

รายงานฉบับสมบูรณ์
โครงการ
“เครือข่ายนักวิจัยรุ่นใหม่เพื่อการศึกษาท้องถิ่นจังหวัดตรัง”

โดย

นายจตพณ บุญชัย และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ

“เครือข่ายนักวิจัยรุ่นใหม่เพื่อการศึกษาท้องถิ่นจังหวัดตรัง”

โดย

รายชื่อทีมวิจัย

นายจตพล บุญชัย	ผู้ประสานงานโครงการ
นางฉวี ยอดทอง	ทีมวิจัย
นางอาภรณ์ เมืองแก้ว	ทีมวิจัย
นายโกเมศร์ อ่อนเกตุพล	ทีมวิจัย
นายสำราญ สมาริ	ทีมวิจัย
นางครุณี เดชานุสรณ์	ทีมวิจัย
นางศรียุพา จิตรชวาล	ทีมวิจัย
นางสาวชนิษฐา จุลบล	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน
นางสาวจิระนันท์ สัจจะอักษรศรี	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	๔
บทที่ ๒ บริบทการศึกษาจังหวัดศรี...	
๒.๑ บริบทจังหวัด	๘
๒.๒ บริบททางการศึกษา	๑๐
บทที่ ๓ สรุปการดำเนินงาน	
๓.๑ นโยบายปฏิรูปการศึกษา	๑๓
๓.๒ วิธีดำเนินการ	๑๓
๓.๓ บริบทโรงเรียนที่ร่วมกระบวนการ	๑๕
๓.๔ สิ่งที่ได้จากการดำเนินการ	๒๔
๓.๔.๑ โรงเรียนไทรงาม	๒๔
๓.๔.๒ โรงเรียนมิตรภาพที่ ๓๑	๓๕
๓.๔.๓ โรงเรียนบ้านหน้าเขา	๓๘
๓.๔.๔ โรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย.....	๔๕
บทที่ ๔ บทสรุป วิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ	
ภาคผนวก	๖๐

พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีสนับสนุนให้มีการ และเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน ซึ่งจะทำให้ด้วยการสร้างเยาวชนให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้แหล่งความรู้ที่ใกล้ตัวที่สุดคือชุมชนของตน

สมัยที่ยังไม่มีการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษาของคนเมื่อก่อนเป็นการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เพื่อการดำรงชีวิต การกิจเหล่านี้เป็นหน้าที่โดยตรงของครอบครัวที่จะต้องอบรมสั่งสอนบุตรหลาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม และการทำมาหากิน ส่วนวิชาความรู้ทางหนังสือนี้ผู้ชายจะได้เรียนที่วัดโดยการบวชเรียน การศึกษาจึงเป็นหน้าที่ของครอบครัวและชุมชนโดยตรง ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากชีวิตจริง จากสิ่งใกล้ตัว และไม่ขาดจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน หากประสงค์จะเรียนรู้นอกเหนือไปจากนี้ ก็ต้องออกไปแสวงหาเพิ่มเติมจากโลกภายนอก

เมื่อเกิดการศึกษาในระบบโรงเรียน ภาระหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนถูกถ่ายโอนสู่โรงเรียน คนเรียนรู้จากครอบครัวและชุมชนลดน้อยลง การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและการถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างคนต่อคนเริ่มขาดตอน เพราะมีข้อมูลสำเร็จรูปป้อนให้มากขึ้น ยิ่งในยุคปัจจุบันมีสื่อที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต ข้อมูลต่าง ๆ ถูกส่งผ่านสื่อสู่การรับรู้ของเยาวชนโดยไม่มีการวิเคราะห์แยกแยะว่าถึงใครควรแก่การเรียนรู้หรือไม่ ปรากฏว่าถึงที่เด็กได้รับรู้ห่างไกลจากชีวิตจริงออกไปมากขึ้น ในที่สุดเราได้เยาวชนส่วนหนึ่งที่มีโอกาสรับรู้กว้างขวาง รู้โลก รู้จักรวาล แต่ไม่รู้เรื่องของตนเอง เยาวชนจำนวนไม่น้อยบอกได้เพียงชื่อพ่อแม่ บอกชื่อปู่ย่าตายายได้บ้าง แต่จะให้ความเคารพบุรุษของเราเป็นใครมาจากไหนนั้นหาได้ยาก หันไปทางสังคมรอบข้าง โดยเฉพาะในสังคมเมือง เพื่อนบ้านเป็นใคร หรือชุมชนในละแวกบ้านของคนมีความเคลื่อนไหวอย่างไร เหล่านี้ไม่ค่อยอยู่ในความรับรู้ของเยาวชนในโรงเรียนเท่าใดนัก ทั้งนี้เพราะการไปโรงเรียนนั่นคือไปเรียนหนังสือ น้อยนักที่จะได้เรียนการอยู่ร่วมกัน และการใช้ชีวิตตามความเป็นจริง

โครงการเครือข่ายนักวิจัยรุ่นเยาว์เพื่อการศึกษาท้องถิ่น จึงเกิดขึ้นด้วยความคาดหวังว่า จะได้ใช้กระบวนการที่เหมาะสมให้เยาวชนได้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดเป็นนิสัยรักการเรียนรู้ รู้จักสังเกต ตั้งคำถาม จดบันทึก สรุปรวบยอด และเลือกสรรข้อมูลความรู้ที่มีคุณค่าต่อตนเองและท้องถิ่นได้ ซึ่งแท้จริงแล้วก็คือกระบวนการวิจัยนั่นเอง พร้อมกันนั้นเยาวชนจะได้มีโอกาสเรียนรู้รากเหง้าของตนเอง ค้นพบสิ่งดีงาม หากมีปัญหาก็จะได้รับรู้ร่วมกัน ตลอดจนการคิดหาเหตุผลแนวทางแก้ไข โดยเป็นไปตามสมควรแก่วัย และกระบวนการดังกล่าวก็สอดคล้องกับกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

๑.๒ คำถามวิจัย

จะสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการศึกษาชุมชนท้องถิ่นให้นักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างไร?

๑.๓ วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นในสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา
2. เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู และชุมชน
3. เพื่อสร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นในกลุ่มเยาวชนและชุมชน
4. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์วิจัยเบื้องต้นที่เหมาะสมแก่วัย
5. เพื่อให้ได้แนวทางในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับชุมชน

๑.๔ เป้าหมาย

1. เกิดเครือข่ายนักวิจัยรุ่นเยาว์เพื่อการศึกษาท้องถิ่นระหว่างโรงเรียนในจังหวัดตรัง
2. เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนระหว่างชุมชนกับโรงเรียน
3. นักเรียนและเยาวชนมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น
4. นักเรียน เยาวชน มีความรู้ มีประสบการณ์ จากการลงสัมผัสชุมชน
5. โรงเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ สู่หลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสม

๑.๕ สถานที่ดำเนินการวิจัย

โรงเรียน/ชุมชนในจังหวัดตรัง จำนวน 6 โรงเรียน/ชุมชน
ชุมชนในจังหวัดตรัง 6 ชุมชน

๑.๖ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้เครือข่ายกลุ่มศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. ได้นักเรียน ครู และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับงานวิจัยท้องถิ่นในจังหวัดตรังมากขึ้น
3. โรงเรียน และชุมชนรอบเกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น
4. เพิ่มจำนวนนักวิจัยรุ่นเยาว์ และนักวิจัยรุ่นใหม่
5. ได้แนวทางในการนำกระบวนการวิจัยท้องถิ่นไปปรับใช้ในการทำหลักสูตรท้องถิ่น

ผู้ที่จะใช้ผลงาน

ครู นักเรียน ชุมชน ศึกษาพิเศษ สถานศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา นักวิชาการ นักวิจัย และผู้สนใจงานวิจัยท้องถิ่น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดตรัง

หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯตรัง (หจช.ตรัง)

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตรัง (สกว.ตรัง)

๑.๗ ผู้ประสานงานโครงการและทีมวิจัย

นายจตพณ บุญชัย	ผู้ประสานงานโครงการ
อาจารย์ฉวี ยอดทอง	ทีมวิจัย
อาจารย์อภรณ์ เมืองแก้ว	ทีมวิจัย
อาจารย์โกเมศร์ อ่อนเกตุพล	ทีมวิจัย
อาจารย์สำราญ สมาริ	ทีมวิจัย
อาจารย์คุณิ เคษานุสรณ์	ทีมวิจัย
อาจารย์ศรียุพา จิตรชวล	ทีมวิจัย
น.ส.ชนินฐา จุลบล	ผู้ช่วยผู้ประสานงานโครงการ
น.ส.จิระนันท์ ศักดิ์อักษรศรี	ผู้ช่วยผู้ประสานงานโครงการ

๑.๘ ที่ปรึกษาโครงการ

ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านหน้าเขา	ที่ปรึกษาโครงการ
ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย	ที่ปรึกษาโครงการ
ผู้อำนวยการ โรงเรียนเพาะปัญญา	ที่ปรึกษาโครงการ
ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านเขาไม้แก้ว	ที่ปรึกษาโครงการ
ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านคลองมวน	ที่ปรึกษาโครงการ
ผู้อำนวยการ โรงเรียนมิตรภาพที่31 วัดทุ่งหวัง	ที่ปรึกษาโครงการ
อาจารย์สุนทรี สังข์อุทุม	ที่ปรึกษาโครงการ
อาจารย์สมเจตนา มณีโมไนย	ที่ปรึกษาโครงการ

บทที่ ๒

บริบทการศึกษาจังหวัดตรัง

๒.๑ บริบทจังหวัดตรัง

จังหวัดตรังเป็นจังหวัดเล็ก ๆ ที่มีความเป็นมาเก่าแก่ ยาวนาน เคยเป็นหัวเมืองชายฝั่ง เป็นเมืองที่สำคัญในการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ เพราะพื้นที่ด้านตะวันตกส่วนหนึ่งอยู่ติดชายฝั่งทะเลคือทะเลอันดามันเป็นแนวยาวถึง ๑๑๕ กิโลเมตร ก่อนจะออกสู่มหาสมุทรอินเดีย จังหวัดตรังจึงมีหาดทรายสวยงามมากมาย บางส่วนเป็นป่าชายเลนที่ยังคงมีสภาพอุดมสมบูรณ์ มีเกาะแก่งกระจายอยู่ในทะเลกว่า ๔๖ เกาะ มีภูเขา ถ้ำ น้ำตก เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม อย่างไรก็ตามสภาพพื้นที่ของจังหวัดตรังส่วนใหญ่ลักษณะเป็นที่ราบ พุ่มนา สลับเนินเขาสูง ๆ ต่ำ ๆ คล้ายลูกคลื่น มีภูเขาถูกโคดกระจายกระจายทั่วไป ร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่เป็นป่าดิบชื้นเพราะมีเทือกเขาบรรทัดเป็นเส้นกั้นอาณาเขต

จังหวัดตรังห่างจากกรุงเทพฯ 828 กม. มีพื้นที่ประมาณ 4,941.439 ตร.กม. หรือประมาณ 3,088,399.375 ไร่

ทิศเหนือ	ติดอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
ทิศใต้	ติดอำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา และ ช้องแควมะละกาสมุทรอินเดีย
ทิศตะวันออก	ติด อำเภอควนขนุน อำเภอกงหรา อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง มีเทือกเขาบรรทัดกั้นอาณาเขตตลอดแนว
ทิศตะวันตก	ติด อำเภอกลองท่อม อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และ มหาสมุทรอินเดีย

จากที่จังหวัดตรังมีลักษณะด้านภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้างหลากหลายทุ่งนา ป่าเขา ทะเล จึงมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีแม่น้ำสำคัญ ๆ หลายสาย อาทิ แม่น้ำตรัง มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช, แม่น้ำปะเหลียน มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาบรรทัด, คลองกะลาเส ต้นน้ำอยู่ที่ชายแดนตรัง-กระบี่ เปรียบเสมือนเส้นเลือดไหลหล่อเลี้ยงชีวิตของคนตรัง นอกจากนี้ยังมีลำน้ำสายเล็ก ๆ กระจายทั่วไปนับร้อย ๆ สาย ทำให้จังหวัดตรังมีสภาพอากาศดีตลอดทั้งปี อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย

ชาวศรีลังกาส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือศาสนาอิสลาม พราหมณ์ ฮินดู อาชีพ เกษตรเป็นอาชีพที่สำคัญของชาวจังหวัดศรีสะเกษ โดยเฉพาะการทำสวนยางพารามีการปลูกกระจายทั่วไป ส่วนอาชีพในการเพาะปลูกอื่นๆ รองลงไปคือการทำนา ทำสวน สำหรับประชาชนที่อยู่แถบชายฝั่ง ทะเลมีอาชีพประมง และด้วยความที่จังหวัดศรีสะเกษมีความเก่าแก่ จึงมีศิลปวัฒนธรรมที่ยังคง รักษาเอาไว้หลายอย่าง อาทิ หนังตะลุง มโนราห์ มโนห์ราโกลน ลิเกป่า ร้องเงิ้ง กลองยาว เป็นต้น

จังหวัดศรีสะเกษแบ่งเขตการปกครองเป็น 9 อำเภอ กับ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอกันตัง อำเภอห้วยยอด อำเภอขามเฒ่า อำเภอปะเหลียน อำเภอสิเกา อำเภอวังวิเศษ อำเภอนาโยง อำเภอรัชฎา และกิ่งอำเภอหาดสำราญ 87 ตำบล 719 หมู่บ้าน 85 องค์การบริหารส่วนตำบล และ 14 เทศบาล รวมพื้นที่ ๓ ล้านไร่เศษ

ตารางแสดงเขตการปกครองจังหวัดศรีสะเกษ

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	อปท.
อำเภอเมืองศรีสะเกษ	15	119	2	14
อำเภอกันตัง	14	83	1	13
อำเภอปะเหลียน	10	86	2	10
อำเภอขามเฒ่า	8	65	1	8
อำเภอสิเกา	5	40	2	5
อำเภอห้วยยอด	16	133	3	16
อำเภอวังวิเศษ	5	68	1	5
อำเภอนาโยง	6	53	1	6
อำเภอรัชฎา	5	50	1	5
กิ่งอำเภอหาดสำราญ	3	22	-	3
รวม	87	719	14	85

จำนวนประชากร

ประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546 รวมทั้งสิ้น 608,044 คน เป็นชาย 300,758 คน หญิง 307,286 คน สำหรับอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมือง มีจำนวน 152,713 คน รองลงมา ได้แก่ อำเภอห้วยยอด มีจำนวน 90,944 คน และอำเภอกันตัง มีจำนวน 82,276 คน สำหรับอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมือง 278 คน/ตร.กม. รองลงมา ได้แก่ อำเภอนาโยง 257 คน/ตร.กม. และอำเภอขามเฒ่า 146 คน/ตร.กม.

ประชาชนในจังหวัดส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ๘๐.๕๕% รองลงมาคือศาสนาอิสลาม ๑๘.๐๐% ศาสนาคริสต์ ๑.๐๒% มีวัด ๑๕๒ แห่ง มัสยิด ๑๒๑ แห่ง โบสถ์คริสต์ ๕ แห่ง

๒.๒ บริบททางการศึกษา

ในอดีตประชาชนในจังหวัดส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาแต่ในปัจจุบันประชาชนได้มองเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษามากขึ้น โดยการส่งเสริมให้บุคลากรขององค์กรได้มีการศึกษาต่อในระดับมัธยมทั้งสายสามัญและสายอาชีพตลอดจนถึงชั้นอุดมศึกษา ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษานานาชาติในระดับอุดมศึกษาหลายสถาบันเข้ามาให้บริการ เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหงวิทยาเขตศรีนครินทร์วิทยาลัยสงฆ์นครนรินทร์วิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตศูนย์ศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตศูนย์ศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาลัยพระนครศรีอยุธยาวิทยาลัยสาทรามสุขสันต์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครสวรรค์ และยังมีสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาหรือระดับอนุปริญาตนานาชาติอีกหลายสถาบัน อาทิ วิทยาลัยเกษตรกรรมศรีนครินทร์ วิทยาลัยเทคนิคศรีนครินทร์ วิทยาลัยการอาชีพทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอ เป็นต้น และยังมีนักศึกษาส่วนหนึ่งไปแสวงหาที่เรียนในจังหวัดอื่น โดยเฉพาะที่กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจังหวัดศรีนครินทร์ให้ความสำคัญกับการศึกษามาก มีการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นปรารถนาในการสร้างโอกาสทางการศึกษา สร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ พัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การศึกษานักเรียนในสังกัดมีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

จึงได้จัดการศึกษาโดยแบ่งเขตการศึกษาออกเป็น 2 เขต คือ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 รับผิดชอบ 4 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอปะเหลียน อำเภอนาโยง อำเภอย่านตาขาว และกิ่งอำเภอหาดสำราญ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 2 รับผิดชอบ 5 อำเภอ คือ อำเภอกันตัง อำเภอห้วยยอด อำเภอสิเกา อำเภอวังวิเศษ และอำเภอรัษฎา

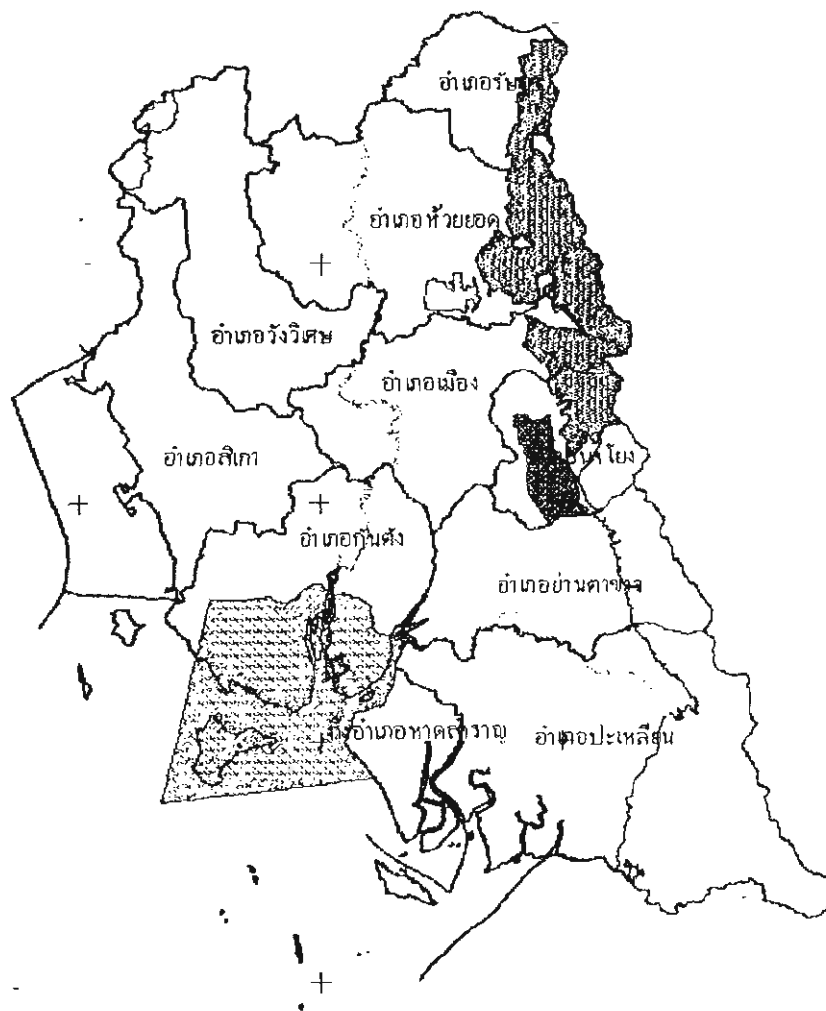
ทั้งสองเขตการศึกษามีสถานศึกษารวม ๓๕๐ แห่ง มีนักเรียนทั้งหมด 104,211 คน จำนวนครู 4,966 คน คิดเป็นอัตราครูต่อนักเรียน 1:21 คน

จำนวนสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2549 จำแนกตามสังกัด

เขตพื้นที่ การศึกษา	อำเภอ / กิ่ง อำเภอ	สถานศึกษา (แห่ง) จำแนกตามสังกัด					รวม (แห่ง)
		สพฐ.	สช.	เทศบาล	สอศ.	อื่นๆ (มหาวิทยาลัย)	
ต.ร. 1	เมือง	46 (12)	19	7	4	4	80(12)
	ปะเหลียน	42	3	-	-	-	46
	ย่านดาขาว	40(6)	3	-	-	-	43(6)
	นาโยง	19	-	-	-	-	19
	หาด สำราญ	11	-	-	-	-	11
รวมเขต 1		158 (18)	25	7	5	4	199 (18)
ต.ร. 2	กันตัง	38(7)	4	2	1	-	45(7)
	ห้วยยอด	48(12)	2	1	1	-	52(12)
	สิเกา	28(3)	-	-	-	1	29(3)
	วังวิเศษ	21	-	-	-	-	21
	รัชฎา	19	1	-	-	-	20
รวมเขต 2		154(22)	7	3	2	1	167(22)
รวมทั้งสิ้น		312(40)	32	10	7	5	366(40)

หมายเหตุ จำนวนในวงเล็บหมายถึงโรงเรียนที่เป็นสาขา จำนวน 40 สาขา

แผนที่แสดงอำเภอต่าง ๆ จังหวัดศรีสะเกษ

บทที่ ๓

สรุปการดำเนินงาน

โครงการเครือข่ายนักวิจัยรุ่นใหม่เพื่อการศึกษาท้องถิ่นจังหวัดตรัง

๓.๑ นโยบายปฏิบัติการศึกษา

โครงการเครือข่ายนักวิจัยรุ่นใหม่เพื่อการศึกษาท้องถิ่นจังหวัดตรัง เกิดขึ้นเพื่อเป็นการทดลองใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่นสนองตอบการจัดการระบบการศึกษาไทย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 ซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม ตลอดจนต้องคำนึงถึงความพร้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดทำคำอธิบายรายวิชาตามหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตจริงในชุมชน แทนการเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่ไกลตัว โดยสถานศึกษาจะต้องใช้หลักตามสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ เป็นการเสริมพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ การแก้ปัญหา สักยภาพพื้นฐานในการทำงาน และการพัฒนาตนเอง โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้หรือที่เรียกว่า ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และครูเป็นผู้ ควบคุมดูแลซึ่งมีหลักการปฏิบัติ ดังนี้

- เน้นการสอนตามสภาพที่เป็นจริง
- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้หาความรู้อย่างอิสระ สามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นได้จากข้อมูลที่มี
- นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ และครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเสริมผู้เรียน
- เน้นการเรียนรู้หลายๆ รูปแบบ
- ส่งเสริมให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดมากกว่าการค้นหาคำตอบตายตัว
- เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเน้นเนื้อหาที่ได้ เพื่อเกิดองค์ความรู้ใหม่
- เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ร่วมกัน

๓.๒ วิธีดำเนินการ

โครงการเครือข่ายนักวิจัยรุ่นใหม่เพื่อการศึกษาท้องถิ่น เกิดขึ้นด้วยความคาดหวังว่า จะได้ใช้กระบวนการที่เหมาะสมให้เยาวชนได้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดเป็นนิสัยรักการเรียนรู้ รู้จักสังเกต ตั้งคำถาม จดบันทึก สรุปรวบยอด และเลือกสรรข้อมูลความรู้ที่มีคุณค่าต่อ

ตนเองและท้องถิ่นได้ ซึ่งแท้จริงแล้วก็คือกระบวนการวิจัยนั่นเอง พร้อมกันนั้นเยาวชนจะได้มีโอกาสเรียนรู้รากเหง้าของตนเอง ค้นพบสิ่งดีงาม หากมีปัญหาก็จะได้รับความรู้ร่วมกัน ตลอดจนการคิดหาเหตุผลแนวทางแก้ไข โดยเป็นไปตามสมควรแก่วัย

กระบวนการในการดำเนินการ เริ่มตั้งแต่ การคัดเลือกโรงเรียนนำร่องในการใช้กระบวนการวิจัยแบบท้องถิ่น จำนวน ๖ โรงเรียนทั้งสองเขตการศึกษา ใช้เวลาในการพิจารณาพอสมควร เนื่องจากจะต้องเป็นโรงเรียนระดับประถม ที่ครูจะต้องมีความพร้อม อย่างน้อยก็เป็นครูที่มีความสนใจทำกิจกรรมลักษณะนี้อยู่แล้ว และทางผู้บริหารสถานศึกษาหรือทางโรงเรียนเปิดโอกาส ทำให้ระยะแรกมีครูเข้าร่วมเวทีถึง ๘ โรงเรียน หลังจากนั้นจึงทำความเข้าใจเรื่องหลักคิด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ ขั้นตอนการทำงาน และลักษณะการทำงานแบบวิจัยท้องถิ่น ในที่สุดจึงได้โรงเรียนเป้าหมายจำนวน ๖ โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนในเขตการศึกษาที่ ๑ จำนวน ๓ โรงเรียน คือ โรงเรียนไทรงาม โรงเรียนเพาะปัญญา โรงเรียนมิตรภาพที่ ๓๑ (วัดทุ่งหวัง) เขตการศึกษาที่ ๒ จำนวน ๓ โรงเรียนคือ โรงเรียนเขาไม้แก้ว โรงเรียนเขาพระวิเศษ และโรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย

ขั้นตอนที่สองคือ การทำความเข้าใจร่วมกันอีกครั้งถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ และให้ทุกโรงเรียนคัดเลือกนักวิจัยรุ่นเยาว์ระดับประถมศึกษา อย่างน้อย ๕ คนต่อ ๑ โรงเรียน ทำความเข้าใจเรื่องการค้นหาเรื่องราวหรือประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นในชุมชน การเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ การบันทึกข้อมูล เพื่อให้ได้เรื่องราวเหล่านั้น

ขั้นตอนที่สามคือ ให้แต่ละโรงเรียนกลับไปศึกษาเรื่องราวเหล่านั้น เรียบเรียงเป็นเอกสาร โดยมีครูเป็นครูพี่เลี้ยง เป็นครูที่ปรึกษา แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ให้นักวิจัยรุ่นเยาว์เป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญ นักเรียนจะได้รับการฝึกทักษะพร้อม ๆ กันหลายด้าน เช่น การฝึกสังเกต ฝึกสอบถาม ฝึกบันทึก ฝึกเรียบเรียง ฝึกแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ฝึกการเชื่อมโยง ฝึกนำเสนอ เป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่สำคัญมาก ขั้นตอนนี้จะทำให้เห็นนักวิจัยรุ่นเยาว์ที่โดดเด่น และเห็นผลดีของการดำเนินการลักษณะนี้มาก อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนนี้จำเป็นต้องใช้เวลา เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ เป็นการเรียนรู้ที่แตกต่างจากการเรียนในห้องเรียน ทำให้ต้องทำซ้ำหลาย ๆ ครั้ง กว่าจะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน ได้รับการเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ และพร้อมที่จะนำเสนอให้กับทางคณะครู เพื่อนักเรียนที่โรงเรียน และในเวทีพบปะของนักวิจัยทั้ง ๖ โรงเรียน ขั้นตอนนี้ทำให้เหลือโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายที่พร้อมจะดำเนินการต่อแค่ ๔ โรงเรียน

ขั้นตอนที่สี่ การพบปะนักวิจัยทั้ง ๔ โรงเรียน เพื่อนำเสนอเรื่องราว ขั้นตอนนี้เป็นการให้บทบาทแก่นักวิจัยรุ่นเยาว์เป็นหลักเช่นกัน เป็นการฝึกเรียบเรียง ฝึกการนำเสนอ ฝึกการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และจะต้องทำซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง เพื่อให้เกิดความเคยชิน และสามารถนำไปใช้กับนักวิจัยรุ่นเยาว์

สถานการณ์อื่น ๆ ที่อื่น ๆ ได้ต่อไป ขั้นตอนนี้ทำให้ทางโรงเรียนได้รับชิ้นงานที่เป็นรูปธรรม สามารถนำเสนอหรือเป็นข้อมูลที่สำคัญส่วนหนึ่งในการเข้าสู่การประเมินได้

อย่างไรก็ตาม กระบวนการเหล่านี้ ต้องผ่านการทำซ้ำ ๆ หลายครั้ง ต้องฝึกบ่อย ๆ การจัดเวทีในพื้นที่ร่วมกับแกนนำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้รู้ เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างครูกับชุมชนโดยอัตโนมัติ นักเรียนได้รู้เรื่องราวเหล่านั้นอย่างชัดเจน ละเอียด ด้วยตัวเอง โรงเรียนได้ผลงานจากการเรียงร้อยของนักเรียน เรื่องราวในชุมชนได้รับการบันทึกเรียบเรียง บางเรื่องราวเป็นสิ่งที่คนในชุมชนหรือนักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยรู้มาก่อน เช่น ชื่อบ้าน ชื่อตำบล ชื่อสถานที่สำคัญในชุมชน ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อชุมชน ต่อผู้ให้ข้อมูล ทั้งยังรู้ที่มาของสถานที่สำคัญ ๆ ในชุมชน

ทางลัดที่นำมาใช้สร้างการเรียนรู้ได้ผลก็คือ การศึกษาดูงาน ให้นักวิจัยได้ดู ได้แลกเปลี่ยนกับโครงการวิจัยอื่น ๆ จะทำให้เรียนรู้ได้เร็วขึ้น และสามารถสร้างแรงกระตุ้นได้

๓.๓ บริบทของโรงเรียนที่ร่วมกระบวนการ

เนื่องจากมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการกระจายในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดศรีสะเกษ บางโรงเรียนค่อนข้างห่างไกล การรวมกลุ่มอย่างพร้อมเพรียงเป็นไปได้ยาก อีกทั้งนโยบายของสำนักงานการประถมศึกษาทั้งสองเขต แม้จะมาจากที่เดียวกันแต่ก็ต่างกันบ้างตามแนวทางการบริหารสถานศึกษาในสังกัด อย่างไรก็ตาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของครูที่เลี้ยง การสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินการ ในส่วนของเด็กนักเรียนนั้น ไม่ว่าจะระดับ ประถมสี่ หรือประถมหก ต่างก็ให้ความสนใจและสนุกสนานกับการเรียนรู้ในรูปแบบงานวิจัยท้องถิ่นเป็นอย่างดี

เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมหรือการคัดเลือกเรื่องราว ไม่ได้กำหนดไว้เฉพาะเรื่อง ดังนั้นแต่ละโรงเรียนมีอิสระในการเลือกเรื่องราวที่จะเป็นเครื่องมือให้นักวิจัยรุ่นเยาว์ได้ศึกษา บางโรงเรียนศึกษาประวัติความเป็นมาของบุคคลสำคัญในชุมชน ศึกษาประวัติความเป็นมาของชื่อบ้าน ศึกษาประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญในชุมชน บางโรงเรียนจัดทำเป็นซีดี บางโรงเรียนจัดทำเป็นเอกสารนำเสนอเล่าเรื่องราวในรูปของการ์ตูน ขึ้นอยู่กับความพร้อมของนักวิจัย บางโรงเรียนทางองค์กรสำคัญในท้องถิ่นให้ความเรื่องราวเหล่านั้น และดำเนินการต่อเพื่อให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ประวัติกำนันคล้าย ทวีสุวรรณ ของโรงเรียนมิตรภาพที่ ๓๑ (วัดทุ่งหวัง) เป็นต้น ส่วนโรงเรียนไพร่งาม ได้นำกิจกรรมนี้เข้าเป็นหลักสูตรโรงเรียน ใช้กับนักเรียนทั้งโรงเรียน

๓.๓.๑ โรงเรียนบ้านหน้าเขา

ประวัติโรงเรียน

โรงเรียนบ้านหน้าเขาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังวิเศษ ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 17 ตำบลเขาวิเศษ จังหวัดตรัง ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2516 โดยความคิดริเริ่มของนายหมี ศรีจันทร์ทอง ซึ่งเป็นกำนันตำบลเขาวิเศษ สมัยนั้น นายประกิจ รัตตมณี และนายแดง กุ่มเคย ซึ่งเดิมเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 โดยได้ติดต่อกับนักศึกษาศาพัฒนา คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้มาช่วยก่อสร้างอาคารเรียนในครั้งนี้ ได้ร่วมกันบริจาคเงิน และวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง จนสร้างอาคารเรียนแบบถาวร แบบ ป. 1 ก. เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2519

ในวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2517 โรงเรียนบ้านหน้าเขาได้ทำพิธีเปิดและทำการสอน โดยมีนายเจริญ คราฐ นายอำเภอสิเกาเป็นประธาน และมีนายวิเชียร ชูช่วยเป็นครูผู้สอนคนแรก และเป็นครูใหญ่ โดยมีนักเรียนชาย - หญิง จำนวน 32 คน เปิดเรียน 2 ชั้นเรียน

ปีการศึกษาปัจจุบัน (2548) ได้เปิดรับนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวมจำนวนห้องเรียนที่เปิดสอนทั้งหมด 8 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 137 คน มีข้าราชการครู 8 คน ครูจ้างสอน 2 คน นักการภารโรง 1 คน

อาณาเขตของโรงเรียน

ทิศเหนือ	วัดได้ 112.04 เมตร	จรดถนนเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 17
ทิศใต้	วัดได้ 105.12 เมตร	จรดที่ดิน นายประเจียด ศรีบุญนาค
ทิศตะวันออก	วัดได้ 126.95 เมตร	จรดถนนและที่ดินของ นายเยื้อน ศรีบุญนาค
ทิศตะวันตก	วัดได้ 124.61 เมตร	จรดที่ดิน นายสุภาพ กุ่มเคย นายแก้ว หนูนพล และนายมาตร แสงศรีจันทร์

สีประจำโรงเรียน	คือ “น้ำเงิน ขาว”
	สีน้ำเงิน หมายถึง ความเข้มแข็ง ความตั้งใจ
	สีขาว หมายถึง ความสว่างไสว ปัญญา

ปรัชญาประจำโรงเรียน คือ รู้อย่างรอบ ก่อไปด้วยคุณธรรม

คำขวัญของโรงเรียน คือ “ศึกษาดี กีฬาเด่น เน้นคุณธรรม”

แนวคิดในการพัฒนา คือ พัฒนาทีมงาน ประสานความคิด อุทิศเวลา สร้างศรัทธา
มวลชน คิดค้นนวัตกรรม นำวิชาการ

ยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษา คือ ความรู้คู่คุณธรรม

ต้นไม้ประจำโรงเรียน คือ ต้นตะเคียนทอง

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านหน้าเขา ตั้งอยู่เลขที่ 69 หมู่ที่ 17 ตำบลเขาวิเศษ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง 92220 โทรศัพท์ 075 – 261538 โรงเรียนมีพื้นที่ทั้งสิ้น 1 แปลง จำนวน 8 ไร่ 3 งาน 74 ตารางวา การจัดการศึกษาได้ทำการเปิดการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา อัตรากำลังครู มีจำนวน 8 คน มีเขตบริการ 3 พื้นที่คือ หมู่ที่ 5, 6 และ 17

สภาพที่ตั้งของโรงเรียน ตั้งอยู่ในเขตชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก คือ ทำสวนยางพารา

วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์

โรงเรียนบ้านหน้าเขา อำเภอวังวิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 2 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ ที่สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 2 ดังนี้

วิสัยทัศน์

โรงเรียนบ้านหน้าเขา สามารถจัดการศึกษาได้มาตรฐานตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เน้นคุณธรรม จริยธรรม ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย และมีความเป็นสากล

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาให้กับนักเรียนที่อยู่ในวัยเดียวกันได้อย่างทั่วถึง
2. พัฒนาระบบการบริหารจัดการการศึกษาโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
3. พัฒนาระบบการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา
4. ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้นักเรียนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เป้าประสงค์

1. ด้านสิทธิและโอกาส
 - 1.1 เด็กอายุ 3 – 5 ปีที่อยู่ในเขตบริการ ได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ
 - 1.2 เด็กในเขตบริการของโรงเรียน ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ทุกคน และตรงตามศักยภาพของผู้เรียน
2. ด้านการพัฒนานักเรียน

การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพมุ่งสู่มาตรฐานการเรียนรู้ นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมุ่งเน้นด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทุกระดับ

3. ด้านการพัฒนา การจัดการ และคุณภาพการเรียนรู้

3.1 โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ เน้นการบริการแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อบริหารจัดการการศึกษา

3.2 ผู้เรียนทุกคนในเขตบริการของโรงเรียน

4. ด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งของสถานศึกษา

โรงเรียนได้รับความร่วมมือ และสนับสนุนจากชุมชนในการพัฒนาศักยภาพ

๓.๓.๒ โรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย

ประวัติโรงเรียน

โรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย เป็นโรงเรียนที่นายอำเภอห้วยยอดเป็นผู้จัดตั้งขึ้น โดยผู้ว่าราชการจังหวัดได้ประกาศตั้งชื่อ “โรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย” ตามชื่อของหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2516 ทำการสอนการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 โดยนายจำเริญ กำเนตร อดีตกำนันตำบลหนองปรือ และประชาชนได้ร่วมกันจัดซื้อที่ดิน สำหรับก่อสร้างโรงเรียน

ปรัชญาประจำโรงเรียน

ปัญญา นราน์ รตนํ “ปัญญาเป็นรัตนะของคน”

คำขวัญของโรงเรียน

โรงเรียนได้มาตรฐาน วิชาการก้าวไกล ประสานใจร่วมชุมชน

บุคลากรทุกคนพัฒนา

สีประจำโรงเรียน สีม่วง-ขาว

สีม่วง หมายถึง ความมั่นคง สงบ เยือกเย็น

สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์ ความดี

สัญลักษณ์ประจำโรงเรียน

รูปดอกบัวสีม่วงบานกลางน้ำ หมายถึง เด็กที่มีความบริสุทธิ์ประดุจดอกบัวตูม เมื่อรับการสั่งสอนจนเกิดความรู้คุณธรรม ประดุจดอกบัวบานเหนือน้ำ

สภาพทั่วไปของสถานศึกษา

โรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 20 หมู่ที่ 7 ตำบลหนองปรือ อำเภอรันนก จังหวัดศรีสะเกษ 92130 โทรศัพท์ 075 - 270139 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

- เปิดสอนตั้งแต่ระดับ ชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- มีเขตพื้นที่บริการ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 7, 8
- เนื้อที่จำนวน 6 ไร่ 1 งาน 59 ตารางวา

ข้อมูลด้านการบริหาร

นางสาวอาภรณ์ เมืองแก้ว เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน

มีนักเรียนในเขตบริการทั้งหมด 115 คน ครูทั้งสิ้น 11 คน

สภาพชุมชนโดยรวม

สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นสังคมชนบท มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย คุ้นเคย ใฝ่ใจซึ่งกันและกัน มีความเป็นพี่เป็นน้องสูง คนในชุมชนส่วนใหญ่เชื่อฟังผู้นำ ไม่มีปัญหาเรื่องยาเสพติด มีประชากรประมาณ 1,200 คน ครอบครัวยุคใหม่มีนักเรียน 371 คน สถานที่ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงโรงเรียน ได้แก่ สำนักสงฆ์เขาเทียมป่า อาชีพหลักของชุมชน คือ เกษตรกรรม คิดเป็น ร้อยละ 90 เนื่องจากสภาพพื้นที่และดิน ฟ้า อากาศเหมาะสม ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็น ร้อยละ 99

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จัก

การประดิษฐ์ไม้กวาดดอกหญ้า งานจักสานฝีมือต่างๆ การทำพวงกุญแจไม้เทพทาร์

วัฒนธรรมประเพณี

งานแต่งงานนิยมพิมพ์บัตรเชิญแขกไปร่วมเป็นเกียรติและรับประทานอาหาร ส่วนงานศพมักจะพิมพ์ประกาศแผ่นใหญ่ ปิดไว้ที่ชุมชนทั่วไป และมีการแจกลูกอม หรืออนุหิรเพื่อไปงานศพญาติพี่น้องหรือมิตรสหาย

ข้อจำกัดของโรงเรียน

ชุมชนจะมีความสัมพันธ์ค่อนข้างดีกับโรงเรียน และการที่มีสำนักสงฆ์เขาเทียมป่า โรงเรียนสามารถใช้เป็นแหล่งความรู้โดยมีพระครูให้การอบรมนักเรียน เป็นแหล่งศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม หิน ดิน ต้นไม้ และศึกษาประวัติของเขายาเทียมป่า ซึ่งเป็นเขาที่ตั้งอยู่ในชุมชนมานาน แต่ครู นักเรียน หรือแม้แต่คนในชุมชนจำนวนมาก ยังไม่ทราบความเป็นมาของเขายาเทียมป่า โดยโรงเรียนพยายามดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาให้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ชุมชนจะร่วมมือดี แต่ทีมวิจัยไม่ได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

รายชื่อผู้บริหารโรงเรียนตั้งแต่เปิดทำการ

1. เจ้าอาวาสวัดทุ่งหวัง	พ.ศ. 2475 – 2476
2. นายบวร มาบุญธรรม	พ.ศ. 2476 – 2480
3. นายเล็ก ชูนุ่น	พ.ศ. 2480 – 2504
4. นางประไพพิมพ์ รองเดช	พ.ศ. 2504 – 2510
5. นางประพิศ ชูมาก	พ.ศ. 2510 – 2512
6. นายสมคิด จัทรศาล	พ.ศ. 2512 – 2525
7. นางเจริญวรรณ ไชยกาญจน์	พ.ศ. 2525 – 2534
8. นายสว่าง เรืองจิระอุไร	พ.ศ. 2534 – 2541
9. นายสงวน พุทธิรักษ์	พ.ศ. 2541 – 2547
10. นายมนตรี ตรังวัชกุล	พ.ศ. 2547 – 2547
11. นายสุวิทย์ เศรษฐวิชัย	พ.ศ. 2547 – ปัจจุบัน

วิสัยทัศน์

โรงเรียนมิตรภาพที่ 31 “วัดทุ่งหวัง” มีทิศทางการจัดการศึกษาร่วมมือกับชุมชน เพื่อพัฒนา นักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ดังวิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ “ภายในปี 2548 โรงเรียนมิตรภาพที่ 31 “วัดทุ่งหวัง” มุ่งจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้คู่ คุณธรรม กิจกรรมเด่น เน้นวินัย และสุขภาพ จัดแหล่งการเรียนรู้ให้ทันสมัย ชุมชนร่วมใจ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรแผ่นดิน”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามจุดหมายของหลักสูตร มี ทักษะ และเจตคติเหมาะสมตามระดับชั้น มีคุณลักษณะเด่นชัด ตามความต้องการของ ท้องถิ่น
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และวินัยในตนเอง
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรม มีสุขนิสัยอนามัยที่ดี และบำเพ็ญประ โยชน์ต่อชุมชนและ สังคม
4. ส่งเสริมการจัดการบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำเทคโนโลยี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รู้จักและหวงแหนทรัพยากรแผ่นดิน

เป้าประสงค์

เพื่อให้นักเรียนทุกคนเป็นบุคคลได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการเรียนรู้ และเทคโนโลยี มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของชุมชน และอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข
คำขวัญ

“ประพฤติกดี มีวินัย จังใจเรียน”

สีประจำโรงเรียน

สีชมพู - สีน้ำเงิน

สถานที่ติดต่อ

โรงเรียนมิตรภาพที่ 31 (วัดทุ่งหวัง) ตำบลโคกหล่อ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
92000 โทรศัพท์ 0 – 7521 - 3026

สภาพสังคมและชุมชน

ชุมชนในเขตบริการของโรงเรียน มีประมาณ 800 ครัวเรือน เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตชานเมือง คนในชุมชนส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน เป็นข้าราชการ ทำงานบริษัท รับจ้าง เป็นต้น ดังนั้นจึงนิยมส่งลูกเรียนในเมือง จำนวนนักเรียนจึงไม่มาก ประมาณ ๑๒๐ คน และเป็นครอบครัวเล็ก ๆ ฐานะไม่ค่อยดี ส่วนครอบครัวที่มีฐานะ หรือเป็นข้าราชการ ก็จะส่งบุตรหลานไปเรียนโรงเรียนเอกชน หรือโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมือง

นักเรียนและครู โรงเรียนมิตรภาพที่ 31 “วัดทุ่งหวัง” ในวันนี้

ด้านนักเรียน

- นักเรียนมีกิริยา มีสัมมาคารวะ ช่วยเหลืองานพ่อแม่
- นักเรียนช่วยเหลือตนเองและรับผิดชอบตนเองได้มากขึ้น
- นักเรียนแต่งกายเป็นสะอาดเรียบร้อย มีอุปนิสัยการเรียนที่จำเป็นครบถ้วน
- นักเรียนมีทักษะพื้นฐานทางด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ วาดเขียน การแสดงออกและมีพื้นฐานทางวิชาชีพ
- นักเรียนอ่านออก เขียนคล่อง คำนวณได้ กล้าคิดกล้าตอบ กล้าพูดกล้าแสดงออกและมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับระดับช่วงชั้น ขยันเรื่อง เอาใจใส่ต่อการเรียน ตั้งใจเรียน รู้จักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง

ด้านครู – ผู้บริหาร โรงเรียน

- ครูและผู้บริหารโรงเรียน มีกิริยามารยาท มีมนุษยสัมพันธ์ มีทักษะชีวิตด้านต่างๆ มากขึ้น
- ครูและผู้บริหารโรงเรียน อยู่ห้องเรียน โรงเรียน ไม่ทิ้งห้องเรียน โรงเรียน
- ครูและผู้บริหารโรงเรียน มีความมุ่งมั่นในการทำงาน

- ครูและผู้บริหารโรงเรียน รู้จักใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอน
- ครูและผู้บริหารโรงเรียน จัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการ โดยแสวงความร่วมมือจากผู้อื่นและหน่วยงานภายนอกที่มีช่วยพัฒนาคุณภาพนักเรียน

ด้านโรงเรียน

- โรงเรียนมีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สภาพแวดล้อมดีมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มีปัจจัยพื้นฐานครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนด
- โรงเรียนมีการนำนักเรียน ไปศึกษาหาความรู้ในแหล่งเรียนรู้ต่างๆ หรือนำวิทยากร บุคคลภายนอก ผู้ทรงคุณวุฒิ มาให้การศึกษาอบรมนักเรียนตามโอกาสอันควร

๓.๓.๔ โรงเรียนไทรงาม

ที่อยู่ โรงเรียนไทรงาม หมู่ที่ 4 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง 92170
หมายเลขโทรศัพท์ 075 - 270174 เปิดสอนระดับ ตั้งแต่ระดับ อนุบาล 1 - ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียน 131 คน

ผู้บริหารสถานศึกษา คือ นายปริญญา สุพรรณรัตน์

อาจารย์ที่มิจัย

๑. นางระเบียบ คงฉาง

๒. นางกาญจนา ตั้งคำ

รายชื่อนักเรียนที่มิจัย

๑. ค.ช.สันติภาพ แซ่ตัน	อายุ 10 ปี	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
๒. ค.ช.กิตติพงษ์ ทองแก้ว	อายุ 10 ปี	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
๓. ค.ญ.ปิยนุช เสถียร	อายุ 10 ปี	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
๔. ค.ญ.สุราณี ฤทธิมา	อายุ 10 ปี	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
๕. ค.ญ.ชิตชนก รอดแก้ว	อายุ 11 ปี	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
๖. ค.ญ.สุริมา เลื่อนแก้ว	อายุ 11 ปี	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
๗. ค.ญ.จาวรรณ จันมัค	อายุ 11 ปี	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
๘. ค.ญ.พัทธนันท์ สะดี	อายุ 11 ปี	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
๙. ค.ญ.วาสนา หัวเขา	อายุ 11 ปี	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
๑๐. ค.ช.ศิริพงษ์ บุญเศษ	อายุ 12 ปี	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

รายชื่อที่ปรึกษาที่มิจัยชุมชน

นายปลื้ม รอดแก้ว บ้านเลขที่ 94/2 หมู่ที่ 4 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง จ.ตรัง

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนไทรงามเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เด็กที่เข้ามาเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กในพื้นที่ใกล้โรงเรียน และพื้นที่ใกล้เคียง เช่น บ้านไสขุดหิน บ้านวังถ้ำ บ้านไสเดือย บ้านกงสี บางพื้นที่ของตำบลน้ำผุด ฯลฯ เนื่องจากบริเวณที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นพื้นที่ที่ไม่มีสถานที่สำคัญหรือของดีที่จะให้เด็กได้เรียนรู้ จึงได้กำหนดประเด็นศึกษาให้กับนักวิจัยรุ่นเยาว์ไปศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชน หรือชื่อบ้านของตัวเอง

๓.๔ สิ่งที่ได้จากการดำเนินการ

โครงการเครือข่ายนักวิจัยรุ่นเยาว์เพื่อการศึกษาท้องถิ่นจังหวัดตรัง มีมีคำถามหลัก คือ “จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อการศึกษาชุมชนท้องถิ่นให้แก่นักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างไร” ดังนั้นรูปแบบหรือเรื่องราวที่แต่ละ โรงเรียนต้องการศึกษาจึงมีความหลากหลาย แต่ละโรงเรียนมีอิสระในการเลือกเรื่องราว แต่ใช้เรื่องราว วิธีการเหล่านั้นเป็นบทเรียนซึ่งกันและกัน วัตถุประสงค์หลักของโครงการเพื่อให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาสามารถศึกษา ค้นคว้าหาประวัติความเป็นมาสถานที่สำคัญและของดีในชุมชนของตน ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเสริมกระบวนการเรียนรู้ ผ่านการทำซ้ำบ่อย ๆ ฝึกสงสัย ฝึกคิด ฝึกถาม ฝึกพูด ฝึกเขียนบ่อย ๆ วิธีการเหล่านี้จะติดตัวนักเรียน สามารถนำไปใช้กับการเรียนรู้ที่อื่น อย่างอื่น ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๔.๑ โรงเรียนไทรงาม

การวางแผนเลือกประเด็นที่จะศึกษาและเลือกนักวิจัย สำหรับโรงเรียนไทรงาม ครูที่ปรึกษาได้คัดเลือกนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีที่ 5 และ ชั้นปีที่ 4 บางส่วน โดยเน้นการคัดเลือกจากบุคลิกลักษณะ ทักษะ และความสนใจของเด็กนักเรียนเป็นหลัก สาเหตุที่มีการคัดเลือกกลุ่มชั้นเรียนคละปนกันระหว่าง ป.4 - ป.6 เพราะเด็กนักเรียนชั้นปีที่ 6 จะเป็นกลุ่มที่มีทักษะการเรียนรู้ที่ดี เช่น ทักษะด้านการฟัง ทักษะด้านการเขียน ความกล้าแสดงออก เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว แต่ใกล้จะจบการศึกษาชั้นประถม 6 ซึ่งอาจทำให้ไม่ต่อเนื่อง แต่เมื่อสิ้นปีการศึกษานักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และปีที่ 4 จะยังคงศึกษาต่อไปทำให้สะดวกต่อการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเก็บข้อมูลเพิ่มเติมได้ และเห็นพัฒนาการ และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะยาวได้

การเลือกประเด็นเรื่องในการศึกษา เนื่องจากที่ตั้งของโรงเรียนบ้านไทรงาม และบริเวณใกล้เคียงไม่มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือเรื่องราวสถานที่ที่น่าสนใจ คณะครูที่ปรึกษาจึงตกลงเลือกศึกษาประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านที่นักวิจัยรุ่นเยาว์อาศัยอยู่ และภูมิปัญญาในชุมชน ในขณะที่นักวิจัยรุ่นเยาว์อยู่ในพื้นที่หลายหมู่บ้าน ทำให้โรงเรียนไทรงามได้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหลายหมู่บ้าน โดยแต่ละหมู่บ้านได้ให้นักวิจัยช่วยกันสืบค้นบ้านละ ๒ คน (เฉพาะบ้านที่มีนักวิจัยอาศัยอยู่)

เมื่อมีการคัดเลือกนักเรียนที่จะเป็นทีมวิจัยแล้ว ครูที่ปรึกษานัดประชุมเพื่อชี้แจงและวางแผนการเก็บข้อมูลประวัติร่วมกับนักเรียนดังนี้

การสำรวจข้อมูลประวัติของหมู่บ้าน มีนักวิจัยเสนอให้แบ่งทีมสำรวจออกแต่ละหมู่บ้าน โดยต้องไปสืบหาประวัติที่บ้านที่ตนเองอาศัยอยู่ ได้แก่

- บ้านห้วยวา ผู้รับผิดชอบคือ ค.ญ.จารุวรรณ จันมัด
- บ้านไผ่เคียบ ผู้รับผิดชอบคือ ค.ญ.สุริมา เลื่อนแก้ว
- บ้านวังถ้ำ ผู้รับผิดชอบคือ ค.ช.สันติภาพ แซ่ตัน และค.ช.กิตติพงษ์ ทองแก้ว
- บ้านคันไทร ผู้รับผิดชอบคือ ค.ญ.จิตชนกร รอดแก้ว และค.ญ.วาสนา ห้วยเขา
- บ้านกงสี ผู้รับผิดชอบคือ ค.ญ.สุธาสนี ฤทธิมา และค.ญ.ปิยนุช เสถียร
- บ้านไผ่ขุดหิน ผู้รับผิดชอบคือ ค.ญ.พัชรนันท์ สะดี และค.ช.ศิริพงษ์ บุญเศษ

โดยนักวิจัยจะเป็นตัวหลักในการลงพื้นที่สืบค้นหาประวัติความเป็นมาของชื่อบ้านหรือชื่อหมู่บ้านของตัวเอง โดยการสอบถามคนเฒ่าคนแก่ สอบถามผู้รู้ คนในชุมชน เป็นหลัก และนำมาเรียบเรียงให้สามารถเป็นเรื่องราวเล่าได้อย่างครบถ้วน โดยมีครูที่ปรึกษาคอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และหนุนเสริม เท่าที่นักวิจัยต้องการ

กิจกรรมที่วางไว้คือ ให้นักเรียนแบ่งเป็นทีมลงพื้นที่ค้นหาประวัติชื่อบ้านที่รับผิดชอบเรียบเรียง และนำเสนอ ซึ่งในการนำเสนอครูที่ปรึกษาจะช่วยเหลือในการตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง การเรียบเรียง การนำเสนอ การตั้งข้อสังเกตด้านต่าง ๆ ฝึกทักษะการตั้งคำถามเพิ่ม ฝึกทักษะการนำเสนอเพิ่ม ฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก และรักท้องถิ่นของตัวเอง หรืออย่างน้อยก็สามารถเล่าเรื่องราวในชุมชนของตัวเองได้

ซึ่งการลงพื้นที่สืบค้นหาข้อมูล เป็นสิ่งใหม่ที่นักเรียนไม่เคยทำมาก่อน ระยะเวลาจะมีปัญหาบ้าง เช่น ไม่สามารถนำข้อมูลมาเรียบเรียงได้ ข้อมูลไม่ครบ ไม่ชัดเจน ถามผู้อาวุโสน้อยเกินไป ถามไม่เป็น ไม่ได้คำตอบ แต่หากครูให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ นักเรียนจะสามารถทำได้เป็นอย่างดี และสนุกสนานในที่สุด

บ้านห้วยวา

พื้นที่ของบ้านห้วยวาเกือบทั้งหมดบ้านอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินเขาสูง ๆ ต่ำ ๆ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศอุดมสมบูรณ์ อาชีพของคนส่วนใหญ่ในชุมชนจึงทำสวน ปัจจุบันเป็นส่วนยางพาราเป็นส่วนใหญ่ ตระกูลแรกที่เข้ามาอาศัยอยู่ คือ ตระกูลนายคำ หิดภา มาจากพัทลุง ซึ่งได้หลบหนีการจ่ายเงินภาษีสามบาท และโรคระบาดที่เกิด เดิมพื้นที่แถบนี้มีเพียง 14 ครอบครัวเท่านั้น ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน มีพันเสน (ตำแหน่งกำนันในปัจจุบัน) เป็นผู้ดูแลคนในหมู่บ้าน สมัยก่อนไม่มีถนนเลย มีเพียงทางเดินเท้าเท่านั้น ทรัพยากรทั้งป่าและสัตว์ป่าอุดมสมบูรณ์มาก ถ้าคืนไหนมีฝนตกหนักตอนเช้าจะเห็นรอยเท้าของเสือและสัตว์ใหญ่อื่นๆ อีกมากมาย เวลาป่วยหรือไม่สบายต้องรักษาเองด้วยสมุนไพร ผู้คนต้องเรียนรู้วิธีที่จะอยู่ได้ด้วยตัวเอง เทคโนโลยีไม่มี ผู้คนจำนวนน้อย การหาอยู่หากิน จึงต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน

สมัยนั้นในหมู่บ้านมีลำคลองมาก และบริเวณลำคลองจะมีคันไม้ชนิดหนึ่งขึ้นมากมาย ชื่อ คันวา คันวามีลักษณะเหมือนคันมั่งจูด ลูกของคันวาก็เหมือนลูกมั่งจูด แต่สิ่งที่ไม่เหมือนก็คือเวลาถูกวาทุกจะมีสีไม่เหมือนลูกมั่งจูด ลูกจะเป็นสีแดง ข้างในเหมือนเม็ดกระถ่อน กินได้ แต่ปัจจุบันคันวาไม่มี คันวาลายไปจากชุมชนเกือบ ๑๐ ปีแล้ว

มีเรื่องจริงที่เล่าต่อกันมาว่า เมื่อก่อนมีกำนันคนหนึ่งชื่อ พันเสน ทะเลาะกับคนในครอบครัวจึงหนีออกจากบ้านไป ทุกคนในหมู่บ้านรวมทั้งคนในครอบครัวต่างก็นั่งคอย จนเวลาผ่านไป 1 เดือนพันเสนก็ไม่กลับมา ชาวบ้านจึงร่วมกันเลือกผู้ดูแลหมู่บ้านคนใหม่แต่ก็ไม่มีใครขึ้นมาเป็นกำนันแทนพันเสน

ไม่นานนักก็มีหัวหน้าน้ำและลูกน้องเข้ามาตัดไม้ ผู้คนเข้ามาบุกเบิกสร้างครอบครัวมากขึ้น ครอบครัวนายคำ หิดภา ซึ่งอยู่มาก่อน จึงแบ่งที่ดินที่จับจองให้โดยไม่มีการซื้อขายใดๆ จนกระทั่งระยะหลัง ๆ มีคนเข้ามาอยู่มากยิ่งขึ้น จึงเริ่มมีการซื้อ-ขายที่ดิน ในราคาแปลงละ 800 บาท และถึง

ที่ชาวบ้านและครอบครัวนายคำเสียใจที่สุด คือคันทาเริ่มสูญหายไป และลำคลองเริ่มถูกทับถมดินเงิน สัตว์น้ำ พืชผักที่อยู่ใกล้ริมน้ำหายไปหมด เพราะต้องการที่สร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย และครอบครัว นายคำและชาวบ้านในพื้นที่ จำเป็นต้องขายที่ดินให้ผู้อื่น เพราะต้องมีเพื่อนบ้านเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น เมื่อทางอำเภอต้องการให้มีการตั้งชื่อบ้าน ผู้นำสมัยนั้นก็ให้ชื่อว่า “บ้านห้วยวา” ซึ่งเป็นชื่อที่ เรียกกันมานาน จึงเป็นชื่อบ้านห้วยวาจนถึงปัจจุบัน

บ้านไสเคื่อย

แต่เดิมบ้านไสเคื่อยเป็นพื้นที่ป่ารกชัฏ ต่อมา มีชาวบ้านอพยพเข้ามาจับจองทำกินมาก จึงมี การถางป่าตัดไม้จนกลายเป็นป่าเสื่อมโทรม ชาวบ้านเรียกสภาพป่าแบบนั้น ว่า “ไส” ส่วนที่เป็นที่ราบชาวบ้านได้ใช้ปลูกเคื่อย เป็นอาชีพในการทำเกษตร เพื่อขาย โดยเคื่อยจะมีลักษณะเหมือนต้นข้าวโพด เป็นไม้ล้มลุก เมื่อโตเต็มที่จะมีผลจะมีสีเทา กลมเป็นรวงผล จะเก็บแล้วนำไปนวด ผลกลม ๆ ของเคื่อยเมื่อนำไปตำด้วยครกไม้ จะได้เมล็ดเคื่อยที่มีลักษณะเหมือนเมล็ดข้าว แต่กลมมากกว่า นำไปขายส่งกิโลกรัมย์ละ 60 บาท และด้วยความที่เป็นบริเวณที่มีดินเคื่อยงอกงามจำนวนมาก ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า ไสเคื่อย ปัจจุบันตั้งอยู่ หมู่ที่ 4 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดศรีสะเกษ

สอบถามข้อมูลจาก นายทวัน ศรีนคร, นางจิต อ่อนช่วย, นางอุบล แคล้วศึก
บันทึกข้อมูลโดย ค.ญ.สุริมา เลื่อนแก้ว

บ้านวังถ้ำ

บ้านวังถ้ำแต่เดิมชื่อบ้านห้วยตรน บ้านห้วยตรนมีสายห้วยอยู่สายหนึ่ง ไหลผ่านหมู่บ้าน ช่วงหนึ่งของลำห้วยเป็นถ้ำหรือเป็นโพรงลึกลงไปประมาณ ๕ เมตร และมีปลาอาศัยอยู่ชุกชุม กลายเป็นแหล่งหาปลาของชาวบ้านบริเวณแถบนั้น ชาวบ้านเลยเรียกว่าวังถ้ำ และตั้งเป็นชื่อบ้านอย่างเป็นทางการ ปัจจุบันถ้ำถูกดิน-ทรายทับถม ลำห้วยก็ตื้นเขินไม่เหลือความเป็นสายห้วยที่อุดมไปด้วยปลาอย่างแต่ก่อน

สอบถามข้อมูลจาก นายสมพงษ์ แซ่ตัน

บันทึกข้อมูลโดย ค.ช.สันติภาพ แซ่ตัน และ ค.ช.กิตติพงษ์ ทองแก้ว

บ้านไทรงาม

เมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมาบ้านต้นไทร มีผู้อาศัยอยู่ไม่มาก ได้มีพระสงฆ์รูปหนึ่งชื่อ หลวงทวดวง เขาวัดคำ หลวงทวดวงได้เข้ามาจำวัดอยู่ในหมู่บ้าน และได้ร่วมกับชาวบ้านสร้างโรงธรรม เป็นสถานที่ซึ่งคนในหมู่บ้านได้ร่วมกันปฏิบัติธรรม และชื่อบ้านเมื่อก่อนไม่ได้ชื่อต้นไทร แต่ชื่อว่า ห้วยขวน อยู่มาระยะหนึ่งชาวบ้านเห็นว่าชื่อไม่เพราะ จึงเรียกใหม่ว่าบ้านไทรขวน ตั้งได้สักประมาณ 3 เดือน ก็เปลี่ยนอีกสาเหตุที่เปลี่ยนเพราะชื่อไม่สวย ก็เลยเปลี่ยนเป็นบ้านไทรงาม ซึ่งคนในชุมชน

ส่วนใหญ่เห็นด้วย เพราะในหมู่บ้านสิ่งที่โดดเด่นก็คือ มีคันไถขนาดใหญ่มาก ประมาณ 5 คน โอบ มีนกมาอาศัย ลักษณะคันไถมีความสวยงาม ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นคันไถศักดิ์สิทธิ์ เสากันว่า ถ้าถึงหักไปทางทิศไหน ทิศนั้นจะเกิดเหตุร้าย จึงเรียกบ้านไทรงามมาจนปัจจุบัน โรงเรียนในชุมชนก็ให้ชื่อว่าโรงเรียนไทรงาม แต่บางคนเรียกบ้านคันไถก็มี

บ้านไทรงามตั้งอยู่ที่หมู่ 4 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

สอบถามข้อมูลจาก นายเทียม เยาว์คำ อายุ 68 ปี , นายคลอง หัวเขา อายุ 69 ปี อยู่หมู่ที่ 4
บันทึกข้อมูลโดย ค.ญ.จิตชนกร รอดแก้ว และค.ญ.วาสนา หัวเขา

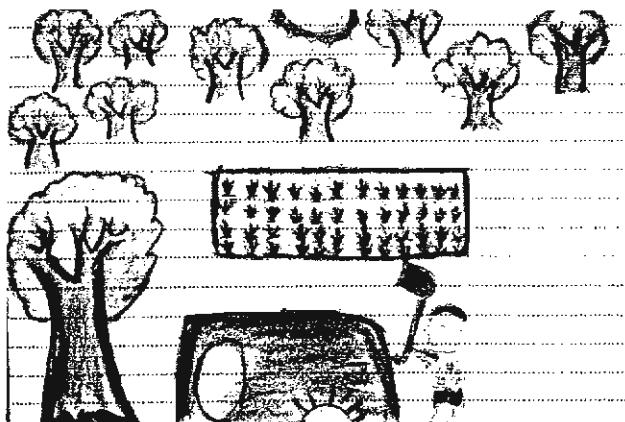
บ้านกงสี

เดิมชื่อบ้านทรายขาว ต่อมาเมื่อครอบครัวของนายเพียร เยาว์คำ เข้ามาทำมาหากิน โดยทำอาชีพตัดไม้เพื่อนำไปขายนายโกเมน ซึ่งเป็นครอบครัวที่เข้ามาตั้งบ้านอยู่ใกล้ๆ นายเพียร บ้านที่สร้างขึ้นเป็นบ้านหลังเล็ก ๆ ชาวบ้านเรียกกงสี (ก้องซี่ : ภาษาถิ่น) เสากันว่านายเพียร ได้แย่งชิงที่ดินกับนายโกเมน ปรากฏว่านายเพียรชนะ จึงได้เป็นเจ้าของที่ดินทั้งหมด และได้ตกลงกันว่าถ้าใครแพ้จะต้องไปจากที่นี่ ดังนั้นนายโกเมนจึงได้ออกจากบ้านกงสี และกงสีนายเพียรก็กลายเป็นชื่อบ้านมาจนทุกวันนี้ ปัจจุบันได้เหลือเพียงคำบอกเล่าจากลูกหลานของนายเพียร เยาว์คำ และนามสกุลเยาว์คำก็เป็นนามสกุลแรก ๆ ที่มานับถือทำมาหากินที่บ้านกงสี ปัจจุบันตระกูลเยาว์คำแตกลูกแตกหลานออกเป็นหลายครอบครัว

สอบถามข้อมูลจาก นางสมนึก ฤทธิมา อายุ 67 ปี
บันทึกข้อมูลโดย ค.ญ.ปิยนุช เสถียร

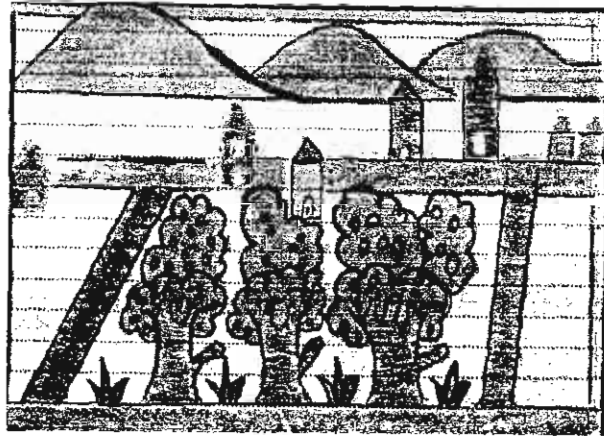
บ้านไผ่ขุดหิน

สมัยก่อนบริเวณไผ่ขุดหินเป็นป่ารกทึบ มีสัตว์ป่ามากมาย ต่อมานายพล และนางพวง คำรอด ได้เข้ามาทำกิน สร้างที่อยู่อาศัย และได้ค้นพบหินที่สามารถให้ประกายไฟได้ ชาวบ้านเรียกว่า “หินเหล็กไฟ” ซึ่งมีลักษณะเป็นสีขาว ขนาดก้อนเล็กบ้างใหญ่บ้าง นำมาใช้ตีกระทบหรือขัดสีกันจนเกิดเป็นประกายไฟ เอาไปจุดกับเส้นใยแห้งของต้นเตาร้าง เป็นชนวนจุดไฟใช้หุงต้มข้าวปลาอาหาร เพราะสมัยก่อนไฟหายาก ไม่เหมือนสมัยนี้ที่มีไม้ขีดไฟมากมายหลายแบบ เมื่อชาวบ้านรู้ก็ได้บอกต่อ ๆ กัน ทำให้ชาวบ้านพากันไปขุดหินเหล็กไฟกันมาก จนทำให้ทุ่งหญ้าบริเวณนั้นเต็มไปด้วยหลุม ต่อมานานๆ เข้าพื้นที่แถบนั้นเกิดการทับถมของดิน ชาวบ้านเข้าไปอยู่อาศัย ได้ใช้ที่ดินปลูกเรือนและทำกินจึงเรียกบ้านไผ่ขุดหินมาถึงปัจจุบัน

สอบถามข้อมูลจาก คุณยายจันทร์ คงแก้ว อายุ 78 ปี
บันทึกข้อมูลโดย ค.ช.ธีรศักดิ์ รอดแก้ว

บ้านควนยอ

ในอดีตบ้านควนยอเป็นทุ่งหญ้าคา และมีสภาพเป็นเนินแค่สูงไม่มาก คล้ายเกาะเล็กๆ และบริเวณนี้มีสภาพคล้ายป่าโปร่ง มีต้นข่อยขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก และยังเป็นที่อยู่ของสัตว์ต่าง ๆ แม้กระทั่งสัตว์ขนาดใหญ่อย่างเสือ ช้าง ก็มี ต่อมานายไข่และนางสวย ได้เข้าไปจับจองพื้นที่ทำกิน ปลูกระถอมเล็กๆ และทำสวน แต่ก็รู้ลึกกลัว จึงได้ชักชวนพี่น้องเข้ามาอยู่ที่นี่ด้วยกัน หักร้างถางป่าเพื่อทำที่อยู่อาศัยและทำมาหากิน ทำสวนทำไร่ เมื่อมีคนมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ป่าก็หมดไป สัตว์ป่าก็หายไปด้วย แต่ก็ได้เรียกกันติดปากว่าบ้านควนยอมาจนถึงปัจจุบันนี้

สอบถามข้อมูลจาก นายเจียน เอียดสี อายุ 69 ปี

บันทึกข้อมูลโดย ค.ช. ปิยะพงษ์ นาจีน

บ้านปากห้วย

ตระกูลแรกที่เข้ามาอยู่ในตำบลห้วยเขาก็คือ ตระกูลนายคำ หิดภา เดิมทีบริเวณตำบลห้วยเขานี้มีเพียง ๑๔ ครอบครัวเท่านั้น ที่เข้ามาอาศัยอยู่ เป็นตระกูลที่หนีไฉ่น้ำ หรือให้ทรัพย์สินมาจากพื้นที่อื่น และบางคนที่หนีการต้องจ่ายภาษีให้หลวง ๓ บาท

เมื่อก่อนบริเวณนี้เป็นป่ารกชัฏ สัตว์ป่ามาก ถนนไม่มี มีเพียงทางเดินเล็ก ๆ เท่านั้น หากคืนไหนฝนตก รุ่งเช้ามักปรากฏรอยเท้าของสัตว์ทั้งไว้บนทางเดิน แรกเริ่มเดิมที เมื่อย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ ๆ คนเหล่านี้ได้ปลูกพลู ต่อมาเมื่อทางราชการบอกให้เลิกปลูก ก็เลยฟันทิ้งหมด และที่ปักอาศัยกระจายไปตามทุ่ง ตามที่ราบเชิงเขา หาดูหาเงิน ไปตามประสา เจ็บไข้ได้ป่วยก็ต้องหาयरักษาโรคเอง ซึ่งเมื่อก่อนไม่มียาเม็ดเหมือนปัจจุบัน แต่คนที่เจ็บไข้ไม่สบายไม่มีหมอรักษา มีก็แต่หมอในชุมชน ในหมู่บ้าน รักษาดูแลกันไปตามสภาพ ยาที่กินก็เป็นยาสมุนไพร

หลังจากนั้นผู้คนก็เริ่มเข้ามาอยู่มากขึ้น ตระกูลเก่าก็ขยายครอบครัวมากขึ้น ที่ดินยกให้กันเปล่าๆ ไม่มีการซื้อขาย เพราะต้องการเพื่อนบ้าน แต่มาระยะหลังประมาณ ๔๐ กว่าปีที่ผ่านมา มีการซื้อขาย บางแปลงขนาดใหญ่มากขายเพียง ๘๐๐ บาท ไม่ต้องมีการวัดอาณาเขต ไม่ต้องมีสัญญาซื้อขาย เป็นเพียงการชี้เอาหมายเอาว่าเขตแดนจากต้นไม้ต้นไหนไปถึงต้นไหน หรือไม่ก็เป็นสายห้วย หรืออะไรอย่างอื่นที่หมายจำได้ง่าย

ส่วนซื้อบ้าน เพราะตั้งอยู่บริเวณใกล้ทางแยกห้วย ซึ่งมีน้ำไหล ไสสะอาดตลอดปี ชาวบ้านใช้ประโยชน์กันทุกครัว เพราะไม่มีน้ำประปา จึงเรียกกันว่าบ้านปากห้วย แต่ปัจจุบันน้ำเหือดน้อยและไม่ใส และไม่ค่อยมีใครใช้เหมือนแต่ก่อนแล้ว

เก็บข้อมูลโดย เด็กหญิงจิราวรรณ จันนัค

รายชื่อทีมวิจัย

ค.ช.ปิยะพงษ์ นาจีน
ค.ช.สันติภาพ แซ่ตัน
ค.ช.กิตติพงษ์ ทองแก้ว
ค.ญ.ปิยนุช เสถียร
ค.ญ.สุราณี ฤทธิมา
ค.ญ.ชิดชนก รอดแก้ว
ค.ญ.จารุวรรณ จันนัค
ค.ญ.วาสนา หัวเขา
ค.ช.ศิริพงษ์ บุญเศษ

ครูที่ปรึกษา

อาจารย์ระเบียบ คงนาง

ผู้สนับสนุนสำคัญ

ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนไทรงาม และคณะครู

กิจกรรมเสริมของโรงเรียน

- “เล่าเรื่องบ้านเราให้เขาฟัง” ครูที่ปรึกษาฝึกให้นักวิจัยรุ่นเยาว์กล้าแสดงออก โดยการนำเสนอข้อมูลเรื่องราวที่ได้ไปสืบค้นต่อที่สาธารณะ โดยการถามคำถาม นักวิจัยออกมาเล่าให้เพื่อนฟังในช่วงพักเที่ยง สลับกันไปจนครบทุกคน และ

นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่นักวิจัยได้มีโอกาสนำเสนอหน้าที่ประชุม หรือ ช่วงหลังพักเที่ยงก่อนเข้าเรียนช่วงบ่าย

- ฝึกทักษะการเขียน การจับประเด็น การเรียบเรียง อย่างง่าย โดยให้นักวิจัยเรียบเรียงข้อมูลประวัติที่ไปสืบค้นให้เป็นเรื่องเป็นราว
- นักวิจัยรู้จักประวัติความเป็นมาที่บ้านของตนเอง สามารถทำเป็นชิ้นงานในลักษณะนิทานพื้นบ้าน เพื่อเก็บรวบรวมประวัติเหล่านั้น

สังเกต/ ประเมิน/สรุปผล พฤติกรรมของนักวิจัยโรงเรียนไทรงาม

- การประเมินพฤติกรรมทีมวิจัย ครูเป็นผู้สังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมของทีมวิจัย ทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังเสร็จสิ้นกระบวนการ เพื่อเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลง นักวิจัยรุ่นเยาว์ทั้ง 10 คน สามารถสรุปได้คือ

ก่อนทำวิจัย

- พฤติกรรมด้านการพูด ก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย นักวิจัยไม่สามารถเล่าเป็น เรื่องได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน หรือเป็นเรื่องเป็นราว เมื่อจำเป็นต้องพูดหน้าชั้นเรียนหรือในเวทีมักจดไปอ่าน ทั้งประโยคที่ใช้ในการเล่าเรื่องก็ยังไม่เหมาะสม ไม่สละสลวย และยังไม่เป็นธรรมชาติ เป็นลักษณะท่องจำ ไม่มั่นใจตัวเอง
- การพูดออกเสียงสระควบกล้ำยังไม่ชัด น้ำเสียงไม่ชัดเจน
- ไม่มั่นใจ ไม่กล้าแสดงออก
- ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น
- ฟังอย่างเฉยๆ ไม่กล้าซัก ไม่กล้าถาม ไม่มีการโต้ตอบ มีทักษะในการตั้งคำถามน้อยมาก ไม่คอยสงสัยอะไร ไม่รู้จะเริ่มตั้งคำถามอย่างไรเพื่อนำไปสู่คำตอบที่ตนสงสัยอยู่ในใจ สำหรับการตอบคำถามเหมือนกับการถามคำตอบ คำ
- การทำงานเป็นทีม นักเรียนยังขาดทักษะในการทำงานเป็นทีม ไม่สนใจหรือร่วมมือทำงานกับเพื่อนๆ เป็นลักษณะตัวใครตัวมัน ยังไม่รู้จักแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
- วิธีคิดและกระบวนการคิด นักเรียนคิดได้เพียงที่ครูออกคำสั่ง คิดเบื้องต้น ความรู้ที่ได้เป็นความรู้ที่ได้จากการอธิบาย/ชี้แนะในเวลาเรียนเท่านั้น การศึกษาค้นคว้าหรือเรียนรู้ด้วยตนเองมีน้อย
- ด้านการถามตอบ ยังไม่สามารถซักถามเพื่อให้ได้เรื่องราวที่สมบูรณ์ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่กล้าถาม กลัวผิดอาย

- ด้านชุมชน นักเรียนไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กับชุมชน ไม่รู้จักชุมชนของตนเองว่ามีภูมิปัญญาหรือของดีอะไรในหมู่บ้าน บางครั้งเพื่อนบ้านเป็นอย่างไร ชื่ออะไร ก็ไม่สามารถตอบได้

ระหว่างทำวิจัย

- ทีมวิจัยคละระดับชั้น จึงมีลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง
- ทุกคนมีความรับผิดชอบ พยายามปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายอย่างตั้งใจ
- มีจิตใจที่เบิกบาน และแจ่มใส
- รู้สึกสนุกสนานในการทำกิจกรรมมากขึ้นเรื่อยๆ
- รู้จักเพิ่มเติม หาวีธีการที่จะได้ความรู้มากขึ้น
- พยายามเรียบเรียงเรื่องราวให้ครบถ้วน เสาะหาความรู้เพิ่ม
- มีความรู้สึกที่ดี เคารพคนเฒ่าคนแก่

หลังทำวิจัย

- นักวิจัยนำเสนอเป็นเรื่องเป็นราว โดยไม่ใช้การท่องจำ
- รู้เรื่องราวประวัติความเป็นมาของบ้านตัวเอง
- รู้จักการเข้าหาคนเฒ่าคนแก่
- รู้จักสอบถาม สังเกต
- ทักษะหลายอย่างสามารถนำไปใช้ในห้องเรียน ทำให้เรียนเก่งขึ้น
- กล้าแสดงออกมากขึ้น
- รู้สึกภาคภูมิใจ
- อยากทำกิจกรรมลักษณะนี้อีก

โรงเรียนมิตรภาพที่ ๓๑ (วัดทุ่งหวัง)

ตำบลโคกหล่อ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ประเด็นที่ศึกษา ประวัติกำนันคล้าย ทวีสุวรรณ กำนันนักพัฒนาดีเด่น

พันคล้าย ทวีสุวรรณ เป็นบุตรของนายพุด นางจิด ทวีสุวรรณ บ้านโคกพลา หมู่ ๘ ตำบลโคกหล่อปัจจุบัน มีอาชีพทำนา เมื่ออายุเข้าเกณฑ์ทหารได้เดินทางไปเรียนหนังสือที่วัด ตรังคมุขีพุทธาวาส (โดยมีพระบริสุทธิศีลาจารย์ ช่วง ภิรมย์ เป็นเจ้าอาวาส) เมื่อจบชั้นสูงสุดของ โรงเรียนที่นั่นก็ได้เข้ารับราชการเป็นครูในโรงเรียนประชาบาลหลายโรงเรียนในจังหวัดตรัง

ก่อนปี ๒๔๗๕ เล็กน้อยได้แต่งงานและลาออกจากอาชีพครู ซึ่งเป็นเวลาพอดีกับการ สรรค์หาผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ของบ้านโคกพลา ครูคล้ายก็ได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งให้เป็น ผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่นั้น ซึ่งตรงกับยุคที่ขุนอลังคณิตพิชัย (แทน บุญชัย) ดำรงตำแหน่งกำนันของ ตำบลโคกหล่อ

หลังจากนั้นไม่นานขุนอลังฯ ได้เสียชีวิตลง ผู้ใหญ่คล้ายจึงได้รับการแต่งตั้งให้ดำรง ตำแหน่งกำนันแทนขุนอลังฯ ตั้งแต่นั้นปี ๒๔๗๕ นั้นเอง และตลอดเวลาที่เป็นกำนัน พันคล้ายใส่ ชุดกำนันตลอดเวลา แม้จะเป็นเวลาอน

ช่วงเวลาที่พันคล้าย ปฏิบัติหน้าที่กำนันตำบลโคกหล่ออยู่นั้น ได้สร้างผลงาน แนวคิด และวิปฏิบัติที่เป็นประ โยชน์และเป็นแบบอย่างให้ชาวโคกหล่อและคนตรังไว้มากมาย ซึ่งพอจะ สรุปเรื่องเด่น ๆ ได้ดังนี้

งานด้านสาธารณูปโภค

- บุกเบิกถนนหนทางทั้งตำบล โดยใช้แรงงานชาวบ้านช่วยกันทำ โดยไม่ได้มี เครื่องจักรกลและงบประมาณเข้ามาช่วยอย่างปัจจุบัน ถนนสายสำคัญที่ควรกล่าวถึงคือ ถนนสาย สนามบิน-สี่แยกสาริการาม ซึ่งเกิดขึ้นจากฝีมือ ความคิดริเริ่มของพันคล้ายและชาวบ้านล้วน ๆ ช่วยกันขุดช่วยกันถม เมื่อถนนเสร็จพันคล้ายได้ให้ชื่อถนนสายนี้ว่า “ถนนโพธิพิชัยสุวรรณราษฎร์” ที่มาของชื่อมาจากชื่อของผู้นำหลายคนรวมกันคือ ปลัดปลั่ง โพธิ์สุนทร ขุนอลังคณิตพิชัย พัน คล้าย ทวีสุวรรณ และราษฎร์ ซึ่งร่วมแรงร่วมใจทำถนน แต่ปัจจุบันชื่อนี้ไม่มีใครเรียกกันแล้ว เรียกเพียงสั้น ๆ ว่าถนนสายโคกพลา – สนามบิน

- ร่วมกับชาวบ้านบูรณะปรับปรุงทางวิ่งเครื่องบิน โดยถมอัดแน่นดินด้วยขอบและบุงก็ ทางที่ก็ใช้ปูได้เข้าช่วย (ปูได้ ทำด้วยไม้ที่มึ่น้ำหนักมากหรือแก่นไม้ มีที่จับเป็นไม้ด้ามยาวสองข้าง ใช้กระแทกพื้นดินที่เพิ่งถมเพื่อให้แน่นขึ้น ต้องใช้แรงคนพร้อมกันสองคนช่วยกันยกและกระแทกลง ไปบนพื้นดิน) เพราะทางวิ่งสนามบินเวลานั้นยังเป็นลานดิน จึงต้องอัดแน่น ใช้แรงคนทั้งหมด

- ก่อสร้างทำนบขาม เพื่อกักน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง โดยใช้เงินส่วนตัวและเงินที่ไปหยิบยืมจากที่อื่นมา ซึ่งปัจจุบันร่องรอยของทำนบยังหลงเหลืออยู่ให้เห็น บริเวณใกล้วัดสาริการาม หมู่ที่ ๑ ตำบลโคกหล่อ

- เห็นความสำคัญของการศึกษาจึงซื้อที่ดินด้วยเงินของตนเองที่ได้จากการขายที่ดินไป ๑ แปลง เพื่อสร้างโรงเรียนที่วัดสาริการาม

- ดูแลลูกบ้านอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย และส่วนใหญ่ใช้เงินส่วนตัวในการทำงาน นอกจากนี้กำนันคล้าย ได้สร้างสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาอื่น ๆ อีกมากมาย ทำให้โคกหล่อเป็นชุมชนชนเมืองที่รองรับความเจริญได้เป็นอย่างดีจนถึงปัจจุบัน

งานด้านดูแลความสงบสุขในชุมชน

- ทุกคำคืน พันคล้ายจะออกเดินตรวจตราความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน โดยมีปืนยาว ๑ กระบอก และปืนสั้นอีก ๑ กระบอกเป็นอาวุธคู่กาย ระหว่างที่พันคล้ายดำรงตำแหน่งอยู่ทำให้โจรขโมยไม่มี เพราะพันคล้ายปราบหมด โจรยำเกรงต้องหนีไปอยู่ถิ่นอื่น

งานด้านการบริการ

- พันคล้ายดูแลความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ เท่าเทียม ยุติธรรม เป็นที่รักเคารพ ของคนทั่วไป

- หากเหตุที่เกิดขึ้นในชุมชนไม่สามารถจัดการได้ด้วยตนเอง จะประสานเจ้าหน้าที่จนสุดกำลังของคน

- เป็นคนไม่ขี้เกรงนาย ถูกก็คือถูก ผิดก็คือผิด ไม่เกรงใจนาย พุดจาไม่อ้อมค้อม ตรงไปตรงมา เป็นที่เกรงใจของข้าราชการทั่วไป

ลักษณะบุคลิกพันคล้าย

- ลักษณะเด่นของพันคล้ายก็คือ เป็นคนตัวโต ผิวเข้ม ตาคุ มีหนวด มีขนตามตัวเยอะ เป็นคนรักความถูกต้อง ยุติธรรม มีคบะสูง เป็นคนพูดจริง ทำจริง เป็นคนไม่ขี้เกรงอำนาจเหนือความถูกต้อง

พันคล้ายเป็นคนมองการณ์ไกล โดยกันพื้นที่ในตำบลไว้ประมาณ ๒,๐๐๐ ไร่ เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับส่วนรวม หรือหน่วยงาน หรือโรงเรียน และได้คิดการต่าง ๆ ดังนี้

- บริเวณที่เป็นสนามบิน (ปัจจุบัน) ซึ่งเริ่มก่อตั้งในสมัยขุนอสังฯ ได้กันที่เอาไว้ส่วนหนึ่งเพราะเห็นว่าน่าจะเป็นสนามบินใหญ่ในอนาคต ดังปรากฏเป็นสนามบินที่กว้างขวางในปัจจุบัน รวมถึงกองร้อยสามสิบแปดและหน่วยมาลาเรีย

- พื้นที่โรงเรียนวิเชียรมาตุ ปัจจุบัน พันคล้ายได้ปรารถนาไว้ว่าจะก่อตั้งโรงเรียนขนาดใหญ่ (ซึ่งก็ได้ก่อตั้งโรงเรียนประจำจังหวัดจริง ๆ ในยุคต่อมา)

- พื้นที่สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ศูนย์เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ และเรือนจำ ในปัจจุบัน อยู่หมู่ ๑๑ พันคล้ายได้คิดการไว้ว่าจะสร้างโรงพยาบาลขนาดใหญ่ (แต่ยุคปัจจุบันเป็นสำนักงานของแต่ละหน่วยงานดังกล่าว)

- บริเวณที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลโคกหล่อในปัจจุบัน (ซึ่งสมัยก่อนกว้างขวางกว่านั้นมาก พันคล้ายวางแผนไว้ว่าจะสร้างสนามกีฬาขนาดใหญ่)

เมื่อพันคล้ายอายุได้ประมาณ ๑๕ ปี แม้จะยังทำงานได้อยู่ แต่สุขภาพกายไม่ค่อยจะดีนัก จึงต้องลาออกจากตำแหน่งกำนันในปี ๒๕๑๖ หลังจากนั้นไม่นานก็เสียชีวิต

ต่อมานายวิง แสงคำ ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิด ทำงานเคียงข้างกำนันคล้ายมาโดยตลอด มีความผูกพันกับพันคล้าย ได้คิดสร้างรูปปั้นของพันคล้ายขึ้น โดยได้รับความร่วมมือจาก นายทวน รักไทย ต่อมาหลังมีสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลโคกหล่อแล้ว นายประเสริฐ รักไทย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโคกหล่อ ได้คิดเคลื่อนย้ายรูปปั้นจากสี่แยกในหมู่บ้าน ไปไว้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ผู้คนที่ผ่านมาได้เคารพสักการะ กราบไหว้ดังที่เห็นทุกวันนี้

ผู้สืบค้นข้อมูล

ทีมวิจัยรุ่นเยาว์โรงเรียนมิตรภาพที่ 31 (วัดทุ่งหวัง) และครูที่ปรึกษา จำนวน 2 คน
ผู้ให้ข้อมูล

คนเฒ่าคนแก่หลายคนในตำบลโคกหล่อ

เวทีตรวจสอบประวัติกำนันคล้าย ทวีสุวรรณ ร่วมกันระหว่าง โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล ทีมวิจัย และผู้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับกำนันคล้าย ในเวทีได้รับความร่วมมืออย่างยิ่ง และเรื่องราวของกำนันคล้ายน่าจะได้รับการสานต่อโดยองค์การบริหารส่วนตำบลโคกหล่อต่อไป

โรงเรียนบ้านหน้าเขา

ประเด็นที่ศึกษา

ตำนานเขาพระวิเศษ

ในสมัยพุทธกาล มีพระภิกษุรูปหนึ่งมาจากศรีลังกา พร้อมด้วยบริวาร สมณชีพรามณ์ ได้เดินทางโดยเรือสำเภา เพื่อจะนำทรัพย์สินเงินทองของมีค่าไปใส่ในฐานะพระบรมธาตุที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งในสมัยนั้นจังหวัดนครศรีธรรมราชกำลังสร้างพระบรมธาตุ เมื่อเดินทางมาถึงตำบลเขาพระวิเศษ สมัยนั้นบริเวณนี้เป็นทะเล เกิดพายุฝนฟ้าคะนอง ไม่สามารถแล่นเรือต่อไปได้ พระรูปนั้นจึงมองดูรอบ ๆ บริเวณนั้นก็เห็นภูเขาสูงหนึ่ง จึงสั่งให้บริวาร สมณชีพรามณ์ ที่ติดตามมาด้วย ทอดสมอเรือ เพื่อหลบพายุที่ภูเขาสูงนี้

พระภิกษุและพร้อมด้วยสมณชีพรามณ์ จึงขนย้ายทรัพย์สินเงินทองของมีค่าทั้งหลายทั้งปวงที่จะเตรียมไปใส่ในฐานะพระบรมธาตุ ไปเก็บไว้บนภูเขาสูงนี้ เพื่อรอเวลาพายุสงบจะได้เดินทางต่อไป ส่วนพระภิกษุ เมื่อขึ้นมายู่บนที่สูง ก็เริ่มเดินสำรวจรอบ ๆ บริเวณ และตั้งจิตอธิษฐานว่า หากบริเวณนี้มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันใด ขอให้สำแดงให้เห็น ทันใดนั้นก็มียี่งศักดิ์สิทธิ์ปรากฏให้พระภิกษุรูปนั้นประจักษ์ และบอกว่า ไม่ต้องไปที่จังหวัดนครศรีธรรมราชแล้ว เดินทางต่อก็คงไม่ทันกาล แต่ขอให้อยู่ที่นี้เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาต่อไป

พระภิกษุรูปนั้นจึงสั่งให้บริวารนำธงไปปักบนยอดเขา เพื่อแสดงให้ผู้คนละแวกนั้น และคนที่ผ่านไปมาได้ทราบว่าพระภิกษุมาพำนักอยู่บริเวณนี้

ชาวบ้านเมื่อทราบว่าพระภิกษุมาเผยแพร่ศาสนา ก็พากันมาราบไหว้ ข้างปลาอาหารมาถวาย เป็นจำนวนมาก ด้วยเพราะมีความเลื่อมใส ศรัทธา พระภิกษุจึงได้เผยแพร่ศาสนาให้แก่ชาวบ้านแถบนั้นเรื่อยมา

หลายปีต่อมา พระภิกษุได้ถึงแก่กรรมภาพ หลังจากนั้นภูเขาลูกนี้ก็เกิดอภินิหารที่ชาวบ้านเล่าต่อ ๆ กันมามากมาย อาทิ หากหนังตะลุงหรือมโนราห์ จะไปแสดงที่ไหนก็ตาม เมื่อเดินทางผ่านมาบริเวณนี้จะต้องหยุดรำ ถ้าเป็นหนังตะลุงก็ต้องปักจอบแล้วออกธูปถวายหันไปทางภูเขาลูกนี้ หากไม่เช่นนั้น หนังตะลุงหรือมโนราห์ก็จะไม่สามารถเดินทางต่อไปแสดงยังที่ต่าง ๆ ได้ จะต้องเกิดเหตุอาเพศขึ้นต่าง ๆ นานา

อีกเรื่องหนึ่งเล่ากันว่า มีพระภิกษุในวันแถบนั้นรูปหนึ่ง ขึ้นไปบนภูเขาและพบทอง ๒ ไห ท่านจึงหยิบทองมาหนึ่งกำมือ และคิดในใจว่าจะชวนลูกวัดกลับมาเอาทองอีกครั้ง ท่านจึงได้ทำเครื่องหมายไว้ที่ต้นไม้เป็นสัญลักษณ์ เพื่อจะได้กลับมาอีก แต่เมื่อท่านกลับไปต้นไม้ต้นนั้นอีกครั้งกับพระลูกวัด ปรากฏว่า สัญลักษณ์ที่ท่านทำไว้ได้อันตรธานไป และไม่่ว่าจะอย่างไรท่านก็ไม่สามารถพบทอง ๒ ไหนั้นอีก

ส่วนลูกเผด็จ ขุนทอง ซึ่งเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น พุดเล่นสนุก ๆ ในวงเหล้ากับเพื่อน ๆ ว่า ขอให้ผู้นำไพร่ซึ่งอยู่ใกล้ภูเขาแห่งนี้ แล้วจะหาหนังตะลุงมาแสดงหน้าภูเขา ๒ โรงประชัน

กัน อยู่มาไม่นานปรากฏว่าน้ำในพรุซึ่งไม่เคยแห้งมาก่อนก็แห้งขอด จนกระทั่งสามารถขี่จักรยานผ่านไปมาได้ แต่ลุงเผด็จก็ยังไม่ได้หาหน้ะลุงมาตามที่เคยพูดไว้

ต่อมาประมาณ ๒ ปี ลุงเผด็จเกิดป่วยหนักเป็นเวลาหลายวัน โดยหาสาเหตุไม่ได้ หมอที่โรงพยาบาลก็บอกว่าลุงเป็นปกติ รักษาหลายวันอาการก็ไม่ดีขึ้น ญาติ ๆ จึงให้ครูหมอดำ ซึ่งเป็นหมอคุณหมอพิธีกรรมประจำหมู่บ้านดูอาการ ครูหมอดำจึงบอกว่า ลุงเผด็จไปบนบานอะไรบางอย่างกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เอาไว้แล้วไม่ได้ไปแก้ให้ สิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงให้โทษ ภรรยาลุงเผด็จจึงนึกขึ้นมาได้ว่า ลุงเผด็จเคยพูดด้วยความศิกะนองตอนเมาเอาไว้เมื่อปีก่อนว่า หากน้ำในพรุแห้งจะเอาหน้ะลุงมาประชันกันสองโรง เมื่อรู้สาเหตุภรรยาลุงเผด็จจึงทดลองแก้บนโดยการไปหาหน้ะลุงมาแข่งกัน หลังจากนั้นประมาณ ๕ - ๖ วัน ลุงเผด็จก็หายจากอาการป่วยอย่างน่าอัศจรรย์

จากนั้นเป็นต้นมา ชาวบ้านก็เรียกเขาผู้นั้นว่า “เขาพระวิเศษ” และได้ตั้งชื่อตำบลว่า “ตำบลเขาพระวิเศษ” ตามชื่อบ้าน และได้เรียกต่อ ๆ กันมา แต่ระยะหลังผู้คนเรียกสั้นลงจนเหลือเพียงคำว่า “เขาวิเศษ” มาจนปัจจุบัน

ผู้อาวุโสบอกเล่าข้อมูล

นายเชื่อน อ่อนรู้ที่

นายแดง กุ่มเคย

นายบุญญถม ชุมอักษร

นายทบ ฤทธิรงค์

นายผอม ชุ่นฮ้อย

นางเพ็ญจันทร์ เกื้อบุญส่ง

นายปรีชา ศรีเกตุ

ผู้สนับสนุน

นายสมโชค คงสง

ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหน้าเขา

นางสาวสุนทรี สังข์อุทัย

หัวหน้าหอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ ครัง

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดครัง

ครูที่ปรึกษา

นางฉวี ยอดทอง

นางมณีนรัตน์ ศรีเมฆ

นางนิรมล เคื่อนเพ็ญ

นักวิจัยรุ่นเยาว์และทีมงาน

ค.ญ.ชนนต์ ศรีบุญนาท
ค.ญ.ปราชญ์ญานี ขุนทอง
ค.ญ.กฤษณา เจ้าฝน
ค.ญ.วันดี รักไทย
ค.ญ.จีระนันท์ สัทธชัย
ค.ช.ณัฐวุฒิ เจ้าฝน
ค.ญ.พิณตดา สัทธชัย
ค.ญ.สุภาพร ศรีเรือง

ความคิดเห็นของครู ที่ปรึกษา (โรงเรียนเขาพระวิเศษ)

ในช่วงแรกที่เริ่มงานวิจัยยังไม่เข้าใจงานวิจัยมากนัก แต่ก็คิดว่าสิ่งใดที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนก็น่าจะลองทำดู อย่างน้อยครูและนักเรียนก็ได้ความรู้ ทำความเข้าใจ และประสบการณ์เมื่อทำการวิจัยเสร็จสิ้น

ในระหว่างทำโครงการ จึงได้ทราบว่างานวิจัยท้องถิ่น คือ การให้ทุกคนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยการสืบค้นข้อมูลจากชุมชน จากผู้รู้ จากคนเฒ่า คนแก่ คิดว่าความรู้ที่ได้มาและเกิดขึ้นเป็นองค์ความรู้ที่ยั่งยืน เพราะเกิดจากการสืบค้นด้วยตนเอง ซึ่งจะตรงกับเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาที่มีความต้องการให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาด้วยตนเองได้

เมื่อโครงการได้แล้วเสร็จพบว่า ในช่วงระหว่างทำงานวิจัย อาจมีปัญหาเรื่องเวลาของทางครูที่มีเวลาให้กับทีมวิจัยเด็กค่อนข้างน้อย ด้วยภาระงานที่รับผิดชอบหลัก และการจัดงานอยู่บ่อยครั้ง แต่ก็เห็นศักยภาพการทำงานของทีมวิจัยเด็กที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมที่มอบหมายให้ได้ทุกครั้ง แม้ว่าจะไม่สมบูรณ์ แต่ก็เป็นที่น่าพอใจ อีกทั้งเด็กยังมีความกระตือรือร้นและมีความสุขที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการนักวิจัยรุ่นเยาว์

ความคิดเห็นของครู ต่อทีมวิจัยเด็ก เป็นการสังเกตพฤติกรรม ทักษะด้านต่างๆ ของนักเรียนที่เข้าร่วมเป็นทีมวิจัย โดยครูเป็นผู้สังเกต ความเปลี่ยนแปลงที่เกิด แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

- ช่วงก่อนเริ่มงานวิจัย
- ช่วงระหว่างทำงานวิจัย
- ช่วงหลังงานวิจัยเสร็จสิ้น

ซึ่งทั้ง 3 ช่วงที่กล่าวมา จะมีทั้งที่สามารถประเมินได้จากผลงานของเด็กที่เห็นเป็นรูปธรรม และทั้งด้านที่เป็นความรู้ กระบวนการคิด ที่เห็นจากการสังเกตด้วยตัวครูผู้สอนเอง

ช่วงก่อนทำงานวิจัย

- การทำงานเป็นทีม นักเรียนยังขาดทักษะในการทำงานเป็นทีม ไม่สนใจหรือร่วมมือทำงานกับเพื่อนๆ เป็นลักษณะตัวใครตัวมัน ยังไม่รู้จักแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ
- วิธีคิดและกระบวนการคิด นักเรียนคิดได้เพียงที่ครูออกคำสั่ง คิดเบื้องต้น ความรู้ที่ได้เป็นความรู้ที่ได้จากการอธิบาย/ชี้แนะ ในเวลาเรียนเท่านั้น การศึกษาค้นคว้าหรือเรียนรู้ด้วยตนเองมีน้อย
- ด้านศักยภาพในตัวเด็ก นักเรียนจะมีการเรียนรู้ตามวัย ต้องให้ครูบอกและอธิบาย การตอบโต้ซักถามมีน้อย
- ด้านการถามตอบ นักเรียนมีทักษะในการตั้งคำถามน้อยมาก ไม่คอยสงสัยอะไร ไม่รู้จะเริ่มตั้งคำถามอย่างไร เพื่อนำไปสู่คำตอบที่ตนสงสัยอยู่ในใจ สำหรับการตอบคำถามเหมือนกับการถามคำตอบคำ
- การนำเสนอข้อมูล นักเรียนสามารถนำเสนอข้อมูลได้แบบท่องจำ หรือจดออกไปพูด ไม่กล้าแสดงออกเมื่อพูดหน้าชั้นเรียนหรือพูดให้เวทีที่มีบุคคลอื่นๆ เข้าร่วม ไม่มีความมั่นใจในตนเอง
- ด้านชุมชน นักเรียนไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กับชุมชน ไม่รู้จักชุมชนของตนเองว่ามีภูมิปัญญาหรือของดีอะไรในหมู่บ้าน รู้จักเฉพาะบุคคลที่อยู่อาศัยบ้านใกล้เรือนเคียงเท่านั้น หรือรู้เพียงว่าคนนั้นเป็นใคร แต่ไม่รู้ว่าบุคคลผู้นั้นมีความสำคัญอย่างไร

ช่วงระหว่างทำงานวิจัย

- นักเรียนเกิดทักษะการคิด การเขียน การนำเสนอข้อมูล ซึ่งเห็นได้จากเวทีนำเสนอข้อมูล นักเรียนเริ่มมีความคิดว่า การนำเสนอข้อมูล ควรนำเสนออย่างไร มีการจัดวางรูปแบบการนำเสนอให้น่าสนใจ พูดอย่างไร มีการแบ่งงานกันทำว่าใครสนใจหรือมีความถนัดทางด้านไหน เช่น คนไหนดีพูดก็เล่าเรื่อง ลายมือสวยก็แบ่งงานด้านการเขียน ถนัดวาดภาพ ระบายสี ฯลฯ สมาชิกในกลุ่มจะแบ่งหน้าที่กันเอง ครุมีหน้าที่เพียงให้ข้อเสนอแนะ ติดตาม และกระตุ้นนักเรียน และมีการร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการทำงาน
- การเก็บข้อมูลในพื้นที่ ทำให้นักเรียนเริ่มรู้จักบุคคลในท้องถิ่นมากขึ้น เกิดความคุ้นเคย กับคนเฒ่า คนแก่ที่ให้ข้อมูล รู้ว่าผู้สูงอายุ มีคุณค่าเป็นผู้บอกเล่าเรื่องราว

- การเก็บข้อมูล มีการเก็บข้อมูลโดยก็เก็บเป็นกลุ่ม ช่วยกันถาม ช่วยกันจด
- การรวบรวมข้อมูล นักเรียนมีทักษะในการรวบรวมข้อมูล ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมศึกษาดูงานที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี นักเรียนสามารถจดบันทึกความรู้ที่ได้ นอกจากนั้น จากการที่นักเรียนได้เก็บข้อมูลจากคนในชุมชน แล้วนำมารวบรวม นักเรียนสามารถบันทึกได้เป็นเรื่องเป็นราว
- ความมีน้ำใจ และรู้จักกาลเทศะ จากที่นักเรียนได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลประวัติความเป็นมาตำนานเขาพระวิเศษจากคนเฒ่าคนแก่ในชุมชน เมื่อมีการจัดเวทีตรวจสอบข้อมูลโดยจะต้องเชิญผู้ให้ข้อมูลเข้าร่วม ซึ่งทางครูได้ให้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบเชิญผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง อีกทั้งความมีน้ำใจที่ทุกคนให้การต้อนรับ และบริการน้ำดื่ม อาหารว่างโดยตัวเด็กเอง โดยที่ไม่ต้องรับคำสั่งจากครูแต่อย่างใด

หลังทำงานวิจัย

ครูมองงานวิจัยท้องถิ่นดังนี้

- งานวิจัยท้องถิ่นทำให้เกิดการสืบค้น และการแก้ปัญหาโดยตนเอง ทำให้ครูสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ ปรับใช้กับการเรียนการสอนกลุ่มสาระอื่นๆของนักเรียนได้ ซึ่งสามารถสอนเชื่อมโยงหลายกลุ่มเข้าด้วยกัน เช่น การทำงานวิจัยนี้ นอกจากนักเรียนได้ทราบประวัติ ตำนานเขาพระวิเศษแล้ว ยังเป็นฝึก การเขียน การจับใจความ การพูดการถาม การใช้ภาษา การนำเสนอ การคิดวิเคราะห์ ฯลฯ
- ครูอาจจะต้องเสริมการตั้งคำถามให้นักเรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนักเรียนยังอ่อนทักษะทางด้านนี้ เนื่องจากคนเฒ่า คนแก่เล่านักเรียนฟังแล้วจดเท่าที่ทันเล่า ยังไม่เกิดความคิดว่า ทำไม อย่างไร เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น คือขาดการคิดวิเคราะห์
- แนวทางการทำงานวิจัยต่อ ก็เป็นการเก็บข้อมูลเรื่องตำนานเขาพระวิเศษเพิ่ม โดยทำการเก็บข้อมูลที่ละเอียดกว่าเดิม เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน และเป็นหลักฐานที่สามารถใช้เผยแพร่ได้
- ครูได้ทราบประวัติ ตำนานของเขาพระวิเศษ เนื่องจากไม่ใช่คนที่ชุมชนนี้ ทำให้ในตอนแรกทีเลือกวิจัยเรื่อง เขาพระวิเศษ คนรู้เพียงเรื่องที่ชาวบ้านพูดคุยเบื่องต้นเท่านั้น แต่งานวิจัยทำให้รู้ว่ายังมีข้อมูล เนื้อหา ที่ยังไม่ทราบอีกมาก และคิดว่างานวิจัยที่โรงเรียนทำเสร็จข้อมูลและเนื้อหาที่ได้สืบค้นมา อาจยังไม่ครบถ้วนก็ได้

สิ่งที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน

- พฤติกรรมของนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม นักวิจัยรุ่นเยาว์ เพื่อการศึกษาท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ คือ นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น
- ด้านศักยภาพของเด็ก นักเรียนมีศักยภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น สังเกตได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมซักถามข้อมูลคนเฒ่าคนแก่ ซึ่งตอนแรกเมื่อได้รับมอบหมายให้ไปซักถามผู้ใด นักเรียนจะต้องให้ผู้ปกครองพาไป แต่ระยะหลังเมื่อต้องไปซักถามนักเรียนจะไปกันเอง โดยแบ่งกันเป็นทีม ด้วยเพราะมีความกล้า และมั่นใจในตนเองมากขึ้น
- ด้านทักษะอื่นๆ เช่น ทักษะทางการเขียน นักเรียนสามารถเรียบเรียงข้อมูลที่ได้เป็นเรื่องราวในเบื้องต้นได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีการวาดภาพประกอบเรื่องราวที่ค้นเรื่อง คำนานเขาพระวิเศษ

ความกล้าแสดงออก อย่างที่กล่าวไว้ตอนต้นการเลือกทีมวิจัยเด็ก เป็นการเลือกละทั้งนักเรียนที่มีความสามารถ และนักเรียนที่ไม่กล้าแสดงออกปนกัน ดังนั้นเมื่อทำงานวิจัยนี้เสร็จ กลุ่มนักเรียนที่ถือว่ามีทักษะอยู่ในเกณฑ์ดี มีการพัฒนากล้าพูดการแสดงมากยิ่งขึ้น มีความมั่นใจในตนเอง ส่วนกลุ่มนักเรียนที่ถือว่ามีทักษะอ่อนกว่ากลุ่มแรก ก็จะมีแว่นในด้านกล้าแสดงออก โดยเฉพาะเวลาที่อยู่ในวงพูดคุยกับคนในชุมชน และสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองขึ้น ทั้งจากเพื่อนนักเรียนช่วยแนะด้วย

- ด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการคิดการวิเคราะห์ที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ถือว่ายังเกิดน้อย
- ความรู้สึกของนักเรียนที่เป็นทีมวิจัย ชอบและสนุกกับงานวิจัย เพราะได้เข้าไปเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งก่อนทำงานวิจัย ไม่ทราบว่าเขาพระวิเศษมีประวัติเป็นมาอย่างไร เมื่อได้สืบค้นและซักถามคนเฒ่าและผู้รู้ข้อมูลแล้ว ทำให้ทราบว่าประวัติที่มา และมีเรื่องเล่าอีกหลายๆ เรื่องซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลก็เล่าเรื่องสนุกด้วย

เมื่อทราบข้อมูลแล้วเกิดความภูมิใจที่ในชุมชนของตน มีสถานที่ที่มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่อดีต และเมื่อทำวิจัยทำให้เพื่อนๆ ในห้องเรียนได้รู้ข้อมูล คำนานเขาพระวิเศษด้วย

การตอบสนองของชุมชน

สำหรับชุมชนในละแวกนี้จะให้ความสำคัญ ให้ความร่วมมือ และสนใจเรื่องการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างดี เข้าร่วมกิจกรรมและเวทีต่างๆ โดยเฉพาะบุคคลเป้าหมายซึ่งเป็นผู้รู้ข้อมูลประวัติเขาพระวิเศษ เป็นคนที่อาศัยมานานในพื้นที่และรู้ความเป็นมาของประวัติชุมชน โดยเฉพาะเวทีตรวจสอบข้อมูลที่นักเรียนจัดเก็บข้อมูล ซึ่งเข้าร่วมอย่างพร้อมเพรียงและมาถึง

สถานที่ประชุม ที่ห้องประชุมของโรงเรียนก่อนเวลานัดหมาย พร้อมทั้งให้ข้อมูลทุกเรื่องแก่นักเรียน และครูซักถามที่นักเรียนได้ไปซักถามข้อมูล ทุกคนมีความสนใจ ตั้งใจให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยทุกคนจะเล่าด้วยความภาคภูมิใจ ในขณะที่ที่ผ่านมาทางโรงเรียนให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในชุมชน อีกทั้งนักเรียนที่มียังสามารถเป็นตัวเชื่อมระหว่างคนในชุมชนกับโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นไม่ว่าทางโรงเรียนจะขอความร่วมมือด้านไหน ชุมชนพร้อมที่จะตอบสนองได้ทันที

นอกจากงานวิจัยได้กระตุ้นให้ชุมชนตื่นตัวแล้ว สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ องค์การบริหารส่วนตำบลก็เห็นความสำคัญกับสิ่งที่นักเรียนและชุมชนกำลังทำ คณะครูได้เข้าบอกเล่าเรื่องราวสิ่งที่กำลังทำ โดยเฉพาะเรื่องการค้นคว้า สอบถามข้อมูลประเพณีมาของเขาวะพิเศษ จนนักเรียนสามารถเขียนและเล่าเรื่องเป็นภาพได้อย่างชัดเจน ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้าหนุนเสริม มีนโยบายจะสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำหนังสือตำนานเขาวะพิเศษ เพื่อเผยแพร่ความเป็นมาของชุมชนช่วยให้กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งถือเป็นผลกระทบจากงานนักวิจัยรุ่นเยาว์ด้วย

ผลงานของนักเรียนที่ได้จากงานวิจัย

สำหรับผลงานของนักเรียนที่เป็นผลจากการศึกษาทำวิจัย ศึกษาประวัติความเป็นมาของเขาวะพิเศษ ได้เรียบเรียงข้อมูลที่ได้ เป็นองค์ความรู้ เป็นเรื่องราว สามารถสรุปเรื่อง และได้จัดทำเป็นสมุดภาพเรื่อง “ตำนานเขาวะพิเศษ” ซึ่งสามารถนำไปใช้เผยแพร่ เป็นเอกสารประกอบการเรียนรู้แก่นักเรียนและโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง รวมถึงคนในชุมชนได้รับรู้ตำนานเขาวะพิเศษว่ามีที่มาอย่างไร

ปัญหาและอุปสรรค

- ครู : ครูไม่มีเวลาให้กับนักเรียน เนื่องจากมีภารกิจมากในหน้าที่หลักที่รับผิดชอบทั้งงานของเขตการศึกษา งานนิติบุคคล งานประเมินวิทยฐานะ หรืองานครูต้นแบบ ครูรางวัลเกียรติยศ นโยบายสานฝัน ฯลฯ

ระยะเวลาในการทำการเรียนการสอน โดยเฉพาะเวลาในช่วงการสอบ อาจจะต้องหยุดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเตรียมตัวในการสอบ

ประสบการณ์ด้านงานวิจัยมีน้อย เพราะงานวิจัยของครูที่ทำกันในโรงเรียนเป็นงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แม้มีเป้าหมายที่จะหากระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนมีศักยภาพมากขึ้น แต่ก็ยังต่างกับกระบวนการทำงานงานวิจัยท้องถิ่น ทำให้ทิศทางวิธีการหรือการใช้กระบวนการเคลื่อนงานวิจัยท้องถิ่นต่อได้ยาก

- นักเรียน : ในเรื่องเวลาว่างไม่ตรงกัน เนื่องจากกลุ่มนักเรียนที่เป็นทีมวิจัย เป็นกลุ่มนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 และปีที่ 4 นอกจากนี้จากการทำงานยังพบว่า

นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มนี้ยังเข้ากันไม่สนิท งานบางอย่างจึงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สืบเนื่องจากการทำหนังสือภาพ ซึ่งเดิมตั้งใจว่าจะต้องทำ 3 เล่ม แต่เสร็จ 2 เล่ม เนื่องจากนักเรียนทั้งสองทีมขาดการประสานงานร่วมมือกัน

นักเรียนทำงานได้ไม่เต็มศักยภาพ ยังการวิเคราะห์หรือคิดด้วยตนเองในการหาวิธีการแก้เมื่อเจอปัญหา เช่น การตั้งคำถามเพื่อให้ได้มาของข้อมูลเชิงลึกกว่าการถาม-ตอบสั้นๆ

- ด้านอื่นๆ เช่น การติดตามงานของพี่เลี้ยง ซึ่งอาจจะห่างต่อโรงเรียน ทำให้ขาดความต่อเนื่องของโครงการ อีกทั้ง

จุดแข็ง

กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียน ในสถานศึกษา หากนโยบายของผู้นำในโรงเรียน หรือผู้อำนวยการของโรงเรียน ไม่มีแนวคิดในการส่งเสริมหรือสนับสนุนการดำเนินการ หรือไม่เห็นด้วย กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น จะทำให้ยากแก่การปฏิบัติ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวครูที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหมดกำลังใจ ห้อถอยการทำงานได้ นับว่าโชคดีที่โรงเรียนเขาพระวิเศษ มีผู้บริหารที่เข้าใจความสำคัญและความจำเป็น เปิดโอกาสให้กับคณะครูและนักเรียนได้ร่วมกันทำกิจกรรมเหล่านี้

โรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย

ประเด็นศึกษา คำนานเขาเทียมป่า

เขาเทียมป่าตั้งอยู่ที่ตำบลหนองปรือ อำเภอรัญญา จังหวัดตรัง

จากการสอบถามประวัติเขาเทียมป่าจากชาวบ้าน พระ และแกนนำชุมชน ไม่ค่อยได้ข้อมูลที่ครบถ้วนชัดเจนนัก แต่ก็พอสรุปได้ว่าเขาเทียมป่ามีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์มาก เนื่องจากค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีจำนวนมาก เช่น หม้อสามขา ขวานหินขัด เครื่องใช้ดินเผา กระดูกคน จำนวนมาก แต่ยังไม่เคยมีการสำรวจขุดค้นทางโบราณคดีมาก่อน ปัจจุบันยังคงมีสำนักสงฆ์ตั้งอยู่โดยรอบถ้ำ ปรับพื้นที่ ปูตัวนอนทางเข้าถ้ำ ชาวบ้านใช้เป็นที่พักผ่อนพริตทางศาสนา และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของคนในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง

เขาเทียมป่าเป็นภูเขาหินปูนขนาดเล็ก มียอดเขาสูงจากพื้นราบประมาณ 30-40 เมตร ภายในประกอบด้วยถ้ำน้อยใหญ่ หลายถ้ำ บางถ้ำมีแสงสว่างส่อง พื้นที่ในถ้ำยังเหมาะที่จะเป็นที่หลบภัย พื้นดินเป็นปู้อย่างดีเนื่องจากมีมูลค้างคาว ชาวบ้านเคยขุดเอาดินในถ้ำไปใช้บำรุงต้นไม้

คนเฒ่าคนแก่เล่าว่า สมัยก่อนเขาเทียมป่ารกและมีต้นไม้ขนาดใหญ่มากกว่าที่เห็นในปัจจุบัน และหลายสิบปีก่อน เหตุที่ได้ชื่อว่าเขาเทียมป่าเพราะ เป็นภูเขาที่เป็นลักษณะภูเขาถูกโคด ที่ไม่สูงมากนัก ประมาณ 40 เมตร เทียบได้กับความสูงของต้นไม้ที่ขึ้นบริเวณนี้ ชาวบ้านจึงเรียกต่อ ๆ

กันมาว่า เขาเทียมป่า เคยมีพระเข้ามาปักกลดอยู่ที่นี้ชาวบ้านได้นำข้าวปลาอาหารขึ้นไปถวาย พระ
รุดงค์รูปนี้อยู่ไม่นานก็จากไป ต่อมาเมื่อมีพระเข้ามาจำพรรษาใหม่อีกจึงกลายเป็นสำนักสงฆ์อย่างเช่น
ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม มีเรื่องเล่าต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับถ้ำบนเขาเทียมป่า โดยเฉพาะทรัพย์สิน
หรือสิ่งของที่อยู่ในถ้ำ หากใครหยิบหรือนำกลับบ้านจะต้องมีเหตุให้นำกลับไปไว้ที่เดิม เช่น บาง
คนหยิบไปแล้วมือบวม ฝันร้าย หรือเกิดเหตุการณ์ไม่ดีขึ้น ทำให้คนในชุมชนหรือบริเวณใกล้เคียง
เชื่อกันว่า มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองอยู่

เมื่อประมาณปี 2548 เคยมีนักวิชาการโบราณคดี สำนักงานศิลปากรที่ 15 ภูเก็ต ขึ้นทำการ
สำรวจถ้ำ แต่ยังไม่เคยมีการขุดค้นแต่อย่างใด

ข้อสรุปจากโรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย

ก่อนทำงานวิจัย รู้สึกัง ไม่เข้าใจคำว่า วิจัย หมายถึงอะไรนี้ภาพไม่ออก สงสัยว่าจะมี
วิธีการอย่างไร ทำไมต้องเลือกงานวิจัยชุมชนด้วย และมีความกลัวว่าจะทำไม่ได้ ไม่กล้าพูด ไม่
กล้าถาม ไม่กล้าแสดงออก เกิดความรู้สึกที่ประหม่า ซึ่งความรู้สึกที่เกิดขึ้น เคยคุยกับเจ้าหน้าที่ของ
สกว. ก็ได้รับคำตอบว่าไม่ต้องกลัว เมื่อทำไปสักพักครูก็จะเข้าใจเอง

เมื่อมาทำงานวิจัย สามารถสรุป กระบวนการหรือขั้นตอนการทำงานได้ดังนี้

- รับสมัครนักเรียนที่สนใจมาเข้าร่วมงานวิจัย
- ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับงานวิจัยให้ คณะครูในโรงเรียนได้ทราบ และเลือกหัวข้อที่จะ
ทำวิจัย ซึ่งโรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย เลือกทำเรื่อง ประวัติความเป็นมาของ เขา
เทียมป่า
- แบ่งกลุ่มทีมวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อไปสัมภาษณ์ เก็บข้อมูล โดยวิธีการ
สอบถามจากผู้รู้ในชุมชน เกี่ยวกับเรื่องเขาเทียมป่า
- แต่ละกลุ่มทำตารางนัดหมายเพื่อเก็บข้อมูลในพื้นที่
- นักวิจัยไปสัมภาษณ์ และจดบันทึกข้อมูล
- นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียง แล้วนำเสนอส่งให้ครูที่ปรึกษา และร่วมแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม
- เข้าร่วมเวทีที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯตรัง เพื่อเน้นเสริม
กระบวนการตั้งคำถาม และร่วมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนการเครือข่ายโรงเรียนอื่นที่
ทำงาน นักวิจัยรุ่นเยาว์ร่วมกัน
- นักวิจัยเก็บข้อมูลเพิ่มเติม และนำวิธีการตั้งคำถามที่ได้จากคำชี้แนะของอาจารย์
สุนทรี (หัวหน้าหอจดหมายเหตุฯ) มาใช้
- ครูที่ปรึกษานำทีมวิจัยไปศึกษาดูงานวิจัยของเยาวชนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

- นักวิจัยร่วมแลกเปลี่ยนสนทนาความคิดเห็น
- ขึ้นสำรวจจุดสถานที่จริงบนเขาเทียมป่า
- สรุปข้อมูลร่วมกัน

จากกระบวนการดำเนินการ ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของนักวิจัยรุ่นเยาว์ดังนี้
 สิ่งที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

- ◇ นักเรียนมีความกล้าที่จะคิด กล้าทำ กล้าพูด กล้าแสดงออก มากยิ่งขึ้น
- ◇ นักเรียนรู้การตั้งคำถาม รู้จักการแก้ปัญหา
- ◇ นักเรียนรู้ขั้นตอน วิธีการทำงานเป็นกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่ แบ่งความรับผิดชอบ รู้จักความเป็นผู้นำและผู้ตาม มีการแบ่งเวลาในการทำงานวิจัย รู้จักเสียสละ เกิดความสามัคคี และรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
- ◇ ได้นำกระบวนการเรียนรู้ และวิธีการทำงานวิจัยชุมชน มาใช้กับการเรียนในห้องเรียน
- ◇ ได้รับทราบเรื่องราวของเขาเทียมป่า
- ◇ นักวิจัยรู้สึกรัก ห่วงแหน เห็นคุณค่าของเขาเทียมป่า อยากให้คนในชุมชนช่วยกันดูแลรักษา
- ◇ ต้องการให้คนในชุมชนทราบประวัติความเป็นมา ความสำคัญของเขาเทียมป่า
- ◇ อนุรักษ์ให้เขาเทียมป่ามีความสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

สิ่งที่เกิดขึ้นกับครู

- ◇ ครูมีความเข้าใจขั้นตอน กระบวนการ การทำงานเกี่ยวกับงานวิจัยชุมชนมากขึ้น
- ◇ ครูได้นำวิธีและกระบวนการจากงานวิจัยนี้มาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เช่น ให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ นอกห้องเรียน การเรียนรู้ภูมิปัญญาในชุมชน โดยใช้วิธีการสืบค้นหาข้อมูล โดยการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง

ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

1. ไม่เจอผู้ให้ข้อมูล มักต้องไปหาผู้อาวุโสหลายครั้ง ในขณะที่นักเรียนหรือนักวิจัยไม่มีเวลาไปสัมภาษณ์ หรือไปเก็บข้อมูลได้เต็มที่ เนื่องจากต้องทำการบ้าน และยังคงช่วยพ่อแม่ทำงาน
2. สมาชิกในกลุ่มไม่เข้าร่วมกิจกรรม ตามเวลาที่กำหนด

3. มีปัญหาเรื่องสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะปัญหาเรื่องฝนตก ไม่สามารถเดินทางไป – มา ได้สะดวก
4. นักเรียนมีภาระงานมาก
5. มีปัญหาเรื่องพาหนะที่ต้องใช้เมื่อนักเรียนต้องไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ไกลๆ
6. ปัญหานโยบายและความคิดเห็นของผู้บริหารของโรงเรียน
7. ครูไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมให้เกิดความต่อเนื่อง
8. การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ทำงานเฉพาะหน้าที่เร่งด่วนก่อน

ข้อเสนอแนะ

ควรทำกิจกรรมให้ต่อเนื่อง ทุกฝ่ายพร้อมเพรียง และตั้งใจ (ครู พี่เลี้ยง นักวิจัย) และควรมีกิจกรรมที่หลากหลายที่เป็นการทำร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู และชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ สร้างความรู้สึกที่ดี เรียนรู้ร่วมกันบ่อยๆ

ข้อสังเกตจากพี่เลี้ยงโครงการ

สิ่งที่ได้จากเวทีนักวิจัยรุ่นเยาว์ / ข้อสังเกต / ปัญหาที่เห็น

สรุปขั้นตอนการดำเนินการ

การทำกิจกรรมทุกครั้ง เช่น การประชุม การเปิดเวที จะต้องมีการเตรียมการ วางแผน ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์สุนทรี สังข์ยุทธ์ ก่อนทุกครั้ง

เมื่อดำเนินการเสร็จ มีการสรุปผลการทำกิจกรรมร่วมกัน

๒๘ ก.ย. ประชุมทีมและที่ปรึกษากายในเพื่อทำความเข้าใจเป้าหมายของโครงการ วางแผนการทำงาน

๑ ต.ค. ประชุมทีมเพื่อเตรียมความพร้อมทำความเข้าใจโครงการนักวิจัยรุ่นเยาว์ ให้กับคณะครูอาจารย์ทั้ง ๖ โรงเรียน

๗ ต.ค. เตรียมความพร้อมนักวิจัยรุ่นเยาว์ ระหว่างผู้ประสานงาน สกว. ที่ปรึกษา

๑๓ ต.ค. อาจารย์ระเบียบโรงเรียนไทรงาม นำนักวิจัยรุ่นเยาว์รายงานความคืบหน้าที่หอฯ ฝึกเด็กให้มีการนำเสนอ ให้มีการบันทึก หรือการลงพื้นที่เพื่อสืบค้นข้อมูล แนวทางตั้งคำถามเพื่อให้ได้คำตอบ ที่สอดคล้องหมายเหตุแห่งชาติ

๑๘ ต.ค. เตรียมความพร้อมสำหรับเวทีวันที่ ๒๒ ต.ค.

๒๒ ต.ค. เวทีนักวิจัยรุ่นเยาว์ รายงานความคืบหน้าของการทำกิจกรรมแต่ละโรงเรียน

๑๐ พ.ย. เตรียมความพร้อม

๑๑ พ.ย. เวทีจริง

๑๒ พ.ย. สรุปบทเรียนจากเวทีและวางแผนดำเนินงานขั้นต่อไป

๑๔ พ.ย. คุยกันอีกครั้งถึงความคืบหน้าของสิ่งที่มอบหมาย

๑๖ พ.ย. นำนักวิจัยทั้งครูและนักเรียนร่วมเวทีของเยาวชนจ.สุราษฎร์ เพื่อศึกษา

กระบวนการและผลที่ได้จากการวิจัย

ติดตามความคืบหน้าของทุกโรงเรียน พุดคุย สรุปผล

ก่อนมีเวที

- ทบทวนของเก่า
- วางแผนเวทีร่วมกัน วางคน วางบทบาท
- สรุปข้อมูลระหว่างเวที
- สรุปบทเรียนการจัดเวที
- เน้นให้เด็กแสดงออกตามธรรมชาติ
- ฐานการดำเนินงานวิจัยของแต่ละโรงเรียนไม่เท่ากัน
- การเตรียมตัวของทีมวิจัย

๒๘ กันยา ประชุมทีมและที่ปรึกษาภายในเพื่อทำความเข้าใจเป้าหมายของโครงการ วางแผนการทำงาน

หลังจากได้รับอนุมัติสัญญาและงบประมาณของโครงการ (ซึ่งค่อนข้างล่าช้ามาก) นักวิจัยและที่ปรึกษา คุย คิด วางแผน ทบทวนเป้าหมายของโครงการอีกครั้ง รวมทั้งวางแผนการทำงานในระยะต่อไป

๑ ต.ค. ประชุมทีมเพื่อเตรียมความพร้อมทำความเข้าใจโครงการนักวิจัยรุ่นเยาว์ ให้กับคณะครูอาจารย์ทั้ง ๖ โรงเรียน เนื่องจากเคยมีการประชุมทำความเข้าใจกับคณะอาจารย์กลุ่มโรงเรียนเป้าหมายไปแล้ว ๑ ครั้ง และครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๒ จะเหลือโรงเรียนที่เป็นเป้าหมายหลักของโครงการทั้ง ๖ โรงเรียน จึงต้องเปิดโอกาสให้มีการซักถาม เพื่อความเข้าใจกระบวนการทำงานอย่างถ่องแท้ ครูจะได้นำไปใช้กับนักวิจัยรุ่นเยาว์ต่อไป เวทีนี้จึงต้องวางแผนอย่างดี อาจารย์ทุกโรงเรียนจะมีเป้าหมายมีแผนงาน มีเรื่องราว มีเงาร่างนักวิจัยรุ่นเยาว์ และการพบครั้งต่อไปจะทบทวนความคืบหน้าของการทำงาน

๓ ต.ค. คุยเตรียมความพร้อมนักวิจัยรุ่นเยาว์ ระหว่างผู้ประสานงาน สกว. ที่ปรึกษา เนื่องจากพื้นที่เป้าหมายค่อนข้างกว้าง ฐานไม่เท่ากัน ผู้ประสานต้องพยายามติดตามต่อเนื่อง ใกล้ชิด สม่ำเสมอ

๑๓ ค.ค. อาจารย์ระเบียบโรงเรียนไทรงาม นำเด็กรายงานความคืบหน้าที่ทำหอดจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ ตรัง เพื่อรายงานความก้าวหน้า และให้อาจารย์สุนทรี สังข์อุยทธ์ ที่ปรึกษาได้ทดสอบโดยการฝึกให้เด็กนำเสนอเรื่องราวที่ได้ และให้ความเห็น

เท่าที่สังเกต อาจารย์มีความตั้งใจที่จะทำงานและเสียสละมาก แต่เด็กขาดโอกาสในการสร้างสรรค์ด้วยตัวเอง ซึ่งอาจต้องปรับในโอกาสต่อไป แต่เด็กมีความกล้าในการแสดงออก กล้าพูด และตั้งใจที่จะทำกิจกรรม อย่างไรก็ตาม ทักษะการตั้งคำถามเป็นปัญหา ส่วนเรื่องราวแม้จะยังไม่ครบถ้วนแต่ก็เรียบเรียงได้ดี

๑๔ ค.ค. เตรียมความพร้อมสำหรับเวทีวันที่ ๒๒ ค.ค. เพราะเป็นเวทีที่นักเรียนและอาจารย์ทั้ง ๖ โรงเรียน พบปะกันเพื่อรายงานความก้าวหน้าของตัวเอง ดังนั้น กิจกรรมในระหว่างเวที อาจารย์สุนทรีจะตั้งข้อสังเกต มุมมอง กำหนดหัวข้อ กำหนดประเด็น เพื่อให้ราบรื่น แต่วัตถุประสงค์หลักคือต้องการเห็นความคืบหน้า ปัญหา อุปสรรคของแต่ละโรงเรียน เพื่อจะได้ช่วยกันแก้

๒๒ ค.ค. เวทีนักวิจัยรุ่นเยาว์ รายงานความคืบหน้าของการทำกิจกรรมแต่ละโรงเรียน เห็นความตั้งใจของทุกโรงเรียน นักเรียนและครูเตรียมความพร้อมมาอย่างดี สามารถนำเสนอได้เป็นอย่างดี เพียงแต่บางโรงเรียนคุณครูมีภาระเยอะ ทำให้การทำกิจกรรมครั้งนี้ไม่เต็มที่ อีกอย่าง เวลาแค่ ๓ ชั่วโมงน้อยเกินไป ที่จะทำให้เด็กได้รับทักษะเพิ่มเติมมาก ๆ ยังไม่ลึกพอ โรงเรียนที่ก้าวหน้าไปมากก็คือโรงเรียนไทรงาม

๑๐ พ.ย. เตรียมความพร้อม ผู้ประสานงาน และทีม ตัวหลักยังคงเป็นอาจารย์สุนทรี ที่ช่วยวางแผนกระบวนการ ออกแบบเวที

๑๑ พ.ย. รายงานความก้าวหน้าของโครงการ เวทีจริง

ทุกโรงเรียนเตรียมมาแล้วเป็นอย่างดี กิจกรรมวันนี้คือ รายงานความก้าวหน้าของโครงการ ปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง แก้ปัญหาอย่างไร ความประทับใจ สิ่งดี ๆ เรื่องราวดี ๆ ที่ได้พบระหว่างลงพื้นที่ นักเรียนสามารถตอบได้อย่างชัดเจน ไม่มีการประหม่า แต่บางโรงเรียนเป็นธรรมชาติ บางโรงเรียนก็ถูกฝึกมาก่อนข้างเยอะ ทำให้ขาดความเป็นลักษณะเฉพาะของตัวเองไป และเวทีดูเครียด ไม่เป็นกันเอง ไม่ค่อยมีสีสัน และดูเหมือนจะอึดอัด อาจจะดูตึงตันไปด้วยในบางครั้ง อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักของเกือบทุกโรงเรียนก็คือ ครูมีภาระหน้าที่มากจนทำให้เวลาในการทำกิจกรรมเสริมครั้งนี้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร แต่ก็มี ความตั้งใจ และอีกอย่างคือ เมื่อนักพบแต่ละครั้ง ใช้เวลาประมาณ ๓ ชั่วโมง ซึ่งไม่สามารถกำหนดให้ตรงกับเวลาเลิกเรียนได้ ทำให้ผู้ปกครองไว้วางใจ ปัญหาอีกอย่างก็คือ กลัวอุบัติเหตุ ขณะนำนักเรียนออกนอกพื้นที่

๑๒ พ.ย. สรุปบทเรียนจากเวทีและวางแผนดำเนินงานขั้นต่อไป

เพื่อให้เห็นปัญหา และหาทางแก้ไขในครั้งต่อไปได้ เนื่องจากโครงการนี้แม้จะเป็นโครงการเดียว แต่ก็เหมือนทำ ๖ โครงการ เพราะแต่ละโรงเรียน มีพื้นที่ มีบริบท มีเรื่องราวที่ต้องการศึกษาแตกต่างกัน ดังนั้น บางครั้งมีปัญหาเกี่ยวกับการร่วมเวที โดยเฉพาะเมื่อฐานการเดินไม่เท่ากัน อย่างไรก็ตาม ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นจะต้องเก็บเพื่อเป็นบทเรียน เป็นองค์ความรู้ เป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานต่อไป

การทำงานชิ้นนี้ต้องปรับให้เข้ากับสถานการณ์ ต้องคิดใหม่เรื่อยๆ กลยุทธ์ต้องทันเกม ปัญหาที่เห็นต่อเด็กคือ เด็กขาดทักษะในการตั้งคำถาม ชวนคุยไม่เก่ง เก็บข้อมูลได้ไม่หมด สิ่งที่จะต้องทำจากนี้คือ มอบหมายให้นักเรียนแต่ละคนไปหาบริบทชุมชน ให้เรียบเรียงออกมาเป็นชิ้นงานส่วนตัว ส่วนคุณครูก็ต้องเรียบเรียงเรื่องราวเหล่านี้ไว้ทุกโรงเรียน การบ้านหลังกลับจากคูเวติเขวชนกับการทำวิจัยท้องถิ่น.สุราษฎร์ แบบสอบถามสำหรับครูและผู้บริหารโรงเรียน

๑๕ พ.ย. คุยกันอีกครั้งถึงความคืบหน้าของสิ่งที่มอบหมาย

๑๗ พ.ย. นำนักวิจัยทั้งครูและนักเรียนร่วมเวทีของเขวชนจ.สุราษฎร์ เพื่อศึกษากระบวนการและผลที่ได้จากการวิจัย

บทที่ ๔

บทสรุป วิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ

จากประเด็นศึกษาวิจัย และคำถามวิจัยหลัก “จะสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการศึกษาชุมชนท้องถิ่นให้แก่นักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างไร”

ทีมวิจัยได้ตั้งคำถามรองของการวิจัยไว้ เป็นคำถามเพื่อให้ได้ หลักการ แนวปฏิบัติ ไม่ใช่เนื้อหาเรื่องชุมชน เช่น จะจัดการอย่างไรให้นักเรียนบอกเล่าเรื่องชุมชนท้องถิ่นของตนได้อย่างถูกต้อง จะทำอย่างไรให้นักเรียนเล่าเรื่องราวได้อย่างมั่นใจและภาคภูมิใจ หรือจะจัดการอย่างไรให้ได้บุคคลในชุมชนท้องถิ่นมาร่วมกระบวนการเรียนรู้

ประเด็นการศึกษาไม่ได้ศึกษาทุกเรื่องของชุมชน แต่นักวิจัยได้เลือกเรื่องราวที่น่าสนใจในชุมชน และเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว แต่คนส่วนใหญ่ยังไม่รู้ หรือรู้ไม่หมด โดยมีขอบเขตพื้นที่วิจัยอยู่ในชุมชนที่นักวิจัยอาศัยอยู่ อาศัยบริบทชุมชนเพื่อเป็นพื้นฐานการเข้าสู่ประเด็นวิจัย เช่น ชื่อบ้าน ชื่อสถานที่สำคัญ ๆ

เป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์เป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการขบคิด ค้นหาปัญหาโดยคนที่มีความสนใจ และดำเนินกระบวนการเรียนรู้ที่ดีก็จะสามารถสร้างความสำเร็จในกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นหลากหลาย เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอน

การวิจัยท้องถิ่น สอดคล้องกับหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นการพยายามสร้างเบญจลักษณ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความสุขและยั่งยืน เรียนรู้แบบองค์รวม เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ผู้ที่ต้องการรู้ปัญหา เป็นผู้คิดค้นด้วยตนเอง เรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ของตัวเอง

ในการดำเนินการของคณะทำการวิจัย ที่ผ่านมามาสถานศึกษาน่าจะเป็นหน่วยงานหลักในฐานดำเนินการ สนับสนุนการดำเนินงานแบบนี้ให้โรงเรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจะพิจารณาหรือผลักดันให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการเรียนรู้ เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การแก้ปัญหา การเผชิญสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด และการประยุกต์ใช้ความรู้ เป็นการส่งเสริมให้การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งให้สถานศึกษาทำสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน สถาบันทางศาสนา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สนองตอบนโยบายปฏิรูปการศึกษา ที่ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ภายในชุมชน ซึ่งจะได้ด้วยการสร้างเยาวชนให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ที่ใกล้ตัวที่สุดก็คือชุมชน

ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้

- กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย
- สร้างการเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว
- ครอบครัวยุติการทำงานของเด็ก
- มีที่ปรึกษาที่ดี
- หมั่นพูดคุย สรุปบทเรียนการทำงานบ่อยๆ
- บรรยายการทำงานสนุกสนาน เป็นการเอง อิสระพอสมควร
- ระบบพี่น้องภายในกลุ่ม
- ชุมชนให้ความร่วมมือ
- สนใจใฝ่รู้ กระตือรือร้น พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา

ปัญหาอุปสรรค

- มีปัญหาเรื่องเวลา เนื่องจากในวันปกติ นักเรียนจำเป็นต้องทำการบ้านและช่วยพ่อแม่ทำงาน ต้องใช้เวลาเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งก็เป็นปัญหาบ้างเช่นกัน เพราะนักเรียนบางคนอยู่ไกล ที่บ้านไม่เข้าใจ มีภาระต้องช่วยงานทางบ้าน เป็นต้น
- ปัญหาเรื่องความไม่ต่อเนื่องของการทำกิจกรรม
- งานวิจัยเป็นสิ่งที่ยาก กว่าที่จะเข้าใจว่าต้องทำอะไร ใช้เวลาเรียนรู้นาน และต้องลงมือทำจริง บางครั้งทำวิจัยโดยไม่รู้ตัว
 - เหตุผลและเกณฑ์ในการเลือกนักเรียน มีดังนี้
 - เลือกนักเรียนป.4 มา 2 คน ที่เหลือเป็นชั้น ป.5 คุณลักษณะเป็นหลัก
 - เลือกนักเรียน ป.4 จำนวน 2 คน, ป.5 จำนวน 3 คน, ป.6 จำนวน 1 คน โดยดูที่ความกล้าหาญ พูดคุยเก่ง เป็นบุตรผู้นำชุมชน
 - เลือกนักเรียน ป.6 เพราะกระบวนการจะคิดตัวไปสู่การศึกษาระดับมัธยม
 - เลือกผู้เรียนที่สมัครใจ
 - เลือกนักเรียนที่ผู้ปกครองสนใจและให้ความร่วมมือ
 - เลือกนักเรียนที่ตัวเองสอนคือ ป.4
 - หัวข้อที่จะทำวิจัยในแต่ละพื้นที่ ยังไม่มี
 - แบบฟอร์มในการเก็บข้อมูลที่ อ.ระเบียบ ออกแบบมา ไม่จำเป็นเพราะจะทำให้การสอบถามข้อมูลไม่เป็นธรรมชาติ

- นักเรียนได้ข้อมูลน้อย ตามไม่เป็น
- นักเรียนถามแค่คนในบ้าน ข้อมูลน้อยเกินไป
- ข้อมูลที่ได้มาแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง
- ข้อมูลที่ได้มาไม่สมบูรณ์ ไม่ชัดเจน ไม่ละเอียด
- ไม่เจอผู้ให้ข้อมูล
 - จำไม่ได้ จดไม่ทัน เพราะพูดเร็ว
 - ผ่นตก
 - เวล่าน้อย
 - คนไม่รู้ข้อมูล ไม่เจอกลุ่มเป้าหมาย
 - อยู่ไกล พ่อแม่ไม่ว่างพาไป
 - นักเรียนตื่นเต้นขณะนำเสนอในเวทีที่มีผู้ปกครองร่วมเวที
 - ภาษาที่ใช้แต่ละที่ แต่ละเวที บางครั้งทำให้นักเรียนพูดไม่ออก

- ความเกร็งในการใช้ภาษาที่เป็นทางการอยู่
- นักเรียนยังขาดทักษะในการรู้จักคิดแก้ปัญหาเพื่อถามต่อให้ได้ข้อมูล
- ปัญหาของครูส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่มีกิจกรรมเยอะ และมีจำนวนครูน้อย
- คุณครูมีความเสี่ยงในการนำนักเรียนออกนอกโรงเรียน (อุบัติเหตุ, ผู้ปกครอง)

ข้อเสนอแนะจากเวที

- อาจารย์ควรไปสอบถามข้อมูลร่วมกับนักเรียนๆ ในระยะแรกๆ เพราะเมื่อนักเรียนไปถามแล้วไม่ได้ข้อมูลนักเรียนจะถอย และไม่กล้าทำอีก
- ควรมีการพูดคุยกันทุกครั้งระหว่าง ครูและนักเรียนหลังจากไปเก็บข้อมูลกันทุกครั้ง
- อ.ระเบียบเสนอให้อาจารย์แต่ละโรงเรียนทำแบบฟอร์มการบันทึกรายงานการวิจัยให้เป็นรูปเล่มที่ชัดเจน
- เกณฑ์ในการเลือกนักเรียน และยืนยันการเข้าร่วมโครงการ
- ทราบหลักการทำงานวิจัยท้องถิ่น แนวทางและกระบวนการ
- แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการออกแบบกระบวนการที่เหมาะสมกับโรงเรียนของตนเอง

ข้อสรุปสำหรับนักวิจัยรุ่นเยาว์

- ส่วนใหญ่ขาดทักษะในการตั้งคำถาม จับประเด็น สรุป รวมทั้งการคิดต่อ
- ได้ข้อมูลไม่ครบ ไม่ครอบคลุม ทำให้ไม่สามารถบอกเล่าเรื่องราวได้
- การตรวจสอบข้อมูล หรือการย้อนทวนข้อมูล ครั้งแล้วครั้งเล่า เพื่อให้สมบูรณ์ที่สุด

หรือการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง ยังมีน้อย

- นักเรียนต้องการเสริมกระบวนการที่จะสร้างความมั่นใจ
- ผู้ปกครองไม่เข้าใจ ไม่มั่นใจในสวัสดิภาพ หากไม่ตรงเวลา
- การทำงานเป็นทีมยังเห็นไม่ชัด

ข้อดี

- มีทักษะในการตั้งคำถาม การฟัง
- เล่าเรื่อง เป็นเรื่องเป็นราวได้
- สามารถจับประเด็นได้/จับใจความสำคัญได้
- สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง(ไม่ต้องสั่ง/บังคับ)
- มีความกระตือรือร้น กล้าแสดงออก
- มีมารยาทในการฟัง-การพูด
- สามารถหาวิธี/ทางเลือก ทางออก ในการแก้ปัญหาเอง
- มีความรับผิดชอบ
- รู้จักเข้าหาคนเฒ่า คนแก่

ข้อเสนอแนะ

- ควรจะมีการเสริมศักยภาพนักวิจัยรุ่นเยาว์
- บอกกล่าวให้กับผู้ปกครองทราบ เพื่อได้รับความร่วมมือ
- ความรับผิดชอบ กระตือรือร้น
- วิธีการที่ใช้ เมื่อไม่สามารถลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลกับนักเรียนได้
- บอกกล่าวคนที่อยู่เคียงกันในพื้นที่
- นักเรียนไปเก็บข้อมูลกับผู้ปกครองหรือเพื่อนร่วมทีม
- มีการสรุปปัญหาอุปสรรค ให้ข้อมูล เสนอแนะ แนวทางการทำงานทุกระยะ
- มีครูที่ปรึกษาที่ติดตามผลการดำเนินงานของนักวิจัยอย่างต่อเนื่อง
- มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันบ่อยๆ ฝึกให้คิด สังเกต ทบทวน สรุป แก้ปัญหาด้วยตัวเอง

ผลจากการทำวิจัย

- ทราบเรื่องราวที่สำคัญในชุมชน สามารถเรียบเรียง สรุป เป็นเรื่องราว และสามารถถ่ายทอดให้กับภายนอกได้ ทั้งในรูปแบบของ เรื่องเล่า คำนาน การ์ตูน สื่ออื่นๆ เป็นต้น
- ทำให้ได้เข้าถึงชุมชน และฝึกการเรียนรู้ รู้จักถอดบทเรียนที่จะรอ เช่น เวลาถามแล้วไม่ได้คำตอบ ทำให้เราต้องรู้จักการรอคอย เรียนรู้และมีสำนึกถึงบ้านเกิด ทำให้ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากร
- พฤติกรรมเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น เช่น รู้จักเคารพผู้อาวุโสในชุมชนมากขึ้น พูดยาสุขภาพ เรียบร้อย.
- สามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานได้ เช่น พัฒนาแนวคิด มีทักษะในการทำเป็นกลุ่ม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักสามัคคี
- กล้าแสดงออกมากขึ้น รู้จักทำงานกลุ่ม มีความรับผิดชอบ
- ผูกพันกับชุมชน เมื่อได้รู้เรื่องราว ความเป็นมาเกี่ยวกับชุมชน
- มีความรู้ใหม่ๆ รู้จักถาม จด สังเกต พุด เรียบเรียงเรื่องราว
- มีความสุข สนุกกับการเรียนนอกห้องเรียน ที่เป็นการเรียนแบบไม่รู้ตัว ไม่ถูกบังคับ มีชีวิตชีวา
- โรงเรียนสนับสนุน ผู้ปกครองสนับสนุน คนในชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี นอกจากให้ข้อมูลแล้วยังร่วมประชุมด้วยทุกครั้งที่มีเวที
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นความสำคัญ และสนับสนุนงบประมาณในการจัดพิมพ์เรื่องราวในชุมชน เพื่อเผยแพร่ให้นักเรียน คนในชุมชน และใกล้เคียง

การปฏิรูปการศึกษามีผลให้รูปแบบการเรียนการสอนเปลี่ยนไปจากเดิม นักเรียนจะต้องเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเองมากขึ้น จะต้องเรียนรู้เรื่องราวในชุมชน ท้องถิ่น โดยเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งรูปแบบในการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ เช่น

เรียนรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไป ธรรมชาติ ใช้เวลาแค่เด็กจะซึมซับ

เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว จากสิ่งที่ชอบหรือความต้องการ จากตัวเด็ก

เรียนรู้ด้วยการฝึกอบรบ

เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน

เรียนรู้โดยการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น

เรียนรู้จากการทดลองทำด้วยตัวเอง ผ่านกิจกรรมต่างๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีก หาวิธีแก้ปัญหา

ระหว่างทำกิจกรรมด้วยตัวเอง ปรับปรุง พัฒนา

ข้อเสนอแนะ

- กระบวนการวิจัยท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ดี มองเห็นประโยชน์ และต้องการให้ความร่วมมือ แต่ควรมีพี่เลี้ยงที่ติดตามสนับสนุนอย่างเข้มข้น จริงจัง ต่อเนื่อง การศึกษาจึงจะได้ผล เนื่องจากหากให้กระบวนการเป็นตัวบ่งชี้การศึกษา โดยให้ครู หรือโรงเรียนเป็นตัวหลัก อาจจะได้ไม่ได้เนื่องจากภาระที่หนักอยู่แล้ว
- ควรจะแยกทำที่ละโรงเรียน เพื่อเห็นผลการดำเนินการที่ชัดเจน เนื่องจากผลของการดำเนินโครงการนี้ พอจะสรุปได้ว่า หากร่วมกันดำเนินการพร้อมกันที่หลายโรงเรียนในขณะพื้นฐานของแต่ละโรงเรียนไม่เท่ากัน อาจเกิดปัญหาได้
- นักเรียนหรือนักวิจัยรุ่นเยาว์ที่เข้าร่วมกระบวนการ มีการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม และเอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและในชีวิตประจำวันดีขึ้น เนื่องจากนักเรียนรู้สึกสนุก มีความสุข อยากทำอีก ในขณะที่เพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ ก็สนใจ และอยากเข้าร่วมโครงการ ฉะนั้นกิจกรรมเหล่านี้เพื่อนำสู่การปฏิบัติจริงลักษณะนี้ น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในระบบ แต่ควรมีครูที่ปรึกษาที่สนใจ ใส่ใจต่อการเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ และคอยสนับสนุนให้เกิดสิ่งเหล่านี้มากขึ้น ๆ
- บรรยากาศเป็นเรื่องสำคัญ ที่ทำให้คนเกิดการเรียนรู้ได้ ควรเป็นบรรยากาศที่กระตุ้น และพร้อมเพียงพอที่จะสนองตอบความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ปกครอง ครู โรงเรียน ที่ทำให้ความอยากรู้อยากเห็นเกิดขึ้นภายใต้บรรยากาศที่เอื้ออำนวย เพราะฉะนั้นอาจต้องสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวเด็กให้ได้
- อำนาจของสถานศึกษามีอยู่แล้วทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นการจัดตารางการเรียนรู้ จัดหลักสูตร และการให้ชุมชนมีส่วนร่วม
- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งระดับปฏิบัติและระดับบริหารทราบและให้ความสำคัญ ถือเป็นนโยบายในการปฏิบัติ

ข้อสงสัยหรือโจทย์ของโครงการเครือข่ายนักวิจัยรุ่นใหม่เพื่อการศึกษาท้องถิ่นจังหวัดตรัง
ครั้งนี้ ต้องการทราบว่า

จะสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการศึกษาชุมชนท้องถิ่นให้แก่นักเรียน โดยการมีส่วนร่วม
ของชุมชนได้อย่างไร?

จึงอาจจะตอบคำถามหลักนี้ได้ว่า การจะจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวจากสิ่งที่ใกล้ตัว
โดยมีตัวรู้หลักคือคนเฒ่าคนแก่ สิ่งก่อสร้างร่องรอยทางประวัติศาสตร์ เช่น วัด สภาพแวดล้อมที่
เห็นตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ ถ้ำ ซอยบ้าน เป็นเรื่องที่ไม่ยาก โดยเฉพาะหากมีการลงมือ
ปฏิบัติจริงอย่างเข้มข้น เข้มข้นในที่นี้หมายถึง มีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จริงจัง ทั้งโดยตัว
นักวิจัยเอง ครู พี่เลี้ยง ตัวแปรสำคัญไม่ได้อยู่ที่เด็กนักเรียน หรือชุมชน แต่มาอยู่ที่ครูที่ปรึกษา
และพี่เลี้ยงเป็นหลัก เนื่องจากการเรียนรู้นอกห้องเรียนเป็นรูปแบบวิธีการที่เหมาะสม เด็กได้สัมผัส
เรื่องราว ผู้คนที่เป็นจริง และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องราวใกล้ตัวแต่ยังไม่รู้ หรือรู้ไม่หมด นักเรียนจะ
รู้สึกตื่นเต้น ต้องการค้นหาคำตอบ และสามารถลงมือดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อให้สามารถตอบข้อ
สงสัยได้

ในส่วนของชุมชน คนเฒ่าคนแก่นั้น ย่อมเกิดความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญ
และพร้อมจะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ และไม่มีข้อแม้ เพราะไม่มีปัญหา ไม่เกี่ยวกับการเมือง
มีความเอ็นดูต่อเด็กนักเรียนหรือนักวิจัยรุ่นใหม่ซึ่งเป็นลูกหลานอยู่แล้ว ยิ่งทำให้รู้สึกใกล้ชิดมากขึ้น
แต่ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักวิจัยรุ่นใหม่โดยตรงก็คือ การชี้แนะ การให้
คำปรึกษา ความดี เอาใจจริงเอาใจกับกิจกรรมเหล่านั้น เนื่องจากนักเรียนจะมีข้อจำกัดคือ ถามไม่เป็น
สงสัยแต่ไม่สามารถชักถามให้ได้คำตอบที่ครอบคลุมเรื่องราวที่อยากรู้ ยังเป็นพิธีการมากเกินไป
หมายถึง เมื่อลงพื้นที่นักเรียนอาจจะไปกันเป็นกลุ่ม ไปกับครู ซึ่งทำให้การถาม-ตอบไม่ได้เป็นไป
อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่ได้ไหลลื่นตามความอยากรู้ ที่สำคัญการตรวจสอบข้อมูลยังน้อย ค่อนข้างสรุป ทำ
ให้เรื่องราวไม่สามารถอ้างอิงได้ ไม่สามารถเผยแพร่ได้ ก็คือ ความเข้มข้นในกระบวนการไม่มาก
พอ

ข้อจำกัดอีกประการของนักวิจัยรุ่นเยาว์ก็คือ การจด หรือการบันทึก ไม่สามารถเก็บ
รายละเอียดที่ทำให้เห็นบรรยากาศ เรื่องราวที่ได้ค่อนข้างเป็นรูปแบบ แข็งๆ ไม่ได้ไหลลื่นเหมือน
นิทานทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการแนะนำให้บันทึกเป็นหัวข้อ นักวิจัยรุ่นเยาว์ยังไม่สามารถ
เอาหัวข้อเหล่านั้นมาเรียบเรียงขยายความเพื่อให้ได้เรื่องราวที่น่าอ่านได้ แต่หาจากรูปที่วาดออกมา
สามารถสื่อเรื่องราวได้อย่างชัดเจน แต่ในด้านการเขียน กลับทำได้ไม่ดีนัก

อย่างไรก็ตาม ผลที่ออกมาจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยจำนวน ๔ โรงเรียน สามารถเห็น
กระบวนการทำงานที่ชัดเจนขึ้น เห็นความแตกต่างจากการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนซึ่งเป็นนักวิจัย

รุ่นเยาว์ ครูทุกโรงเรียนต่างยอมรับว่าเป็นสิ่งดี สามารถฝึกทักษะให้กับนักเรียนได้หลายด้านและเร็ว เนื่องจากนักเรียนได้ปฏิบัติด้วยตัวเอง เรื่องราวของชุมชนได้รับการบันทึกโดยลูกหลานของคนในชุมชน เช่น ประวัตินักนัคนคล้าย ทวีสุวรรณ คนสำคัญของตำบลโคกหล่อ ประเด็นศึกษาของโรงเรียนนิคมภาพที่ ๓๑ (วัดทุ่ง) ซึ่งชุมชนโดยเฉพาะลูกหลานกำนันคล้ายต้องการมีส่วนร่วมมาก และองค์การบริหารส่วนตำบลโคกหล่อ ให้การสนับสนุนในการรวบรวมประวัตินักนัคนคล้ายอย่างเป็นรูปธรรม อีกโรงเรียนที่เห็นได้ชัดคือ โรงเรียนเขาพระวิเศษ ซึ่งศึกษาเรื่องเขาพระวิเศษ ชุมชนมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญมาก นักเรียนได้เล่าเรื่องราวและวาทะประวัติความเป็นมาในรูปแบบที่น่าอ่าน น่าศึกษา ในขณะที่โรงเรียนไทรงาม และโรงเรียนเขาเทียมป่า แบ่งกลุ่มนักเรียนไปศึกษาชื่อบ้านของตัวเอง และสถานที่สำคัญในชุมชน ทำให้นักเรียนรู้ที่ไปที่มาของชื่อบ้าน ประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญในชุมชน

ดังนั้นหากจะสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการศึกษาชุมชนให้แก่นักเรียน ระหว่างชุมชนกับนักเรียนจะต้องมีความถี่ในการปฏิสัมพันธ์มากพอ ในชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีและมากพอที่นักเรียนจะได้เรียนรู้อยู่แล้ว การใช้เครื่องมือหรือวิธีการของครูที่ปรึกษา พี่เลี้ยง จะต้องเข้มข้นเท่าที่ควร ที่จะทำเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง นักเรียน ครู และชุมชน ซึ่งในที่นี้จะไม่กล่าวอ้างถึงระบบการศึกษาในปัจจุบัน เนื่องจากการทำวิจัยลักษณะนี้ ไม่ได้เป็นเรื่องยาก แต่เป็นเรื่องที่จะต้องเอาใจใส่ อดทน ใช้เวลา ต้องทำซ้ำแล้วซ้ำอีก กว่าจะเห็นความเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนของนักเรียนและชุมชน แต่เมื่อไหร่ที่สำเร็จ จะสามารถเป็นอีกหนึ่งผลงาน หรือเป็นอีกหนึ่งตัวชี้วัดที่เป็นบวกให้กับสถานศึกษา นักเรียน ครู ได้เป็นอย่างดี

ภาคผนวก

เนื้อหาการประชุมวันที่ 9 ก.ค. 2548

- กล่าวแนะนำศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ตรัง และหน่วยงานสกว.
- ลักษณะงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และหลักการขอทุนวิจัยที่เน้นการปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา หรือหาคำตอบสิ่งที่เป็นปัญหาหรือสิ่งที่สงสัย โดยมีโครงการตัวอย่างที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้เช่น ดึงแดง มโนห์ราโคกสะบ้า พื้นฟูภูมิปัญญาหมองู สวัสดิการชุมชน ค.โคกหล่อ
- อธิบายหลักการและแนวคิดของโครงการเครือข่ายนักวิจัยรุ่นเยาว์เพื่อการศึกษาท้องถิ่น จ.ตรัง โดยเริ่มจากคำถามที่ว่า จะมีวิธีจัดการกระบวนการเรียนรู้อย่างไรให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง โดยมีครูเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว เช่น การเรียนรู้จากชุมชน ต้องการให้เด็กหาความรู้ในบ้าน ในชุมชน เพื่อสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด สร้างความผูกพัน นับญาติ เก่งขึ้น รู้วิธีการในการหาความรู้ มีกิจกรรมในโรงเรียนที่เปิดสู่สังคม ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับที่อื่นๆ และนำไปเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน
- ผลที่จะเกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยที่จะทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างชุมชน กับโรงเรียน และสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาอย่างไร
- เสนอแนะในการคัดเลือกโรงเรียน เลือกรายชื่อโรงเรียนที่ได้รับการแนะนำว่า ผู้อำนวยการหรืออาจารย์ในโรงเรียนเป็นผู้มีแนวคิดที่เปิดกว้าง สนใจการเรียนรู้จากการกระทำและมีประสบการณ์งานวิจัย
- แนะนำหนังสือสรุปโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จทั่วประเทศ

ถอดเขย่าวายสะเอียดการประชุมวันที่ 1 ค.ค. 2548

- คุณมานพ : อ.สุนทรี เป็นที่ปรึกษาโครงการ ซึ่งเป็นหัวหน้าของจดหมายเหตุ มีภาพถนัดโครงการที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ขนมหันบ้านท่ามาลัย กริชรามันห์ มโนห์ราโคกสะบ้า ผ้าทอนาหมื่นศรี ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง ผู้อำนวยการ สกว.

ได้ลงมายังพื้นที่จังหวัดตรัง พบกับอ.สุนทรซึ่งได้ลองเสนอแนวคิดเกี่ยวกับโครงการนักวิจัยรุ่นเยาว์ ซึ่ง อ.ปิยะวัติ เห็นดีด้วย ให้อาจารย์สุนทรลองร่างเสนอโครงการขึ้นมา และได้รับการอนุมัติให้ผ่าน อ.สุนทรซึ่งได้รับตำแหน่งหัวหน้าหอจดหมายเหตุฯ ในเวลานั้นก็ไม่มีเวลาทำ หลังจากนั้นผู้ที่เข้าเดินโครงการต่อก็คือ น.ส.อรุณวรรณ นาศรี แต่เข้ามาทำได้ไม่นานก็สามารถสอบเข้าเป็นอาจารย์ที่มอ.ได้ การเดินโครงการจึงหยุดชะงัก และต่อมานายสำราญ สมานธิ ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานกับเยาวชนมาตั้งแต่เด็กเป็นเวลานาน และเป็นคุณครูที่โรงเรียนที่ ร.ร.วัดเขาไม้แก้ว ได้สนใจและลองเข้ามาดูตัวโครงการ แต่เนื่องจากติดภาระหน้าที่ครู จึงทำให้ไม่สามารถทำงานในโครงการได้เต็มที่ และในที่สุดก็ได้นายจดพล บุญชัย เข้ามาเดินโครงการต่อ ประกอบสถานการณ์เอื้ออำนวยในเรื่องของหลักสูตรท้องถิ่น และการปฏิรูปการศึกษาที่พยายามทำกันอย่างเข้มข้น เขาเข้าจริงๆ ก็พบว่ายังไม่เห็นทิศทางว่ากำลังจะไปทางไหนกันแน่ ยังสับสนและไม่เกิดผลงานเป็นชิ้นเป็นอัน และไม่ป็นรูปธรรมในปริมาณที่เพียงพอ ซึ่งทางศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นคิดว่ากระบวนการในโครงการนักวิจัยรุ่นเยาว์ฯ น่าจะเป็นทางเลือกหนึ่ง ที่จะทดลองนำไปใช้ และได้เชิญ อ.สุนทรเข้ามาเป็นที่ปรึกษาโครงการ ซึ่งอาจารย์สุนทรให้ความเห็นว่าสถานการณ์ช่วงนี้น่าจะเหมาะสม แต่ว่าจะทำให้เล็กลงเหลือเพียงแค่ 6 โรงเรียนพอ และจากเวทีด้านการศึกษาที่เสตรัง พบว่าศึกษานิเทศก์ที่ควรจะเชิญเข้าร่วมโครงการเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนัก เพราะแนวความคิดของศึกษานิเทศก์คงไม่เปิดกว้างนัก ทำให้เราต้องพิจารณาว่าควรจะต้องเชิญเข้ามามีบทบาทตอนไหน ในเรื่องของการดำเนินงานของให้เกิดมาจากการคิดของทีมนักวิจัยที่ทำงานในพื้นที่จริงๆ เลยเอาโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์อยู่ และมองไปที่ตัวครู ที่มีแนวคิด ความตั้งใจจริง ที่จะแก้ปัญหาของการเรียนการสอนที่น่าจะมีประสิทธิภาพ โดยมองไปที่ตัวเด็ก เราเริ่มไปตรงที่ครูที่น่าจะมีแนวความคิดแบบนี้ ไม่ได้มองไปที่ครูที่ต้องการจะทำให้โครงการมันดัง แต่มองไปที่ครูที่ต้องการจะให้เกิดการเรียนการสอนที่เกิดประสิทธิภาพได้จริง และจากการพบปะพูดคุย สืบค้น สอบถาม และแนะนำก็ได้คุณครูมาร่วมโครงการในวันนี้ และได้มีการปรับเอกสารในช่วงเวลาที่ผ่านมา และคิดว่าช่วงเวลาในการทำโครงการแค่ 6 เดือนคงไม่ยาวนานมากนัก เพราะยังมีภาระอื่น ถือว่าเป็นโครงการในระยะแรกก่อน หลังจากนั้นถ้าครูเห็นว่าทางโครงการเกิดผลได้จริง อย่างจะเดินโครงการต่อในระยะที่สองแล้วค่อยมาคิดกัน หลังจากที่เราร่วมโครงการกันไปแล้ว (แนะนำอ.สุนทร ส่งข้อมูลไปที่ปรึกษาโครงการ และจดพล บุญชัย ที่ปรึกษาโครงการ เชิญชวนให้อาจารย์ผู้เอกสารโครงการ เพื่อตรวจสอบ ให้ความเห็น และตั้งข้อสังเกต และให้อ.สุนทร ผู้ก่อการโครงการนี้ได้กล่าวถึงโครงการ กล่าวถึงแนวความคิด

- อ.สุนทร เมื่อก่อนเคยเป็นครู และปัจจุบันรับตำแหน่งหัวหน้าหอจดหมายเหตุฯ ก็จะพบปัญหาอยู่ปัญหาหนึ่งว่า เวลาเด็กหรือว่าครูเขาจะมาค้นคว้า อันตบหนึ่งเขาจะค้นคว้าที่สำเร็จรูปแล้ว แต่ไม่มีเลย ที่เขาจะค้นคว้าเอกสารชิ้นต้นที่เรามีอยู่ ซึ่งเป็นข้อมูลที่มาจากจุดเริ่มต้น ไม่มีใครต้องการตรงนั้น ซึ่งเขามักจะสนใจข้อมูลที่มันสำเร็จรูปแล้ว แล้วก็ยกไปเลย ซึ่งทำให้เห็นเลยว่า คุณภาพการศึกษา พื้นฐานทางการวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้อง เมื่อไปคุยกับครูก็พบว่า เด็กสมัยนี้ มักจะคัดลอกข้อมูลสำเร็จรูปแล้วเลย หรือว่าแยกสารคัดแปะลงไปในงาน นี่คือเห็นนิสัย หรือวัฒนธรรมทางการศึกษาที่ขาดการตรวจสอบ อันตบที่สอง ลองสอบถามเด็กที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับความเป็นมาของบรรพบุรุษ ประวัติ พบว่า เด็กจะไม่

ทราบเกี่ยวกับประวัติเล็ก ๆ เกี่ยวกับบุคคลในต้นตระกูลของตัวเอง ค่อยไปเด็กจะรับรู้แต่เรื่องข้างนอก แต่ไม่รู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง ก็เลยเกิดความคิดว่า น่าจะทำอะไรสักอย่างที่ไปส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก โดยเริ่มจากให้เด็กเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ ๆ ตัว สิ่งที่อยู่ในชุมชน แต่ว่าเวลาในการจัดการมีน้อย เมื่อน้อง ๆ คนอื่นเข้ามารับช่วงต่อก็ไปทำงานที่อื่นกันหมด จนกระทั่งได้คนเข้ามารับช่วงต่อ และเมื่อทีมนี้เอง ๆ อาจารย์ก็รู้สึกมีกำลังใจว่าจะไปถึงความสำเร็จได้สักที คิดว่าความพร้อมของครูอาจารย์ ในเรื่องของใจคงพร้อมกันเต็มที่ แต่ในเรื่องของวิธีการ เราไม่ได้ตั้งรูปแบบสำเร็จรูปไว้ล่วงหน้า เหมือนการเรียนปริญญาโท ที่อาจารย์หลายๆท่าน ได้เคยทำวิจัย ที่จะต้องคำถามไว้ และหาสมมติฐานเข้ามาตอบคำถาม และไปทำวิธีการใดๆ ก็ได้เพื่อไปหาคำตอบของสมมติฐานนั้นให้ได้ นั่นคืองานวิจัยที่มันอยู่ในระบบของกระแสหลัก แต่จากประสบการณ์ที่ได้ทำงานร่วมกับสกว. เรื่องผ้าทอนาหมื่นศรี กับน้อง ๆ กลุ่มทอผ้า

- เราจะเริ่มต้นจากเราจะตั้งคำถามจากปัญหาขึ้นมา เรามีปัญหาเรื่อง เด็กของเราขาดความรู้ในเรื่องชุมชน ขาดระบบการตรวจสอบความความรู้ ชุมชนก็ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการด้านการศึกษา ซึ่งเป็นการปฏิรูปการศึกษาแล้ว เราสามารถไปเชื่อมโยงได้กับภารกิจของอาจารย์ ซึ่งจากปัญหานี้เป็นที่มาของคำถามว่า เราจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องชุมชนท้องถิ่นอย่างไรให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วม แต่ที่นี้คำตอบของเรายังไม่ได้ตอบ แต่วิธีการที่จะหาคำตอบ ทำกันแบบคร่าวๆ แล้วว่าจะทำกิจกรรมอะไรบ้าง แต่กิจกรรมดังกล่าว ไม่ใช่ที่เราจะต้องทำตามเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เราทำยังไงให้เด็กของเรา อย่างน้อยเมื่อเด็กทำอย่างน้อยเด็กจะต้องตั้งคำถามเป็น และรู้ว่าจะต้องถามใคร ถามปู่ ถามย่า ถามพ่อแม่ เป็นต้น พอตั้งคำถามเสร็จ แล้วสามารถเอากลับมาเล่าให้เพื่อนฟังได้ จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และผลสุดท้ายที่เป็นประวัติเกี่ยวกับตัวเขาที่เด็กได้มานั้นอาจจะไม่ได้ 100 % ที่ถูกต้อง แต่เด็กจะเกิดคำถามว่า ข้อมูลที่ได้มานั้นถูกแล้วหรือยัง มีอะไรมายืนยันแล้วจะตรวจสอบยังไง นี่คือหัวใจของการทำงาน คือการตั้งคำถาม การหาคำตอบ และมีการตรวจสอบไปเรื่อยๆ จนกระทั่งได้ข้อสรุปที่ทุกคนพอใจร่วมกัน มันก็จะกลายเป็นคำตอบ ความแตกต่างจากการวิจัยในระดับปริญญาโทก็คือ เมื่อเราทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เราจะไปรู้ก่อนล่วงหน้า เห็นก่อนล่วงหน้า ไม่ได้เลยแม้เราจะมีความเป็นวิชาการที่มันมากกว่าชาวบ้านหรือนักเรียน แต่เราต้องทำตัวเป็นคนไม่รู้ แต่จะเป็นคนที่สายตาสวมหมวกกว่าคนอื่นนิดหนึ่งตรงที่ว่า เห็นปัญหา แล้วตั้งคำถาม แต่ตั้งทิ้งไว้ ไม่ตอบ แต่จะพยายามให้คำตอบออกมาจากคนที่ทำวิจัย การตรวจสอบก็ไม่ใช่ว่าเราจะไปกระซิบบอกเขาว่าอะไรผิด อะไรถูก แต่เราจะมีวิธีการช่วยให้เขาได้ตรวจสอบว่าข้อมูลของเขาถูกหรือไม่ และก็ได้อำตอบร่วมกัน

- คุณมานพ โดยแนวคิดที่อาจารย์อธิบายมา มันเป็นแนวคิดกว้างๆ แต่เราจะต้องมาเริ่มกันก่อนว่า ขั้นที่1 เราจะเริ่มต้นตรงไหน แต่ก่อนที่เราจะเริ่มให้ช่วยดูเอกสารโครงการ เพื่อจะตรวจสอบเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน ซึ่งได้มีการปรับมาหลายรอบแล้ว (เบรกเพื่อให้อาจารย์ทุกท่าน ได้ทานความเข้าใจและข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ ข้อสงสัย ที่ตัวเองได้ตั้งไว้จากการศึกษาเอกสารโครงการ) ความเป็นมาโครงการถ้ามีข้อสงสัยให้ช่วยดูตั้งข้อซักถาม ดูเอกสารหลักการและเหตุผลร่วมกัน ในหลักการและเหตุผลย่อหน้าสุดท้ายของหลักการเหตุผลที่ว่า โครงการเครือข่ายนักวิจัยรุ่นใหม่เพื่อการศึกษาท้องถิ่นเกิดขึ้นด้วยความคาดหวังที่จะได้ใช้กระบวนการที่เหมาะสมให้เยาวชนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดเป็นนิสัย

การเรียนรู้ รู้จักสังเกต ตั้งคำถาม จดบันทึก สรุปรวบยอด และรู้จักเลือกข้อมูลความรู้ที่มีคุณค่าต่อตนเองและ
ท้องถิ่นได้ ซึ่งแท้จริงแล้วก็คือกระบวนการวิจัยนั่นเอง พร้อมกันนั้นเยาวชนจะได้มีโอกาสเรียนรู้รากเหง้า
ของตนเอง ค้นพบสิ่งดีงาม หากมีปัญหาก็จะได้รับรู้ร่วมกัน ตลอดจนการคิดหาเหตุผลแนวทางแก้ไข โดย
เป็นไปตามสมควรแก่วัย และกระบวนการดังกล่าวก็สอดคล้องกับกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น และสอดคล้อง
กับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาดังที่ได้กล่าวแล้ว

- ลองมาดูที่คำถามวิจัย การทำวิจัยก็ถือว่าคำถามวิจัย หรือโจทย์วิจัยคือหัวใจที่สำคัญของมัน คำถามที่ว่าเราจะ
สร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการศึกษาชุมชนท้องถิ่นให้แก่นักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างไร
จะดูที่ทฤษฎีเวิร์คสำคัญก็คือ คำว่ากระบวนการเรียนรู้เพื่อการศึกษาชุมชนท้องถิ่นให้แก่นักเรียน คีย์เวิร์ด
สำคัญๆ คำว่ากระบวนการเรียนรู้ที่เราเข้าใจว่ามันเป็นแบบไหน อีกคำหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนที่
น่าจะมอง กระบวนการเรียนรู้เพื่อการศึกษาชุมชนท้องถิ่นให้แก่นักเรียน จะมีที่สำคัญๆ อยู่ 3 ตัวหลักๆ ถ้า
เรายังไม่เข้าใจลองขยายมาที่วัตถุประสงค์หนึ่ง เพื่อที่จะได้เข้าใจคำถามได้ชัดเจน จากที่เราตั้งคำถามนั้น
ไว้ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสร้างเครือข่ายด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นในสถานศึกษาและ
หน่วยงานทางการศึกษา คือ หมายความว่าเราจะเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
ท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง ถือว่าเราได้ศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มันสืบทอดกันมา ส่วนมากจะมองใน
ส่วนของความดีงาม ในเรื่องของวัฒนธรรม การที่จะเอาเรื่องความดีงามของชุมชน เรื่องของวัฒนธรรมมา
คุยกัน มันทำให้รู้สึกว่ามันน่าคุยกันมากกว่าเรื่องอื่น มันจะคุยกันแบบมีความสุขมากกว่าการคุยกันเรื่องอื่น
ในชุมชน ก็เลยมองไปที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น อันที่สองคือเพื่อศึกษาและกระตุ้นให้เกิด
กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู และชุมชน
- เราใช้คำว่าระหว่างนักเรียน ครู และชุมชน ก็หมายถึงว่า นักเรียนเป็นผู้ไปเก็บข้อมูลกับผู้รู้ในชุมชน และมี
ครูเป็นพี่เลี้ยง เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่าง 3 ฝ่ายด้วยกันก็คือ ครู นักเรียน ชุมชน ตัวนักเรียนเป็นกลไก
หลัก ถือว่าเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ครั้งนี้ ชุมชนเป็นแหล่งข้อมูล กระบวนการเหล่านี้จะร้อยกันยังไง
ไม่ใช่แค่ 3 คนมาคุยกัน ซึ่งมันจะร้อยกันด้วยกระบวนการแบบไหน ก็ให้มาคุยกันที่กิจกรรมอีกที อันที่ 3 คือ
นักเรียนและเยาวชนมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น อันนี้ก็หมายถึงว่าถ้านักเรียนได้เห็นข้อมูลที่เป็นจริง เห็นความ
ภาคภูมิใจในชุมชน สิ่งที่เราเรียกว่าจิตสำนึก มันก็อาจจะเกิดขึ้น ลองมาดูว่าประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
ท้องถิ่นมันมีสิ่งดีงามอยู่อย่างไร มันมีความเป็นมาเป็นไปอย่างไร ไปที่อื่นจะได้บอกเพื่อนได้ว่า บ้านเรามี
อะไรที่น่าสนใจ ที่ดีงามอยู่ อันที่ 4 ก็เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์วิจัยเบื้องต้นที่เหมาะสมแก่วัย เรื่อง
ของวิจัยเบื้องต้นก็น่าจะเป็นเรื่องของการสืบค้น บันทึก และนำเสนอ ก็คือเอาเรื่องที่สืบค้นมาได้มาร้อย
เรื่องราวและนำเสนอให้เพื่อนฟังได้ รวมถึงกระบวนการตรวจสอบเพื่อดูสิ่งที่ได้มา อันที่ห้า เพื่อศึกษาและ
หาแนวทางในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับชุมชน น่าจะเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการทั้งหมด
ดังที่ได้กล่าวมา ทางครูเห็นว่ากระบวนการเหล่านี้สร้างให้เกิดการเรียนรู้ได้จริงที่ใกล้ตัว ที่เกิดจากการมี
ส่วนร่วมของชุมชนได้จริง ถ้าจะมองในเรื่องของหลักสูตรท้องถิ่น การเรียนรู้จากชุมชน มันน่าจะทำ
อย่างไรต่อไปได้ในอนาคตจากแนวคิดตรงนั้นหลักจากโครงการมันเสร็จไปแล้ว ในส่วนของเป้าหมาย

เป้าหมายที่วางไว้ ก็คือ เสร็จโครงการแล้วน่าจะเกิดเครือข่ายโรงเรียนนักวิจัยรุ่นเยาว์เพื่อการศึกษาท้องถิ่น ระหว่างโรงเรียน เพราะจากกิจกรรมมีการนำเสนอ แลกเปลี่ยนระหว่างโรงเรียนด้วย ในส่วนของเครือข่าย มองว่าถ้าเด็กรุ่นนี้ กลุ่มเป้าหมายของเด็กที่เข้าร่วมโครงการเกิดการเรียนรู้ มีอะไรที่แตกต่างไปจากเด็ก กลุ่มอื่นได้อย่างไร การขับเคลื่อนครั้งนี้ไม่ใช่ว่ามันจบแล้วมันก็จบ เด็กครั้งนี้มันจะมาต่อเชื่อมต่อไปกับรุ่น นี้อีกได้ หรือว่ามันเชื่อมกับโรงเรียนอื่นได้อย่างไร ในข้อถัดไป การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน คือถ้าครูเห็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะนี้ถ้าเกิด การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ให้เด็กไปสืบค้น ต่อไปการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับโรงเรียนมันน่าจะมี แนวทางที่ดีขึ้น

- อันที่ 3 คือการที่นักเรียน เยาวชน มีจิตสำนึกรักท้องถิ่นก็พูดไปแล้วนะครับ นักเรียน เยาวชนมีความรู้มี ประสบการณ์จากลงสัมผัสกับชุมชนอันนี้จริงๆแล้วเป็นเรื่องสำคัญมาก คือ เด็กในวันนี้มันไม่ได้สัมผัสจริง กับชุมชน มันอยู่บ้านเหมือนกับอยู่อพาร์ทเมนต์หรือหอพักไม่ได้รู้ว่าในชุมชนเขาอยู่กันอย่างไร ในวิถีชีวิต ของชุมชนเขามีอะไรดี อันที่ 5 คือโรงเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้สู่หลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสม ผลที่ เกิดขึ้นเราคาดหวังว่าถ้ามันเกิดขึ้นทั้ง 6 โรงเรียนก็น่าจะดี พอที่จะทำงานวิจัยเต็มรูปแบบได้ ท้ายที่สุดแล้ว ถ้าไม่ได้จริงๆ 2 โรงเรียนน่าจะทำต่อ เห็นผลที่ชัดเจน แล้วค่อยๆ ขยายผล คือศึกษาหารูปแบบใหม่ๆ ที่มัน ไม่ได้เป็นแบบเดิม ซึ่งจะเป็นรูปแบบไหนก็ไม่รู้ ซึ่งเป้าหมายก็คือ เปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน ให้เด็ก เกิดความคิด ความรู้ เพราะฉะนั้นการวิจัยครั้งนี้ไม่ใช่ฉันมีตรงนี้ แล้วจับไปใส่ๆ แล้วก็จบ ไปค้นหาวิธีการ ใหม่ๆ ว่ามันมีกระบวนการอะไรบ้าง จากตรงนี้ไม่ทราบว่ามีอะไรจะซักถามบ้าง กิจกรรมที่ 1 มี เป้าหมายอยู่ 6 โรงเรียน งบประมาณ 8 หมื่นกว่าบาท ลองมาดูกันที่กิจกรรม กันเลย 6 โรงเรียน แต่ละ โรงเรียน ไม่น่าจะเกิน 6-10คน เพราะถ้ามากเกินไปมันจะเป็นภาระ ไม่สะดวก ในการทำโครงการมีผู้ ประสานงานคือ นายจตพล บุญชัย เป็นผู้ประสานงานโครงการ มีอาจารย์ทุกคนเป็นทีมวิจัยทั้งหมด มีคุณ ขนิษฐา และคุณจิระนันท์ เป็นผู้ประสานงานร่วม และมีผู้อำนวยการโรงเรียนทุกโรงเรียน และอ.สุนทรี เป็น ที่ปรึกษาโครงการ สำหรับกิจกรรม เหมือนกับที่อาจารย์พูดว่า วันนี้เราอยู่ในกิจกรรมที่ 1 เป็นเวทีเตรียม ความพร้อม เตรียมความพร้อมหมายความว่า ต่อจากนี้ไปมันต้องเดินโครงการแล้ว เราลองมาดูกันว่า กิจกรรมที่วางไว้กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้สามารถไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้หรือไม่ 1.กิจกรรมเตรียมความ พร้อมทำความเข้าใจโครงการ เพื่อทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินโครงการ เพื่อที่ เราจะได้ทำความเข้าใจและไปวางแผนการทำงานต่อ หลังจากนั้นจะเป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อม วันนี้ น่าจะเป็นกิจกรรมที่ 1 ที่ 2 หลังจากนั้นน่าจะไปหาเด็กในโรงเรียนขึ้นมา ถ้าโรงเรียนสามารถที่จะวางแผนเก็บ ข้อมูลทำความเข้าใจกับเด็กได้เลย ก็ทำได้เลย ถ้าตรงไหนที่ยังไม่เข้าใจก็ลองมาคุยกันว่าจะทำอย่างไร แต่ก็ อยากรให้อาจารย์ลงไปทำได้เลย ไม่ต้องรอพวกเรา เพราะถือว่าอาจารย์มีประสบการณ์ครั้งนี้ค่อนข้างมากอยู่ แล้วก็ได้เลย ถึงพอมจุดที่ 3 ก็ให้ทีมนักวิจัยลงเก็บข้อมูลกันได้เลย โดยวางแผนว่าช่วงแรกจะไปเก็บข้อมูล อะไรก่อน ช่วงสองเก็บอะไร ให้เป็นขั้นเป็นตอน เป็นกระบวนการ ถ้าให้ไปเก็บข้อมูลที่เดียวทั้งหมดเลย ก็ จะทำได้ไม่ง่าย เราจะวางแผนอย่างไรให้มันเนียน คือขั้นตอนการเก็บข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เป้าหมาย คือเราอยากให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ ถ้าเราดูในกิจกรรมเราจะรู้สึกว่ามี 7-8 กิจกรรมมันง่าย แต่ช่วงการ

เก็บข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าจะทำให้มันคืบคลานง่าย หลังจากเก็บข้อมูลเสร็จก็ให้เด็กมารวบรวมเรียบเรียง แล้วเราจะให้เด็กนำเสนอข้อมูลในพื้นที่ การนำเสนอ นำเสนอให้ใครล่ะครับ การนำเสนอ ก็ถือว่าการนำเสนอ เป็นการตรวจสอบข้อมูลในพื้นที่ การตรวจสอบก็ตรวจสอบว่า 1.ตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากคนอื่นๆเดียวอาจจะไม่สมบูรณ์ ก็ให้มาตรวจสอบหลายๆคน ตั้งวงคุยกันแบบวันนี้ มันจะเติมเต็มขึ้นมา จะวางกระบวนการในการพูดคุยแบบไหนก็ถือว่าสำคัญเหมือนกัน ตัวหนึ่งก็อาจจะมีข้อมูลจากเอกสารบ้างมาช่วยเติมเต็มให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น พอในอันที่ 5 ก็คือ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน นอกจากแลกเปลี่ยนและตรวจสอบในโรงเรียนแล้ว ก็มาแลกเปลี่ยนกันระหว่างโรงเรียนด้วย ให้เด็กนำเสนอ ว่าได้อะไรกันมาบ้าง ที่มาเป็นอย่างไร กระบวนการเป็นอย่างไร กิจกรรมที่ 6 จะจัดในลักษณะของการไปศึกษาดูงานการทำงานวิจัยท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จแล้ว ครั้งแรกเราตั้งไว้ที่นครศรีธรรมราช เนินรมัง โครงการศึกษาประวัติศาสตร์แม่เจ้าอยู่หัวที่เนินรมังที่เราตั้งไว้เป็นเวลา 1 วัน กรณีนี้เราไปดูว่า ลักษณะการทำงานวิจัยท้องถิ่นแบบเต็มรูปแบบนี้เป็นอย่างไร เขามีกระบวนการกันอย่างไร ชาวบ้านที่เขาทำวิจัยเขาทำกันยังไง กับสิ่งที่เราได้ มันเป็นอย่างไง เป็นการแลกเปลี่ยน พอกิจกรรมที่ 7 จะจัดเวทีนำเสนอ งานวิจัย เพื่อขับเคลื่อนงานวิจัยท้องถิ่นในสถานศึกษา ถึงเวทีนี้ร่างเป็นเอกสารรายงานของการศึกษาแต่ละโรงเรียนว่า สิ่งที่เราได้มาไปทำ มันเกิดอะไรขึ้นบ้างไม่ว่าเด็ก โรงเรียน ชุมชน ในเวทีนี้จะเชิญโรงเรียนที่สนใจ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษฯ เข้ามาเพื่อมาดู มาตั้งข้อสังเกตว่า กระบวนการเรียนรู้แบบนี้กับการปฏิรูปการศึกษามันไปกันได้ไหม หรือว่ามันเป็นแบบไหนกันแน่ คิดว่าเป็นเวทีที่ให้หลายๆฝ่าย ช่วยกันมองช่วยกันเติมเต็ม พอหลังจากนั้นก็คือสรุป และเราจะทำรายงานโครงการเป็นเอกสารกันอีกที ถือว่าเป็น 8 กิจกรรมหลักๆ หลังจาก 8 กิจกรรมแล้วเราก็มารสรุป คุยกันอีกที มองกันแบบไหน ถ้าเราจะขับเคลื่อนงานกันต่อไปจะทำกันแบบไหน ในโครงการนี้ก็จะถือว่าอาจารย์แต่ละคนเป็นผู้อำนวย ซึ่งเด็กเป็น ตัวหลักในการเดิน ซึ่งที่สำคัญคืออาจารย์ต้องประมวลได้ว่า เด็กก่อนที่จะมาทำโครงการ และหลังทำโครงการ เด็กมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

- เล็กกล้าพูด กล้านำเสนอ มีความมั่นใจ พูดเป็นเรื่องเป็นราว คิดแบบเชื่อมโยงมากขึ้นหรือไม่ เราก็จะเห็นการเปลี่ยนแปลงของเด็กในช่วงที่ทำมา จากตรงนี้อาจจะนำจะถอดบทเรียนออกมาได้ จากตรงนี้อาจจะมีอะไรที่จะเพิ่มเติมในเอกสารโครงการใหม่ ปรับได้ในเอกสารที่เราวางไว้กว้างๆ อาจารย์อาจจะเสริม เติมเต็มตรงไหนก็ทำได้เลย
- จดพน อ.สุนทรีเคยพูดถึงการให้ลองสืบประวัติจากครอบครัว ค้นตระกูลตัวเองก่อน
- อ.สุนทรี จะยังไม่ขอเล่าว่าตัวเองไปทำอะไรมา แต่จะตั้งข้อสังเกตว่า จากข้อ 2 อยากให้ร่วมแลกเปลี่ยนกัน
- อยากให้บอกเหตุผลว่าทำไมเราเลือกเด็ก ป.5 ป.6 หรือ เด็กม.1 มีเหตุผลอะไรในการเลือกเด็กแบบนี้ หรือเราจะเลือกเด็กหลายห้องรวมกัน หรือเราจะเลือกเด็กหมู่บ้านนี้หมู่บ้านนั้น อยากให้อธิบายเหตุผลร่วมกันว่าเราเลือกเด็กแบบไหน และทำไมเราถึงเลือกเด็กแบบนั้น
- คุณมนพ เราต้องอธิบายเหตุผลกันว่า เราใช้เกณฑ์อะไรในการเลือกเด็ก เด็กกลุ่มนี้ที่เราเลือกทำไมมันออกมาเป็นแบบนี้ และเด็กกลุ่มที่เราไม่ได้เลือก ผลที่ออกมามันจะไม่เหมือนกัน จะมีวิธีการไม่เหมือนกัน

เพราะฉะนั้นที่เราเลือกแบบนี้ เกณฑ์ในการเลือกเด็กมีอย่างไร เพราะฉะนั้นทุกอย่างมันจะมีคำตอบในตัวของมันเอง มันต้องเขียนตรงนี้สักนิดนึง กระบวนการทั้งหมดตรงนี้นั้นต้องเขียน เพราะฉะนั้น เกณฑ์ในการเลือกเด็ก คือ หนึ่งเด็กชั้นไหน ถ้าโรงเรียนมีถึงป.6 เด็กชั้นไหนถึงเหมาะสม ถ้าเราไปเลือกเด็กป.6 เด็กป.6 มันจะถึง 6 เดือนแล้วมันจะสมควรไหม เสร็จแล้วจะเลือกเด็กประเภทไหน ถึงเด็กที่เราเลือกมาเป็นเด็กยังงี้ เกณฑ์ที่ใช้เลือกไม่เหมือนกัน ผลที่ออกมาก็จะไม่เหมือนกัน คือมันมีผลต่อการทำงาน

- อ.ศรีสุพา จะเลือกเด็กที่ตัวเองสอน เราเป็นครูประจำชั้น เราก็ได้ใกล้ชิดเด็ก ถึงปัญหาเราก็ให้แก้ไปหา แล้วมาพบกับเรา ถึงถ้าเอาเด็กชั้นอื่นมันก็ยุ่งยากสำหรับเรา ถึงไม่รู้ว่โรงเรียนอื่นเหมือนกันไหม ครูที่โรงเรียนประจำชั้นไหน ก็ต้องสอนหมดทุกวิชา ถึงยังงั้นเราจะใกล้ชิดกับเด็กมากกว่า ถึงเราจะไปเด็กชั้นอื่นก็ไม่ได้

- อ.อนุทรี เด็กป.6 แม้จะจบไปแล้วก็ยังสามารถเป็นพี่เลี้ยงให้กับน้องๆ ได้
- คุณนพ เกณฑ์ในการเลือกเด็กไม่เหมือนกันก็คงไม่แปลก แต่เลือกตามที่เรานัด ที่เราคิดว่าต้องตัวกันแล้ว กับคนอื่น ๆ มีเกณฑ์ในการคัดเลือกเด็กอย่างไรบ้าง
- อ.ระเบียบ เลือกเด็กป.4 มา 2 คน ที่เหลือเป็นชั้น ป.5 ดูบุคลิกภาพเป็นหลัก
- อ.โกเมศร์ เลือกเด็ก ป.4 จำนวน 2 คน, ป.5 จำนวน 3 คน, ป.6 จำนวน 1 คน โดยดูที่ความกล้าหาญ พูดคุยเก่ง เป็นบุตรผู้นำชุมชน
- อ.สำราญ ควรจะเลือกเด็ก ป.6 สักคนหนึ่ง เพราะมองว่าเด็ก ป.6 ถึงแม้เขาจะจบไปแล้วกระบวนการนั้นจะติดตัวเขาไปขยายผลกับเด็กโรงเรียนมัธยมได้ ในการเก็บข้อมูล ชุมชนน่าจะเป็นตัวหลักในการทำงาน ถ้ารูปแบบมันเป็นในลักษณะที่ว่า บอกเด็กให้ไปเก็บข้อมูลแล้วก็กลับมาและก็สรุปโดยเวทีการเรียนรู้ระดับชุมชนบางทีมันอาจจะห่างไปสักนิดนึงกับชุมชน
- อ.ปริญญ์ และอ.จำปี เลือกผู้เรียนที่สนใจ
- อ.จวี เลือกเด็กที่ผู้ปกครองสนใจและให้ความร่วมมือ
- อ.ศรีสุพา สรุปแล้วก็เลือกเด็กป.4-ป.6 ซึ่งถ้าเลือกเด็ก ป.1-3 เด็กมันก็คงไม่ชอบ ถึงตัวเองสอนเด็กป.4 ก็ต้องเลือกเด็กป.4
- คุณนพ แต่ละโรงเรียนก็ใช้เกณฑ์ในการเลือกเด็กที่หลากหลาย ดังนั้นอาจารย์จะต้องบันทึกไว้ว่า เกณฑ์ในการเลือกเด็กของอาจารย์เป็นอย่างไร ที่เลือกแบบนี้คิดยังงี้ ผลที่เกิดขึ้นมานั้นจะเป็นอย่างไรบ้าง ผลที่เกิดขึ้นมานั้นจะเชื่อมโยงกันทั้งหมด เพราะฉะนั้นถ้าเราบันทึกสิ่งเหล่านี้ตั้งแต่ต้น เวลาบันทึกรายงานออกมาเราจะเห็นว่า เกณฑ์ที่เราใช้เลือกเด็กแบบนี้ผลที่ออกมาเป็นอย่างไร

- อ.สุนทรี โครงการมักจะมีปัญหาเมื่อถึงตอนทำรายงาน เพราะไม่ได้บันทึกไว้ การบันทึกไว้วันหลังเราจะไม่ต้องมาบอกกันแล้ว วันก่อนพูดเรื่องอะไรบ้าง
- อ.มานพ อันนี้มันสำคัญตั้งแต่กระบวนการที่เราคิด โครงการวิจัยนี้ ตอนแรกๆ ที่เราสัมผัส เรารู้สึกอย่างไร มีความคิดเห็นกันอย่างไร และเราเข้ามาทำ เข้ามาสัมผัสมีความรู้สึกอย่างไร แล้วเกณฑ์ในการเลือกเด็ก ผลที่เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้คือกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ เพราะฉะนั้นกระบวนการแบบนี้ มันจะบอกกับผลที่ออกมา มันจะบอกผลลัพธ์ที่ออกมา มันมาจากกระบวนการเหล่านี้ มันมีเบื้องหลังบอกที่มาของมัน จะสำเร็จหรือไม่สำเร็จไม่สำคัญแต่ทำให้กระบวนการนั้นมันชัด ไม่ใช่ว่าพอเด็กทำอย่างนี้มันล้มเหลว มันเป็นปัญหา แต่ที่สำคัญกระบวนการที่ชัดที่ดี ที่ถูกต้องแล้วนี้ มันน่าจะส่งผลที่ดี กระบวนการทุกขั้นตอนมันวางไว้อย่างชัดเจน มีการพูดคุย มีการมาคุยกันรอบด้านแล้ว น่าจะมีผลออกมาที่ดี
- อ.สุนทรี ถ้าเรามีการพูดคุย แล้วพูดสลับส่นวนววยไม่คุมประเด็น อย่างเช่นในการจัดเวทีวันนี้ คุณมานพ จะต้องเป็นคนคุมประเด็น แต่ต่อไปในวันข้างหน้า เราจะต้องได้ข้อสรุป และต่อไปการพูดคุย ถ้าเราไม่คุมประเด็นการบันทึกมันจะไม่ได้
- คุณมานพ ในขั้นตอนการวางแผนเก็บข้อมูล ผมขอชวนคุยแบบนี้ว่า เอาสักเรื่องหนึ่งดูก่อน ลองชิมलगดู เรื่องการวางแผนซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด โดยครั้งแรก ถ้าเราคิดว่าการไปเก็บข้อมูลเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิปัญญาชุมชนวันเดียวก็น่าจะได้แล้ว ไม่น่าจะใช้แบบนี้ แต่เราจะลองดูซิว่า ขั้นตอนแรกเราต้องกำหนดว่า เป้าหมายจะอยู่ที่เด็กหรือเรื่องราว ถ้าเรากำหนดว่าเป้าหมายควรจะอยู่ที่เด็ก เราจะวางแผนอย่างไร อันแรกก็ลองชิมलगดูกับเด็กดูก่อนได้ไหม ยกตัวอย่าง ให้เด็กลองไปสืบเรื่องราวของบ้านตัวเองก่อน พ่อแม่พี่น้อง คนที่แก่ที่สุดดูว่า บ้านเราว่ามีเรื่องราวอะไรบ้าง มีเรื่องอะไรที่ดีๆ บ้าง มีอะไรที่น่าภาคภูมิใจบ้าง ให้ยกตัวอย่าง เอาช่วงแรกลองบันทึกมา แล้วมาเล่าให้คุณครู หรือเพื่อนๆ ในทีมวิจัยฟัง พอเด็กไปได้เรื่องอะไรที่ดีๆ มา ที่เราไม่คาดคิด อาจจะน่าสนใจ แล้วเราจะเก็บได้อย่างไร วางแผนต่ออย่างไร ถ้าเป็นแบบนี้การวางแผนทำความเข้าใจกับเด็ก เราจะวางแผนให้เด็กเก็บข้อมูลอย่างไร และจะวางแผนให้เด็กเก็บข้อมูลอย่างไร และมาคิดว่าเด็กควรจะมีสมุดบันทึกส่วนตัวเป็นของตัวเองหรือไม่ ถ้ามีตรงนั้นทางโครงการของเราก็สนับสนุนให้ได้ สมุดที่ใช้ก็น่าจะดีสักนิด ที่โดนน้ำแล้วไม่เปียก ผมชวนคุยดู ลองแลกเปลี่ยนกันดู ในเบื้องต้นน่าจะเก็บข้อมูลแบบไหน จะวางแผนกันแบบไหนซึ่งกว่าจะถึงแก่นมันจริง ๆ เราก็ต้องคิดว่าต้องค้น ในกระบวนการเหล่านี้แหละ เด็กมันถึงจะเกิด ถึงที่นี้การพบกันระหว่างครูกับเด็ก สักกี่วันถึงจะพบกันครั้งหนึ่ง ซึ่งความถี่ความห่างตรงนี้นี่มันก็มีผล ถึงถ้าเรามีทีมงานมาก ตรงนี้ก็จะมีผลในการทำงานของเด็กเหมือนกัน
- อ.สุนทรี ช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการบอกเด็ก แล้วเด็กจะสามารถลงมือทำได้เลย
- อ.ระเบียบ ไม่รู้เด็กจะทำได้ไหม เพราะให้เด็กไปสืบมากจัง
- คุณมานพ แนวคิดหนึ่งอันหนึ่งว่าทำไมเราต้องทำข้อมูลที่ผ่านมา คือ ไม่ว่าเด็ก ไม่ว่าครู ไม่ว่าพวกใครก็แล้วแต่หลายคนเวลาไปขึ้นเวทีใหญ่ เวลาไปฟังพวกนักวิชาการเข้าพูดแบบทฤษฎี แล้วรู้สึกว่ามันเกินไปหมด

- ที่ชาวบ้านไปร่วมเวทีกับนักวิชาการ แล้วเมื่อได้ฟังนักวิชาการพูดรู้ว่าการพูดมันร้อนไหล มีความน่าเชื่อถือ ทำให้ชาวบ้านพยายามพูดเลียนแบบนักวิชาการ ทำให้ไปตกม้าตายกันหมด ถึงถ้าเกิดได้ทำด้วยตัวเอง ได้เสนอข้อมูลด้วยตัวเองเป็นขั้นเป็นตอนเขาจะมีความมั่นใจ ความรู้ตัวเองมีอยู่เต็มตัว แต่พอไปฟังนักวิชาการที่มีดีกรี แล้วหมดความมั่นใจ นี่เป็นปัญหาของสังคมไทย ความรู้เนี่ยมี แต่พอไปฟังเพื่อนแล้วขาดความมั่นใจ เราจะทำอย่างไรให้เขาไม่ขาดความมั่นใจ ถ้าเขามีความมั่นใจ มีความภาคภูมิใจ จะรู้ดีว่าถึงที่เขาแสดงออกมา มันมาจากภายใน มาจากความรู้สึที่มันเต็มร้อย มีอารมณ์ มีความรู้สึกออกไป
- อ.สุนทรี อยากจะได้หัวข้อที่จะทำวิจัยในแต่ละพื้นที่ เราจะได้จากเรื่องเล่า เพราะถ้าเด็กจะลง ไม่รู้จะไปถามอะไร ถามที่ใคร เด็กจะทำอย่างไรให้ได้ข้อมูล เป็นการสืบประวัติ
- คุณมานพ เมื่อวานนี้มีการคุยถึงประวัติของบ้านควน โดยให้อาสาสมัครไปเก็บข้อมูล แต่ก็ไม่ได้อะไร แต่พอให้คนเฒ่า คนแก่มานั่งคุย มันออกอะไรได้เยอะ ระหว่าง นางหลาด นางหวัง นกยักษ์ เป็นตำนานที่เกี่ยวข้องอะไรกันหลายอย่าง
- คุณมานพ ในส่วนของกรวางแผนเก็บข้อมูล ควรจะใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 2 เดือน งานตรงนี้จะมีความเข้มข้นมาก เพราะในขั้นตอนนี้จะเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็ก ไม่ใช่การไปเก็บข้อมูล สรุป แล้วนำเสนอเลย จะมีการขึ้นลงๆ ระหว่างเด็ก ชุมชน โรงเรียน อยู่เรื่อยๆ เพราะฉะนั้นกระบวนการเก็บข้อมูลตรงนี้เราจะต้องวางให้เนียน เราจะเริ่มต้นจากตรงไหนก่อน เป้าหมายของเราอยู่ที่ว่า กระบวนการบันทึกของเด็ก การสอบถาม การตั้งคำถามของเด็ก เขาตั้งเป็นไ่ม่เป็น ข้อมูลที่ได้มันจะออกมา มันจะบอกได้ อย่างการสืบตระกูล เด็กที่มีความคิดเชื่อมโยงได้ เขาจะรู้ว่าเขาจะต้องไปถามใคร เขาจะมีความคิด ไปต่อได้ เขาจะสืบหาข้อมูลเอง นั่นคือบางคนที่เขาผ่านไป ถ้าเขาไม่ไป ก็จะไปตามเรื่องลูกหมา ว่ามีลูกหมาอยู่ที่ตัวบางคนไปเก็บข้อมูลทีเดียวได้หมด บางคนไปตั้ง 10 หนก็ยังไม่ได้ มันอยู่ที่เด็กแต่ละคน มันก็ไม่แปลก ในขั้นแรกเราเอาแค่นี้ก่อน ในเรื่องของการเก็บข้อมูล อย่างน้อยอาทิตย์หนึ่ง ได้เรื่องละอาทิตย์ ทางที่ดีที่สุดช่วงเย็นๆ น่าจะดี
- อ.สุนทรี เป้าหมายของเราไม่ได้อยู่ที่บรรพบุรุษ แต่อยู่ที่เด็กเขาจะมีวิธีการอย่างไรที่จะ ไปสืบข้อมูลบรรพบุรุษ
- คุณมานพ ตอนนี้เราจะให้ไปเลือกเด็กก่อน เลือกเด็กได้แล้ว ก็วางแผนเก็บข้อมูล ลองดูว่าเขาตั้งคำถามเป็นไหม การสืบค้นของเด็ก ให้เขาลองไปสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับต้นตระกูลของเด็กก่อน หรือเรื่องเช่น เขาเที่ยวปากกว้างๆก่อนก็ได้ ให้เขาลองบันทึกมาก่อน หลังจากนั้นเราจะเข้าไปช่วยดู เอาข้อมูลนั้นมาช่วยดูกันว่า ที่เขาตั้งคำถามกันนั้นมีอะไรน่าสนใจ เขาถามกันยังงัย แล้วเราก็อยกแบบวางแผนกันต่อหลังจากนั้นการจัดความถี่ในการพบปะระหว่างเด็กกับครูมีความสำคัญมาก ที่วันพบกันที่มีความสำคัญมาก ความต่อเนื่องมันจะสำคัญ ความถี่ อุปกรณ์ที่เราจะมีให้เด็ก เราจะมีสมุด ดินสอ ปากกาให้
- ครูเสนอ อยากให้คุณมานพช่วยออกแบบว่า ที่ อ.ระบือขบไปเก็บข้อมูลมาใช้ได้ไหมเป็นยังงัยบ้าง
- คุณมานพ การถามข้อมูลเรื่องประวัติ ถ้าเราไปออกแบบมันจะแข็งแรงไป ให้เด็กไปถามยังงัยก็ได้ แต่เราจะมาดูว่า คำถามที่เขาไปถามมา ครบถ้วนไม่ครบถ้วนอย่างไร?

เนื้อหาการประชุมเตรียมความพร้อมของเวทีการนำเสนอข้อมูลวันเสาร์ที่ 22 ค.ศ.2548

วันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ.2548 เวลา 9.30 น. ณ สำนักงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดศรี

หอยจกหมายเหตุแห่งชาติ ศรี

รายละเอียด

จดพบ รายงานข้อมูลของอาจารย์แต่ละโรงเรียน

ชื่อ	โรงเรียน	ชื่อเรื่อง	จำนวนผู้มาร่วม	ลักษณะการนำเสนอ
อ.ระเบียบ	ไทรงาม	ที่มาของชื่อชุมชนของเด็ก	ครู 1 คน, นร.10 คน	เด็กมีข้อมูลพร้อมนำเสนอ
อ.ปริญญา	หนองบัวน้อย	สำนักสงฆ์เขาเทียมป่า	ครู 2 คน	มีข้อมูลที่เด็กไปเก็บมาแล้ว 1 ชุด
อ.สำราญ	เขาไม้แก้ว	ประวัติบ้านเขาไม้แก้ว	ครู 1 คน	มีข้อมูลที่เด็กไปเก็บมาแล้ว 1 ชุด
อ.ศรีสุพา	มิตรภาพ	ประวัติถ้ำนันทาลัย สุวรรณ	ครู 2 คน, นร. 5 คน	เด็กมีข้อมูลชุดที่มาจากชื่อโรงเรียน
อ.โกเมศร์	เพาะปัญญา	ไม่มี	ครู 1 คน, นร. 2 คน	ให้การบ้านเด็กไว้
อ.ฉวี	บ้านหน้าเขา	ประวัติเขาพระวิเศษ	ครู 1 คน, นร. 5 คน	ส่งตัวแทนนำเสนอ เก็บข้อมูลมาแล้ว 1 ชุด

อ.สุนทรี ในกรณีของอ.ศรีสุพา เรื่องประวัติ ถ้ำนันทาลัยคนแรกของโลก ข้อมูลต่างๆ ที่เขาได้มา เราจะไม่นำ แต่เรานำเอกสารมาให้เขาได้ตรวจสอบ ในกรณีของอ.โกเมศร์ ถ้ายังไม่มีหัวเรื่อง ให้ดูขอบข่ายพื้นที่ก่อน แล้วค่อยหาหัวเรื่องที่หลัง แต่ถ้าเอาหัวเรื่อง เราค่อยกำหนดขอบข่ายพื้นที่

ผู้ประสานงานโครงการ : เนื่องจากการนำเสนอของนักเรียนมีเพียงกลุ่มเดียวคือของอ.ระเบียบ เพื่อไม่ให้เกิดการเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนกันมาก จึงควรให้ความสำคัญกับการเรียงลำดับการนำเสนอของแต่ละโรงเรียน

อ.มานพ เป้าหมายของวันที่ 22 นี้คืออะไร? คือการสร้างกระบวนการครั้งนี้ให้กับเขา ถ้าโรงเรียนไหนเขาไม่รู้ว่าจะเริ่มยังไง เราควรจะให้ของอ.ระเบียบเป็นแนว เพราะจากข้อมูลที่ดูแล้วพบว่า งานยังไม่ค่อยเดิน การที่ตั้งให้เด็กไปเก็บข้อมูลไว้ และไม่ได้ติดตามทำให้ไม่เกิดกระบวนการเรียนรู้อะไร

อ.สุนทรี จุดประสงค์แรกในการประชุม คือ เราต้องการจะให้ครูบอกความคืบหน้า โดยเรียงลำดับให้ อ.ระเบียบบอกทีหลังสุด สิ่งที่เราควรจะทำเพิ่มอีกอย่างคือ เป็นไปได้ไหมว่า แต่ละโรงเรียนควรจะนำคนอย่างน้อยที่สุด 2 คน ควรจะนำ นร.มาอย่างน้อย 2 คน หรือ พาเพื่อนครูมาอีก 1 คน เพื่อจะได้ปรึกษาหารือกัน เพราะวันนั้นเราจะมีกิจกรรมให้ระดมสมองกัน ต้องการให้พาเด็กมา หรือเพื่อนครูด้วย เพื่อที่จะได้ทำกิจกรรมระดมสมอง ระดมความคิด

กัน ซึ่งคราวนี้จะไม่เหนื่อยอะไรมากแล้ว จะตั้งคำถามแล้วก็มาคุยกัน ซึ่งข้อมูลถ้าเราบอกเด็กมาก เด็กก็จะชิน แม้แต่ตัวครูเองก็ตาม อยากให้ประธานอีกทีที่จะพยายามพาเด็กมาด้วยให้ได้ หรือไม่อย่างนั้นก็พาเพื่อนครูมา เพื่อให้ช่วยกันคิด ช่วยกันตอบคำถาม โดยคุณมานพ และตัวเองจะเป็นคนสรุปคำถาม จำแนกคำถาม ซึ่งในกรณีที่ความคืบหน้าไม่เหมือนกัน แต่ละกลุ่มก็จะถามคำถามไม่เหมือนกัน อาจจะมีชุดคำถามรวม เช่น คุณได้หัวเรื่อง และเป้าหมายพื้นที่ที่ชัดเจนหรือยัง ต้องตั้งคำถามเพื่อให้เขาตอบ เหมือนกับที่ใช้ในเวทีที่ผ่านมา ขอความเห็นพี่มานพว่า การใช้วิธีการนี้กับครูจะเชิงไปไหม เป็นการฝึกเขาว่า เวลาลงไปทำงานกับชุมชน กับเด็ก เขาจะต้องเตรียมตรงนี้ไว้

คุณมานพ มีความเห็นว่าคนที่เป็นครูหรือคนที่เคยมีประสบการณ์การทำงานเป็นครู การทำกระบวนการครั้งนี้กับคนที่เป็นครูมันไม่ง่าย กระบวนการนี้ต้องเห็นทิศทางร่วม ตัวอย่างของ อ.ระเบียบ ซึ่งเป็นรอยต่อของการเคลื่อนไหวงานเป็นโรงเรียนตัวอย่าง ที่ใช้ตามความคิดเห็นของอาจารย์ท่านอื่นๆ ได้ว่าจะลงไปทำอย่างไรต่อ

อ.สุนทรี ต้องให้เขาเห็นหัวเรื่อง ขอบเขตพื้นที่ เหมือนกับที่ผู้ประสานงานโครงการจะต้องบอกได้ว่าที่จะทำในวันเสาร์นี้ อยู่ในกิจกรรมที่ 2 หรือ 3

จตพน อยู่ในกิจกรรมที่ 2

คุณมานพ ในตอนนี้กิจกรรมที่ 2 และ 3 มันควบกันแล้ว ไม่ต้องไปติดกับงบประมาณ ถ้ามีปัญหาไม่พอ ทางNodeพร้อมที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือได้ ในวันประชุมครั้งแรกนั้น กิจกรรมที่ 1 และ 2 มีบางส่วนที่ควบกัน

อ.สุนทรี โรงเรียนที่เหลืออีก 5 กลุ่ม เราจะต้องนั่งฟังเขา เราจะต้องเก็บข้อมูล ที่สำคัญที่สุด คือ เขามีเนื้อเรื่องหรือมีขอบเขตของพื้นที่หรือยัง?

คุณมานพ ในวันที่ 22 เราต้องประเมินว่า แต่ละกลุ่มอยู่ในระดับไหน แล้วเราจะหนุนเสริม สนับสนุนเขาได้ยังไง เหมือนกับ อ.ระเบียบ เมื่อแกลดิ้งไปตักพริก รู้สึกว่าแกลจะดัน และควรจะให้เอียงช่วยแลกเปลี่ยน

อ.สุนทรี พอทุกคนเล่าเรื่องของตัวเองเสร็จ จะเป็นคนสรุปให้

คุณมานพ กิจกรรมการเก็บข้อมูลจะทำให้เกิดการเรียนรู้ ระหว่างกิจกรรมที่ 2 และ 3 จะต้องวนเวียนย้อนไปย้อนมา เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ครั้งนี้ ไม่ใช่ทำแล้วเสร็จเลย เหมือนที่

อ.ระเบียบที่กลับไปทำแล้วได้อะไรเพิ่มมา ครูไม่ได้เอาแค่ข้อมูลเด็ก ครูก็ต้องคอยลงไปเคลื่อนกับเด็กเป็นระยะ ๆ

อ.สุนทรี จะพูดในส่วนของจัดการยังงัยกับเด็ก จัดการยังงัยกับการลงไปเก็บข้อมูล การตั้งคำถาม

ส่วนคุณมานพ จะพูดในแง่ของการทำอย่างไรให้งานเคลื่อนไหว กระบวนการ ในลักษณะนี้จะเป็นการวิเคราะห์หลายกลุ่ม และสังเคราะห์ภาพรวม เป็นงานเหลือมถ้อยอยู่ระหว่าง 2 กับ 3 ในแง่ของชุมชนไม่สามารถมามีส่วนร่วมในการออกแบบการเก็บข้อมูลได้แล้ว แต่เราจะเปลี่ยนบทบาทเป็นการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแทน ในการดำเนินโครงการแล้วไม่เป็นไปตามแผนกิจกรรม จะต้องรายงานถึงสาเหตุที่ต้องเปลี่ยนมาเป็นแบบนี้

คุณมานพ การที่อ.ระเบียบเข้ามาทำกิจกรรมอย่างนี้ มีผลดี/ไม่ดีกับกระบวนการอย่างไรบ้าง

อ.สุนทรี การเป็นนักวิจัยจะต้องเก็บเหตุผลเล็ก เหตุผลน้อยมาวิเคราะห์

คุณมานพ กระบวนการต้องปรับเปลี่ยนได้ตลอด และต้องบันทึกไว้ทั้งหมด การที่โรงเรียนปิดเทอมก็เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวก การเรียนรู้ครั้งนี้ก็ต้องปรับ ไม่ใช่เดินตามแผนแล้วก็จบ

อ.สุนทรี ในขั้นตอนการรวบรวมและเรียบเรียงที่ต้องดูแลอย่างเข้มข้นว่าจะทำอย่างไร และใช้หลักวิชาการอะไร

คุณมานพ เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างครูกับครูจะดีกว่า กิจกรรมที่ 3 จะต้องวนเวียนให้เนิ่นก่อน

อ.สุนทร ต้องเป็นคำมั่นสัญญา ทำตารางไว้เลย ทำปฏิทินใหญ่ๆ ไปทิ้งไว้เลย จัดเก้าอี้เป็นรูปตัวยู เพื่อให้มีความรู้สึกว่ามีความเท่าเทียมกัน

คุณมานพ ขอรื้อกับอาจารย์นอกรอบว่า อยากจะให้ผอ.สุนทร สายสุนิย์ ร.ร.บ้านตะโละไส มาร่วมแลกเปลี่ยน

อ.สุนทร อยากให้มีหลังจากที่อาจารย์แต่ละโรงเรียนได้ไปทำอะไรมาบ้างแล้ว ให้พอมิน้ำชา ได้ทำตาแววๆ กับเขามั่ง เวลาพูดแล้วเกิดอาการยุกยิกๆ ในหัวใจบ้าง อยากให้ชั้นกระดาษาชาร์ทว่า แต่ละคนจะกลับไปทำอะไร ครั้งต่อไปจะทำอะไร แล้วมารวมแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งถ้าไม่ได้ทำก็เซ็นด์บัญชีสูญไปได้เลย ในกรณีของอ.ระเบียบที่ทำ 5 เรื่อง จะเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะเท่ากับทำ 5 เรื่อง การตั้งประเด็นเป็นเรื่องเดียวจะดีกว่า

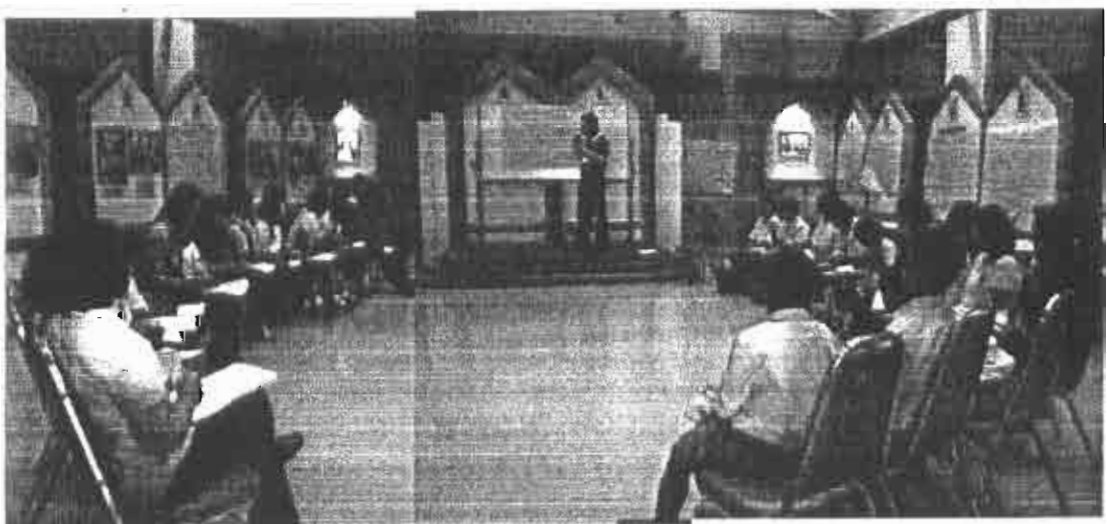
จดพน เท่าที่ได้ฟังการสรุปประชุมวันนั้น คือ ให้เด็กไปทำเรื่องอะไรก็ได้มาก่อน แล้วลองกลับมาคุยกันอีกทีในวันเสาร์นี้

อ.สุนทรคิดว่า ได้ยินมาว่า ประมาณว่า จะออกมาจากปากนักวิจัยไม่ได้เลย จะต้องยืนยันด้วยข้อมูล ด้วยหลักฐานการอ้างอิง และต้องนำมาเสนอเพื่อสรุปในเวที คนที่เป็นคนกุมข้อมูล จะต้องเตรียมเอกสารโครงการในชุดก่อนให้พร้อม เพื่อเตือนความจำของผู้มาประชุม

สรุปกำหนดการประชุมในวันเสาร์ที่ 22 ต.ค. ที่จะถึงนี้

1. สรุปบททวนการประชุมที่ผ่านมา จุดประสงค์ที่มาเจอกันในวันนี้ กำหนดการ
2. เล่าถึงกระบวนการที่อ.ระเบียบไปทำงานแล้วมีปัญหา แล้วกลับมาคุยกัน ปรีกษากันบอกเพื่อให้รู้ว่ามีอะไรเคลื่อนไหวอะไรบ้าง
3. ให้อาจารย์แต่ละท่านบอกความคืบหน้าที่ได้ไปทำมา
4. อ.สุนทรตั้งคำถาม 2 ข้อ คือ หนึ่งขอบเขตของพื้นที่ และเนื้อหา เรื่องอะไร ถ้ามีแล้วให้ยืนยัน สองวิธีการที่จะเตรียมเด็กจะเตรียมยังไง โดยให้เวลาประมาณ 20 นาที
5. แต่ละโรงเรียนกลับมาแนะนำเสนอของตัวเอง
6. พี่มานพ และอ.สุนทร ช่วยสรุป
7. นัดหมายกันครั้งต่อไป ระหว่างการรอ ให้เขาเขียนว่าจะไปทำอะไรต่อ

เนื้อหาการประชุมวันที่ 22 ต.ค.

- จดพบ จากการประชุมครั้งที่แล้ว เราสรุปกันว่า จะให้อาจารย์แต่ละคนนำแนวทางกระบวนการวิจัยที่เข้าใจจากการประชุมวันเสาร์ที่ 1 ตุลาคมที่ผ่านมา ลองไปวางแผนเก็บข้อมูลร่วมกันกับเด็ก และลองให้น้องๆเขาไปเก็บข้อมูลกันมา และลองบันทึกมาดูก่อนว่าเป็นอย่างไร
- อาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับต้นตระกูลของตัวเอง หรือเรื่องที่อาจารย์แต่ละท่านได้ตั้งหัวเรื่องไว้แล้ว พอให้น้องๆแต่ละคนเขานำบันทึกมา อาจารย์แต่ละท่านได้ดูว่า ลักษณะข้อมูลของเขาเป็นยังไง การตั้งคำถามเป็นยังไง ข้อมูลของเขาครอบคลุมหรือเปล่า ก็เป็นธรรมดาที่ข้อมูลที่เขาได้มายังไม่ครอบคลุม ไม่ชัดเจน อย่างเช่นคำถามก็ยังไม่สื่อถึงความหมายที่ชัดเจน อย่างเช่นคำถามที่มี 2 ความหมาย ก็ยังไม่สื่อว่าเป็นความหมายใด หรือน้องบางคนก็ไปถามเจอกับคนที่ไม่รู้ข้อมูล ปัญหาที่เจอก็มีหลากหลายกันไป วันนี้ก็จะเป็นการนำเสนอข้อมูลที่น้องๆเขาได้ไปเก็บมา ว่ามีอะไรน่าสนใจบ้าง แล้วเราก็จะมาร่วมกันออกแบบการทำงานกันต่อไป ระหว่างวันที่ 1-22 ที่ผ่านมา อ.ระเบียบก็ได้ให้น้องๆเขาไปเก็บข้อมูลมา แล้วก็อยากให้อ.สุนทรี กับคุณมานพดูว่า มีอะไรถูก อะไรผิด มีอะไรที่ควรที่จะเพิ่มเติมตรงไหนบ้าง อ.ระเบียบก็ได้พาน้องๆบางส่วนมานำเสนอข้อมูล แล้วเราก็พบว่า ข้อมูลบางส่วนยังไม่ชัดเจน เช่น ชื่อหมู่บ้านที่ชื่อใสเดียว ก็ยังไม่สื่อว่า เป็นต้นเดียวที่เป็นรั้วพืช หรือต้นเดียวที่เป็นมะเดื่อ ในกรณีนี้ก็ต้องกลับไปตรวจสอบใหม่ ก่อนที่เราจะมาดูกระบวนการ อยากให้อาจารย์แต่ละท่านช่วยเล่าว่าไปทำอะไรมาบ้าง อาจจะให้น้องเขาช่วยเล่าเรื่องไปพร้อมกับอาจารย์ก็ได้ โดยอาจารย์เล่าคำถามประเด็นดังต่อไปนี้
- ตั้งแต่วันที่ 1-21 ค.ค. ได้ทำอะไรไปบ้างแล้ว
- สิ่งที่ทำมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง มีวิธีแก้ปัญหายังไง แก้ได้หรือไม่ ส่วนที่ยังแก้ไม่ได้มีอะไรอีก
- ระหว่างการทำงานมีบทเรียนดี ๆ ที่ประทับใจอะไรบ้าง
- อ.จำปี คุณครูโรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย หลังจากที่ได้ประชุมวันที่ 1 ค.ค. กลับไปเด็กก็สอบ ก็ใช้เวลาช่วงเด็กสอบเสร็จบ่าย 2 โมงครึ่ง ก็ถามนักเรียนชั้นป.4-ป.6 ว่า ใครจะทำวิจัยกับครูบ้าง ผลปรากฏว่า ก็ได้เด็กชั้นป.4 จำนวน 3 คนผู้ชายหมด และเด็กชั้น ป.5 ผู้หญิงหมด เด็กสมัครใจเองไม่บังคับ และก็ไม่ได้ว่าเด็กจะเก่งหรืออ่อนยังไง ค่อยอาศัยกัน เรียกนักเรียนมาประชุมว่า เราจะทำยังไงกันบ้าง ชี้แจงเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งนี้ หลังจากนั้นก็นักเรียนไปถามคนที่บ้านก่อน ของตัวเองทำเรื่องเกี่ยวกับประวัติเขาเทียมป่า ให้นักเรียนกลับไปถามที่บ้านว่ามีใครรู้เรื่องประวัติเขาเทียมป่าบ้างแล้วรุ่งเช้าให้มาบอกครู และก็บอกให้บันทึกมาว่าได้อะไรมาบ้าง ผลปรากฏว่าได้มา แต่ว่าได้ข้อมูลมาเล็กน้อย เด็กถามไม่เป็น ก็ไม่เป็นไร ก็เรียกมาคุยตอนเย็นหลังสอบ เด็กยังตั้งคำถามเจาะลึกไม่ได้ ก็ให้ช่วยตั้งคำถามว่าเราจะตั้งคำถามยังไง พอตั่งคำถามเสร็จ ก็ให้ครูปริญญาช่วยขึ้นกระดาน หลังจากนั้นครูก็จะเอาคำถามทั้งหมดมาจัดเวลาใหม่ให้กับเด็ก จุดไหนที่เด็กมันตกไป แต่ก็ไม่ได้ให้มาก ให้ไปไม่ก็ข้อ ส่วนใหญ่ก็ให้กว้างๆไปก่อน หลังจากนั้นเด็กก็เขียนมาส่งอีก บังคับให้เด็กไปถามแล้วก็มาส่งครู วันรุ่งขึ้นก็ขอข้อมูลเขาครูอีก ก็ได้มาแค่นี้ หลังจากนั้นโรงเรียนก็หยุด แล้วเด็กก็หายไป ตอนนี้ปัญหาที่พบก็คือว่า เด็กตั้งคำถามได้ไม่ลึกเลย แต่ก็ไม่ได้คุยกับเขาอีกตั้งแต่หยุดไป สิ่งที่ดีใจก็คือ เด็กเต็มใจทำให้ เขาค้นค้น เขากระตือรือร้นที่จะทำ เขาจะโอเคโดยไม่ต้องบังคับเลยล่ะ แต่เขาจะถามมาได้ไม่มากเท่าที่ควร

- อ.ปริญญ์ ส่วนใหญ่เด็กจะไปถามคนในบ้าน ไม่ได้ออกไปถามคนข้างนอกเลย ที่จะทำต่อไปคือให้เขาไปถามคนข้างนอก
- อ.จำปี จะให้เด็กเกาะเป็นรายบุคคล คิดว่าถ้าได้ข้อมูลอย่างนี้แล้วมันยังไม่มีดี จะให้เขาไปเป็นกลุ่ม แต่รอให้โรงเรียนเปิดก่อน แต่ครู 2 คนก็ได้ไปสอบถามแล้วว่า มีใครที่รู้เรื่องนี้จริงๆ คือได้ไปหาไว้แล้ว แต่ตอนนี้ให้เด็กไปทดลองถามดูก่อนว่าคนที่ใกล้ตัวเขาก่อนว่าเขาจะได้อะไรมาบ้างแล้วก็ให้เด็กจดบันทึกมา
- จศพน นื่องๆที่เขาไปเก็บข้อมูลมี 6 คนใช้ใหม่ครบ แล้วก็บันทึกมาทุกคนเลย ส่วนใหญ่เขาไปสอบถามกันคนละกี่คน
- อ.จำปี ส่วนใหญ่จะให้นักวิจัยไปถามคนในบ้านก่อน เพราะถามเขาว่า ที่บ้านมีคนรู้เรื่องเขาเทียมปาหรือไม่ เขาบอกว่ามีพ่อ แม่ ปู่ ย่า เช่นย่า ยังไม่ได้ไปเจาะลึกคนรอบข้าง รอให้โรงเรียนเปิดก่อน แล้วค่อยคุยกับเขาอีกที
- อ.ฉวีบอกเขาไว้ก่อนแล้วว่าจะทำโครงการนักวิจัยรุ่นเยาว์ ตามความสมัครใจ ความพร้อมของเด็ก ความสนใจ ทำเรื่องประวัติความเป็นมาของตำบลเขาพระวิเศษ ก็ให้ดูว่าเด็กจะไปถามจากใคร คือให้ไปถามคนแก่ ๆ อายุมาก ๆ ไปถาม 2 - 3 คนเพราะข้อมูลต่าง ๆ ไม่ค่อยเหมือนกัน และไปตามความเป็นมาจริง ๆ ไม่ใช่แค่ผิวเผิน โดยครูแนะนำให้ไปถามบุคคลที่เขาน่าจะรู้จริง ๆ จากที่คุยเมื่อวาน เด็กไปถามก็ได้ข้อมูลเพิ่มเติมมาบ้าง นักวิจัยรุ่นเยาว์ ร.ร.บ้านหน้าเขา เก่าว่าได้ไปถาม (อ้างอิงชื่อ อายุ ที่อยู่ ผู้ที่ให้ข้อมูล) พร้อมทั้งเล่าเรื่อง (ไต่ถามไม่ชัดเจน)
- อ.สุนทรี อยากจะถามว่า ตอนหนูไปถาม ไปกันกี่คน และคนที่หนูไปถามเป็นใคร
- นร. ร.ร.บ้านหน้าเขา เป็นคุณตา
- อ.สุนทรีแล้วคุณตาถามหรือเปล่า ว่าหนูจะเอาเรื่องนี้ไปทำไม
- นร. ร.ร.บ้านหน้าเขา เอาไปทำวิจัย
- อ.ฉวี ความเป็นมาที่เด็ก แต่ละคนได้มาจะมีความแตกต่างกันสิ้นเชิง เรื่องที่เด็กได้มาอาจจะไม่สมบูรณ์ แต่ก็ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากคนที่ให้ข้อมูล
- อ.อรรถเวชอยากจะทำเรื่องบุคคลสำคัญในชุมชน เรื่องกำนันคนแรกของตำบล กำนันคล้าย ทวีสุวรรณ นักวิจัยรุ่นเยาว์ของโรงเรียนอาจจะได้ข้อมูลไม่ละเอียด ไม่ชัดเจนแต่ก็มีความพยายาม ที่จะหาข้อมูลให้ชัดเจนเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะชน สำหรับตั้งแต่ 1-21 ค.ศ. นักเรียนก็ได้ไปทำวิจัย ปัญหาที่ย่อมจะมี ก็เช่นว่าไม่เจอเป้าหมายที่ต้องการ เพราะต้องทำมาหากิน กลับมาก็ค่ำ แต่ก็แก้ได้ เพราะเป็นช่วงเวลาปิดเทอม มีบทเรียนอะไรดีๆ บ้าง
- อ.ศรียุพา ได้ลองโทรศัพท์คุยกับอ.อรรถเวชที่เป็นพิเศษ ป.4-ป.5 อาจารย์ก็ได้แนะนำว่า ให้เปลี่ยนจากชื่อของโรงเรียนเป็นอนุสาวรีย์กำนันคนแรกของโลก หลังจากนั้นก็ให้เด็กไปถาม สืบค้นจากคนแก่
- อ.อรรถเวช เสนอในการคัดเลือกเด็ก ให้โอกาสเด็ก ให้สมัครมา สองคู่ที่ว่า ความสำนึกในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมา มีวินัย อีกอย่างก็คือกระบวนการจัดการ เป็นหัวใจของการทำงาน จะให้ร่วมกันออกแบบว่าควรจะเป็นอย่างไร ใช้ความเป็นประชาธิปไตย และเลือกเด็กที่ตัวเองสอนเพื่อความสะดวก

- นร.โรงเรียนมิตรภาพที่ 31 นำเสนอข้อมูลที่ได้ไปเก็บมา
- อ.สุนทร วันนี้จะสังเกตว่าเราจัดเวทีเป็นวงกลม ให้ทุกคนรู้สึกเท่าเทียมกัน ไม่มีใครใหญ่กว่าใคร ไม่มีการข่มกัน และทุกคนมีส่วนร่วมในการพูดคุย อีกอย่างหนึ่ง การทำงานวิจัย จะมีการถามว่าตอบคำถามได้ตรงประเด็นหรือยัง เพราะนอกจากจะมีการพูดคุยแล้วยังต้องมีการคุมแบบวิชาการ มีการตอบคำถามให้ตรงประเด็น
- จตพณ ต่อไปจะเป็นการนำเสนอของโรงเรียนไททรงาม ขอเชิญครับ
- อ.ระเบียบ ขอเล่าทำความเข้าใจไปนิดหนึ่งว่า การทำงานวิจัย ที่มสำคัญมาก พอทุกคนเห็นความสำคัญแล้ว ก็จะกระตือรือร้นในการทำ พอพบปัญหา ก็รีบโทรมาปรึกษา ก็เลยมาพบอ.สุนทร และคุณมานพ แล้วก็พบว่าการทำงานวิจัยที่สำคัญ คือ การคุมประเด็น พอกลับไปก็มีความรู้สึกมั่นใจมากขึ้นและลองให้เด็กเล่าให้ฟังว่า จากการที่ได้ไปหोजดหมายเหตุ คุณมานพ กับ พี่จตพณ พูดอะไรบ้าง ก็พบปัญหาอีกแล้ว เด็กพูดไม่ออก เด็กเครียดก็เลยพบว่า ครูไปชี้หน้าเด็กมากเกินไป วิธีการของตัวเองก็คือว่า เวลาเด็กไปเก็บข้อมูล ก็ให้ไปนำเสนอหน้าแถวดู แล้วก็ลองดูบุคลิกของเด็ก แนะนำว่าต้องปรับยังไง ก็ปรากฏว่าพอปรับเสร็จหมดแล้ว เด็กเกิดอาการเครียด แล้วบอกว่า ครูฯ หนูไม่รู้ว่าจะพูดอย่างไรดี ก็เลยสรุปว่า ปล่อยให้เป็นธรรมชาติ ส่วนการถาม เมื่อเขาได้ไปถามเป็นคู่ก็กล้าที่จะถามมากขึ้น
- นร.ร.ร.ไททรงาม นำเสนอข้อมูลที่ได้ไปเก็บมา
- อ.สุนทร หลังจากทำวิจัยนี้ไปได้สักระยะหนึ่ง ค่อยๆ ความเปลี่ยนแปลงว่า เด็กที่ไม่เคยพูดได้ จะพูดได้ไหม ตอนนี้ปัญหาหนึ่งของภาคใต้ก็คือว่า ภาษาถิ่น หรือ ภาษาใต้ก็ถั่งจะสูญ บางสถานการณ์ถ้าเราต้องพูดได้ ก็ต้องพูดภาษาใต้แบบบ้านเรา เมื่อไหร่ที่เราพูดภาษากลาง เราก็ต้องพูดภาษากลางแบบกรุงเทพฯ เมื่อไหร่ถ้าเราพูดภาษาอังกฤษ เราก็ต้องพูดภาษาอังกฤษให้ถูกต้อง สิ่งที่สำคัญ คือจะทำยังไงให้เด็กสามารถสิ่งที่ตัวเองได้ไปทำงานมาสื่อให้คนอื่นรู้ได้
- คุณมานพ การได้มีเวทีแลกเปลี่ยนมันจะช่วยกันไป
- อ.สุนทร อยากจะบอกว่า สถานะของแต่ละคนเป็นยังไง ผู้ประสานงานโครงการคือ จตพณ
- ส่วนตัวเอง และหोजดหมายเหตุ เป็นส่วนสนับสนุนในการวิจัยค้นคว้า ที่นับบทบาทของแต่ละคนเป็นยังไง ในฐานะของ จตพณ ต้องสรุปบทเรียนทุกครั้งในการประชุม สรุปแล้วก็เขียนรายงานออกมาชุดหนึ่งว่าจากการที่สนับสนุนให้เพื่อนได้ทำงานวิจัย เราพบข้อมูล พบความรู้อะไร ให้คนที่จะมาทำโครงการแบบนี้ได้เรียนรู้ จะต้องมองภาพรวมให้ออกจากกระบวนการวิจัยทั้ง 6 โรงเรียน เพื่อจัดทำบทเรียนรวม ในส่วนของอาจารย์ที่เป็นหัวหน้าทีมวิจัย ที่เป็นคนขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยในแต่ละโรงเรียน เป็นคนกลางที่จะต้องเขียนออกมาเล่าว่า ได้มีบทเรียนอะไรในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ เน้นตรงบทเรียนในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ อาจารย์มีวิธีการอย่างไรในการสร้างให้เด็กเกิดกระบวนการการเรียนรู้ ว่าอาจารย์มีวิธีการอย่างไรให้เด็กพูดได้ ให้เด็กไปถามชาวบ้านได้ ทำอย่างไรให้ชาวบ้านมาร่วมกับโรงเรียนได้ ซึ่งหลังจากอาจารย์ทำแล้วก็สรุปได้ทีหลัง แต่ตอนนี้ อาจารย์เพียงแต่ทำอย่างไวก่อนๆ แต่ไม่รู้จะได้ผลแค่ไหน เมื่อตอบได้

แล้ว ก็จะไปได้คำตอบของการปฏิรูปการศึกษา การที่เขาเลืกออกมาได้ ครูนั้นแหละเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้เด็กออกมาได้

- ตรงนี้คือการจัดการเรียนรู้ของเด็ก การเอาความรู้ในชุมชนมาผนวกได้อย่างไร เด็กจะไปหาข้อมูลในชุมชนได้อย่างไร สามารถที่จะตั้งคำถามได้ สามารถที่จะบันทึกเรื่องราวได้ สามารถที่จะบอกเล่าเรื่องราวได้ และอาจจะสามารถสรุปเรื่องราวได้ ตรงนี้จะเป็นความสัมพันธ์ 3 ชั้น ตรงนี้มีใครจะแลกเปลี่ยนบ้าง
- คุณมานพ ตรงนี้เราจะเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา
- อ.ระเมียบ ตอนนั้นก็คิดว่าทำยังไงให้ลูกศิษย์ทุกคนกล้าพูด กล้าเข้าไปถามปู่ย่าตายาย และทำยังไงไม่ให้เด็กทั้ง 10 คนนี้ยอมแพ้ต่อปัญหา
- หลังจากนั้นก็ให้แยกกันระดมความคิดของกลุ่มเพื่อตอบคำถามในประเด็นดังต่อไปนี้
- รายงานผลความคืบหน้าของทีมวิจัย

- ตั้งแต่วันที่ 1-21 ต.ค. ได้ทำอะไรไปบ้างแล้ว
- สิ่งที่ทำมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง มีวิธีแก้ปัญหายังไง แก้ได้หรือไม่
- ส่วนที่ยังแก้ไม่ได้มีอะไรอีก
- ระหว่างการทำงานมีบทเรียนดีๆ ประทับใจอะไรบ้าง

- ทบทวนงาน - กระบวนการที่ควรเป็น
 - ขอให้ยืนยัน

- ประเด็นที่จะศึกษาวิจัย (เรื่องอะไร? ทำไม?)
- ขอบข่ายพื้นที่ (หมู่บ้าน/ ตำบล)
- ทีมวิจัย (ครูและเด็ก)
- ผู้สนับสนุน และผู้มีส่วนร่วมในชุมชน

- การเตรียมตัวในการเก็บข้อมูลของทีมวิจัย ควรทำอะไรบ้าง
- โดยมีการเขียนแผนชาร์ทของโรงเรียนต่างๆ ดังนี้
- โรงเรียนบ้านหนองบัวน้อย

- ยืนยัน

- ทำเรื่องประวัติเขาเทียมป่า เลือกรายงานเรื่องนี้ เพราะอยากทราบความเป็นมาของสถานที่
- ที่ตั้ง หมู่ที่ 6-8 ต.หนองปรือ อ.รัษฎา จ.ตรัง
- ทีมวิจัย ครู 2 คน, นักเรียนชั้น ป.4 จำนวน 3 คน, นักเรียนชั้น ป.5 จำนวน 3 คน
- ผู้สนับสนุน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. และชาวบ้าน

- การเตรียมตัว ครูผู้เข้าร่วมโครงการ รับสมัครนักเรียนเข้าร่วมโครงการ ประชุม ชี้แจงนักเรียน และให้นักเรียนรายบุคคลไปสอบถามผู้รู้ บุคคลในครอบครัว พร้อมจดบันทึก และนำข้อมูลมาสนทนาร่วมกันทุกครั้งที่ได้สัมภาษณ์ และแก้ไขข้อบกพร่อง ครูได้แนะนำการตั้งคำถามเพิ่มเติมในครั้งต่อไป
- ขั้นตอนการทำงาน
 - เตรียมครูเข้าร่วมโครงการ 2 คน
 - หานักเรียนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 6 คน
 - ประชุม ชี้แจงครู นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ
 - นักเรียนหาข้อมูลจากบุคคลในครอบครัวเป็นรายบุคคล
 - นักเรียนนำข้อมูลมาสนทนาร่วมกัน ในที่ประชุม พร้อมแก้ไขข้อบกพร่อง
 - ครู นักเรียนร่วมกันตั้งคำถามในครั้งต่อไป
- โรงเรียนมิตรภาพที่ 31 วัดทุ่งหวัง
 - ยืนยัน
 - ประเด็นที่ศึกษาวิจัย “ที่มาของอนุสาวรีย์กำนันคล้าย ทวีสุวรรณ”
 - ขอบข่ายพื้นที่
 - ตำบลโคกหล่อ หมู่ 9,10,11,12
 - ทีมวิจัย
 - ครู
 - นักเรียน (สมัครเข้าร่วมโครงการ, คัดเลือกเข้าร่วมโครงการ)
 - ผู้สนับสนุน และผู้มีส่วนร่วมในชุมชน
 - กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, พระ, บุคคลในชุมชน
- โรงเรียนบ้านหน้าเขา
 - ยืนยัน
 - ประเด็นที่จะศึกษา
 - ประเด็นเดิม คือ ประวัติความเป็นมาของ ต. เขาวิเศษ
 - ทำไมถึงยืนยันประเด็นเดิม
 - ต้องการศึกษาประวัติความเป็นมาของ ต.เขาวิเศษ ซึ่งเป็นตำบลที่เราอยู่กันมานานตั้งแต่ปู่ย่า ตายาย และมีประวัติที่น่าสนใจ
 - ขอบข่ายพื้นที่ ม.1, 4, 5, 15, 17
 - ทีมวิจัย
 - คุณครู 2 คน คือ อ.ฉวี ยอดทอง, อ.มณีนัน ศรีเมฆ
 - นักเรียน 6 คน คือ

- ชเนตตี ศรีบุญนาท (ป.6)
- ปราชญ์ญาณี ขุนทอง (ป.6)
- กุณมา เจ้าฝืน (ป.4)
- จิรนนท์ สิทธิชัย (ป.4)
- นัฐภูมิ เจ้าฝืน (ป.4)
- วันดี รักไทย (ป.4)
- ผู้สนับสนุน
- บุคคลในชุมชนหมู่ที่ 17, 5, 4, 15 และหมู่ที่ 1 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 17
- ครูที่โรงเรียนที่เป็นบุคคลในท้องถิ่น

- การเตรียมตัวในการเก็บข้อมูลของทีมงานวิจัย

- ช่วยกันคัดเลือกบุคคลที่เราจะ ไปหาข้อมูล
- เตรียมอุปกรณ์ในการจดบันทึก
- เตรียมหัวข้อที่จะ ไปถาม
- แบ่งกลุ่มในการไปหาข้อมูล
- แบ่งพื้นที่ในการ ไปหาข้อมูล
- นัดวันเวลาที่ต้องมาพบกันอีกครั้งเพื่อสรุปข้อมูลร่วมกันอภิปรายปัญหา
- ถ้ามีปัญหามานำมาช่วยคิดวิธีแก้ไข

● โรงเรียนไทรงาม

- ยืนยัน เรื่องที่จะศึกษาวิจัย เรื่องประวัติความเป็นมาของชื่อในท้องถิ่น หมู่ที่ 3, 4, 6, 9
 - ทีมวิจัย
 - นักเรียน 10 คน นักเรียนชั้น ป.4, ป.5, ป.6

- คุณครูระเบียบ คงจวบ คุณครูกาญจนา ตั้งคำ คุณครูณีย์ พันธุ
- ผู้สนับสนุนและผู้มีส่วนร่วมในชุมชน เช่น อบต. , ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ปกครอง

- การเตรียมตัวในการเก็บข้อมูลของทีมวิจัยควรทำอะไรบ้าง
 - คุณครูนัดประชุมนักเรียน
 - หาข้อมูลเพิ่มเติมให้ชัดเจนขึ้น
 - รายงานผล
 - หาผู้รับรองผล
- ภายใตส์โลแกน “โครงการร่วมใจ วิจัยชุมชน”
- และคำขวัญ “นักวิจัยรุ่นเยาว์ เข้าหาปู่ย่า ตายายของชุมชน เพื่อสืบค้นข้อมูล”
- การวางแผนล่วงหน้า ตารางกำหนดงาน
 - เมื่อไร (ช่วงทำงาน วัน, เวลา)
 - ใครทำ ทำกับใคร
 - ทำอะไร อย่างไร
 - กับใคร
 - ออกแบบตารางเอง
- สรุปรายงานร่าง นัดคุยตามแผนงาน ผลงาน วัน
ศุกร์ที่ 11 พฤศจิกายน 2548 เวลา 13.00 น.

เนื้อหาการประชุมเตรียมความพร้อมวันที่ 9 พ.ย.2548

- สรุปบทเรียนของการพัฒนาครั้งใหม่
- การถอดเทป เป็นแค่การแสดงปรากฏการณ์ ต้องสรุปอีกรอบ
- บรรยายตามความเลื้อยไหว มีการแก้ไขยังง
- บรรยายวิธีการทำงาน
- เขียนความคืบหน้าแยกราย
- อาจจะเขียน ปัญหา อุปสรรค ในภาพรวม
- บรรยายลักษณะการนำเสนอของเด็ก เปรียบเทียบ การเปลี่ยนแปลง
- ถึงที่เราทำเป็นการจัดกระบวนการเพื่อสร้างการเรียนรู้ ถ้ามีบางอย่างที่ทำไม่ได้ ก็ต้องคิดใหม่
- หททางแก้ปัญหาใหม่ จับประเด็นตามเรื่องที่เราวางแผนไว้ การวางแผน ควรวางแผนต่อจากครั้งที่แล้ว กำหนดวัตถุประสงค์ในการประชุมครั้งต่อไป
 - จัดให้น่าประสพการณ์การเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง ทบทวน แลกเปลี่ยนกระบวนการร่วมกัน
 - รายงานความคืบหน้าเช่น มีปัญหาอะไร บทเรียนอะไรดีๆ
 - ในส่วนของปัญหา ให้แต่ละโรงเรียนตั้งปัญหาไว้ แล้วให้เขาคุยกัน แลกเปลี่ยนกัน เชื่อมโยงความรู้ในการแก้ปัญหาของแต่ละโรงเรียน

- พูดถึงบทเรียนใดเรื่องหนึ่ง คือ เรื่อง “การตั้งคำถาม” เช่น ตั้งคำถามต่อยังง ตั้งคำถามอย่างไรให้ได้คำตอบที่ต้องการ
- ถ้ามีเวลาอาจารย์จะพูดเรื่อง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว จะเขียนให้เป็นระบบได้อย่างไร ข้อมูลที่จะเอามาเขียนพอหรือยัง พอแล้ว สังเคราะห์ได้

- พยายามให้เด็กเล่าเรื่องที่เขาไปตั้งคำถาม
- วิธีการเรียบเรียงข้อมูล เป้าหมาย เมื่อไหร่ที่เด็กตอบได้ที่เราถามได้ตามประเด็น

เนื้อหาการประชุมวันที่ 11 พ.ย.2548

- อ.สุนทรี จากวันที่ 22 ค.ค.คราวที่แล้วเราให้ยืนยันหัวเรื่องและพื้นที่ วางแผนกันว่าเราจะไปทำอะไรกันบ้าง วันนี้เราจะกลับมาทวนว่าเราไปทำอะไรมาบ้าง? เรามีปัญหาอะไรบ้าง? แก้ไขอย่างไร? หรือว่ามีอะไรที่ยังแก้ไขไม่ได้? หรือว่าบทเรียนอะไรที่ประทับใจ? ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันสรุปออกมา และออกมาพูด
- แต่ละกลุ่มสรุปจับกลุ่มสรุป
- แต่ละโรงเรียนนำเสนอการดำเนินการที่ผ่านมา ปัญหา วิธีแก้ไข และบทเรียนที่ประทับใจ
- หินศิลาแลง แต่ละโรงเรียนมีกระบวนการทำงานเหมือนกัน คือ มีการประชุม มีการวางแผนก่อนลงพื้นที่ ส่วนที่มีความแตกต่างเช่นของเขาไม่แก้ว เช่นเรื่องที่จะทำ และต้องประชุมกับผู้รู้เพื่อหาประเด็นศึกษา ส่วนในประเด็นที่ให้นำเสนอขึ้นสรุปได้ดังนี้

○ การดำเนินการที่ผ่านมา

- ประชุมนักวิจัยและคุณครูวางแผนการทำงานร่วมกัน
- ลงพื้นที่ในชุมชนสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม
- ออกแบบการเก็บข้อมูล
- แบ่งหน้าที่, แบ่งกลุ่มวางตัวคนที่ลงพื้นที่

○ ปัญหา

- จำไม่ได้ จดไม่ทัน เพราะพูดเร็ว
- ฝนตก
- เวลาร่น้อย
- คนไม่รู้ข้อมูล ไม่เจอกลุ่มเป้าหมาย
- อยู่ไกล พ่อแม่ไม่ว่างพาไป
- นักเรียนตื่นเต้นขณะนำเสนอในเวทีที่มีผู้ปกครองร่วมเวที
- ภาษาที่ใช้แต่ละที่ แต่ละเวที บางครั้งทำให้เด็กพูดไม่ออก

○ บทเรียนหรือความประทับใจที่ได้รับ

- ได้ทานขนม ผู้ให้ข้อมูลใจดี
- ได้รับความร่วมมือ
- ผู้ใหญ่เอ็นดู
- ได้รู้ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนเกิดความภาคภูมิใจ
- ได้รู้สิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อน
- พบคน, รู้จักคนมากขึ้น
- ได้ประสบการณ์
- รู้ประวัติของชื่อหมู่บ้าน, สถานที่
- พูดเก่งขึ้น ถามเก่งขึ้น กล้ามากขึ้น
- ได้เล่าเรื่องราวให้เพื่อนๆ ฟัง
- ผู้ปกครองดีใจ ภูมิใจ เป็นกระตุน่นักวิจัย

○ วิธีแก้ปัญหา

- เชิญผู้รู้มาเล่าให้ฟัง เด็กเริ่มมีคำถามสำหรับตัวเอง และยังคงต้องลงพื้นที่เก็บข้อมูลในชุมชน
- นัดหมาย ตามซ้ำ ลงซ้ำกรณีไม่เจอตัว
- ไปหาคนอื่นๆ ตามหลายๆคน
- ข้อมูลไม่สมบูรณ์ ลงพื้นที่ใหม่

- อ.สุนทรี ข้อสังเกตที่จะเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการวิจัย และการสรุปผลการบันทึกการวิจัย เพื่อที่สุดท้ายเราจะได้นำไปทำรายงาน คือ อยากเห็นตัวแทนนำเสนอออกมาในภาพรวมของกลุ่ม แต่ไม่มองเห็นออกมาจะเป็นเด็กคนนั้นไปทำงาน กระบวนการที่ทำกันทั้งหมดจะอย่างไร เมื่อทำงานเป็นกลุ่ม คือ คนที่ 1 เล่า 2 เล่าเล่ากันทุกคน แล้วมาสรุปว่าเราทั้งหมดทำอะไร ปัญหาของเราทั้งหมดคืออะไร ไม่ใช่ของเราคนเดียว เราใช้ประเด็นเป็นตัวสรุปหลัก เช่น ปัญหาอะไรที่แก้ไม่ได้ ถ้าไม่ทำประเด็นไว้อย่างนี้ มันจะไม่ได้เป็นเรื่องสะเปะสะปะ ในที่สุด บทเรียนสำคัญมาก พบอะไรที่ดีเจอได้เลย เราจะได้อะไรที่เป็นความดี ความงาม ความสุข เช่น ข้อมูลที่เราได้มาเป็นแค่เศษเสี้ยวของผู้รู้ในพื้นที่ อะไรที่คนมาอยู่ร่วมกันแล้วเป็นความดีความสุขให้เจอได้เรื่อยๆ ทุกครั้งที่เราจะมาพบกันเราจะใช้ประเด็นข้างต้นนี้เป็นตัวเปิดประเด็นคุยกัน ข้อดีที่เห็นคือทุกคนมีความกล้ามากขึ้น วิธีการ เรื่องของการเรียบเรียงประเด็นให้เห็นเด่นชัด เช่น ร.ร.บ้านหมากูเขา

เป็นตัวอย่างที่ดี การพูดที่เป็นธรรมชาติ ของไทรงามทำได้ดี ภาษาที่ใช้ ถ้าพูดภาษาได้ในทุกสถานการณ์ได้ก็จะเป็นข้อได้เปรียบ อยากให้สะท้อนปัญหาของอาจารย์ในระบบการจัดการ เช่น การเก็บข้อมูล การทำงานในร.ร. การนำเด็กมาที่นี่ เป็นต้น

- อ.เอี้ยง สะท้อนไปที่เด็ก อยากศึกษาเรื่องอะไรมาคุยกัน วันรุ่งขึ้นดูว่า พวกเขาไปคิดต่อไหม ทำอะไรบ้างปรากฏว่า ไม่ติดต่อเพราะเขาคิดว่าเขารู้แล้ว ก็คิดว่าทำไมถึงจะเปลี่ยนความคิดเขา ให้พี่สมพร คนในพื้นที่ไปเรียนเชิญผู้สูงอายุในพื้นที่ประมาณ 80 ปี 2-3 คน ให้เขาลองเล่าให้ฟัง และให้นร.เล่าให้ฟัง และเขาก็พบความจริงว่าเขาไม่รู้เลย

เด็กๆเริ่มมีคำถามขึ้นสำหรับตัวเอง และเลือกจาก 10 ประเด็นที่จะศึกษาเหลือ 3 ซึ่งตอนนั้นยังไม่ได้ลงพื้นที่ ยังอยู่ในขั้นเตรียมการอยู่ ของร.ร.ทำความเข้าใจกับผอ. และให้การสนับสนุนเต็มที่

- อ.อรรถเวทย์ ปัญหาคือปกครองไม่ค่อยอยู่ ไปเข้ากลบคำ บางคนก็ไม่กล้าให้คำตอบ บางท่านหาเวลาให้ได้ พยายามให้คำตอบให้ดี อ.สรุพา ถ้านัดเที่ยงก็ควรจะเที่ยง ถ้าเลื่อนออกไป จะมีปัญหากับผู้ปกครอง

- อ.จ่าปี ครู 7 คน เด็ก 100 คน มีงานมาก รับทุกเรื่อง ทำวิจัยได้ไม่เยอะ มีปัญหาเรื่องเวลากันในเวที อยากให้รักษาเวลา
- อ.โกเมศร์ ที่ผ่านมาก็ไม่สามารถมาได้ เพราะเหตุสุดวิสัย ทำให้นักเรียนเสียโอกาสในการเรียนรู้ในเวทีไป ส่วนตนเองเมื่อรู้ว่าไม่ถนัดหลักฐาน ก็ชวนครูอีกท่านมาร่วมทำวิจัยด้วย
- อ.ระเบียบ นร.หมคคำถาม ไม่รู้จะถามอะไรต่อ
- อ.ฉวี เด็กขาดทักษะในการตั้งคำถาม ผู้ปกครองเขียนให้อเอง เด็กไปถามผญ.ทำงานอยู่ก็จะบอกว่าไม่ว่าง ถ้าครูไปด้วยเขาจะเล่าออกมา
- อ.สุนทรีสรุป มีปัญหาอยู่ 2 จุด คือ
 - ปัญหาครูกับรร. ผอ.เข้าใจแล้ว ปัญหาครูกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองยังเป็นห่วงสวัสดิภาพของเด็ก ต้องแก้ไขระบบต่อไป เช่น เรื่องการทำประกัน
 - ปัญหาของการลงไป ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์ มีการสื่อสารน้อย ระหว่างคนในชุมชนน้อยลง ทำให้ขาดความรู้สึกร่วมกัน

กิจกรรมที่จะให้ทำต่อไป คือ จะดูว่า 1.เราตั้งคำถามกันอย่างไรที่ผ่านมา

2.เราจะวางแผนกันต่อไปยังไร ให้เด็กตัวแทนร.ละ 2 คนมาแลกเปลี่ยนกัน โดยให้เด็ก 6 กลุ่มที่มาแลกเปลี่ยนกัน มาคุยกับอ.สุนทรี จุดที่เหลืวางแผนงานต่อไปร่วมกัน แต่ขอนัดวันที่จะมาแลกเปลี่ยนกัน อีกครั้งให้ชัดเจนพญ.ที่ 1 ธ.ค. นร.จะมากี่คน เวลา 9.00-12.00 เวทีครั้งหน้าบอกปัญหา ความสับสน ปัญหา อุปสรรค ปัญหาจะน้อยลง ความประทับใจเพิ่มขึ้น แจ้งจำนวนคนเพราะเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เล่าเรื่องปสก. กลับไปคิดว่า จะมีแบบฝึกให้เด็กตั้งคำถามได้มากขึ้น และทำแผนไว้

- การแลกเปลี่ยนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกนร.โทรจาม นำเสนอคำถามตัวเอง และคำตอบที่ได้ ประเด็นการเก็บข้อมูลเรื่องหมู่บ้าน ไสเคือย และ นร.มิตรภาพ ได้ไปถามนายแกล้วอายุ 57 ปี บอกเล่าคำถาม-คำตอบ
- กลุ่มสองนักเรียน ร.ร.มิตรภาพอีกคนถาม นายชิต เอาไปทำอะไร ทำวิจัย ที่ไหน กำนันมี 5 คน คือ...และนักเรียน ร.ร.บ้านหน้าเขา ถามนางเพ็ญจันทร์ เรื่องประวัติเขาพระวิเศษ
- อ.สุนทรี จากที่ได้ดูการนำเสนอ กรณีต.ย.บางคนถามแล้วถามต่อ เรื่องของสถานที่ ต้องมีคนช่วยคิดคำถาม ข้อสงสัยในเรื่องการตรวจสอบ เกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อไหร่ รู้มาจากใคร ต้องชี้สงสัย อย่าสงสัยเรื่องส่วนตัว กับบุคคล สงสัยว่าเป็นคนแรกจริงหรือ ประวัติ บ้านอยู่ไหน หน้าตาเป็นยังไง อนุสาวรีย์ใครสร้าง เหมือนทำประวัติพ่อแม่ หรือตัวเอง
คำถามเพิ่มเติม ต้องชี้สงสัย กรณีร.ร.หนองบัวมีสิ่งสำคัญมากในถ้ำ เช่น ขวานหินขัด
ฝึกการตั้งคำถามระหว่างนี้

- ฟินิด ถามเรื่องโปรแกรมไปสุราษฎร์ มีใครบ้าง จะได้ทำประกัน ร.ร.ละ 4 คน

ทัศนศึกษาเวที “ต้นกล้าเยาวชน สร้างสรรค์การเรียนรู้” ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี วันที่ 16 พ.ย.48

หลังจากที่นักวิจัยรุ่นเยาว์ได้ไปเก็บข้อมูลความเป็นมาในชุมชนท้องถิ่นมาบ้างและได้ลองนำเสนอและแลกเปลี่ยนให้ทีมวิจัยโรงเรียนอื่นๆ ฟังบ้างแล้ว ทางโครงการก็ได้มีกิจกรรมเสริม คือ การไปทัศนศึกษาเวที “ต้น

กล้าเยาวชน สร้างสรรค์การเรียนรู้” ทีมมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี วันที่ 16 พฤศจิกายนที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการนำเสนองานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของเยาวชนของ เสกว.สุราษฎร์ธานี มีผู้ใหญ่หลายท่านให้เกียรติมาร่วมงานได้แก่ คุณอุทิศ ภูมิชัย ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1, ผศ.ดร.ณรงค์ พุทธิชีวิน อธิการบดี

ม.ราชภัฏสุราษฎร์ธานี และคณาจารย์, อ.สอรัฐ มากบุญ จากม.สงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี, คุณธานี เทือกสุบรรณ นายกอบจ.สุราษฎร์ธานี, ทีมประชาคมสุราษฎร์ธานี, ทีมสื่อของม.ราชภัฏและช่อง 11, มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม(มอส.), พี่น้องนักวิจัยจากประเทศลาว, คุณครูจากหลายๆ โรงเรียน, และเครือข่ายเยาวชนทั่วทั้งจ.สุราษฎร์ธานี ในช่วงเช้าเป็นการกล่าวเปิดงานโดยผอ.เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 และกล่าวต้อนรับโดยอธิการบดีม.ราชภัฏสุราษฎร์ธานี จากนั้นเป็นการแสดงความสามารถในการเล่นหนังตะลุงของเยาวชนโรงเรียนบ้านคั่นกล้านาใหญ่ บอกเล่าเรื่องราวการทำวิจัย

การเล่นหนังตะลุงของกลุ่มเยาวชนคั่นกล้านาใหญ่ บอกเล่าเรื่องราวการทำวิจัย

เริ่มต้นการนำเสนอกระบวนการและผลการดำเนินการวิจัยโครงการแรก โครงการศึกษาแนวทางการจัดการปัญหาขยะอย่างสร้างสรรค์ ของกลุ่มเยาวชนคั่นกล้านาใหญ่

ตามมาด้วยการนำเสนอของกลุ่มเยาวชนคลองน้อย โครงการศึกษาแนวทางการฟื้นฟูคลองโดยเยาวชนในตำบลคลองน้อย โรงเรียนบ้านทอนหญ้าปล้อง อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

และการนำเสนอจากกลุ่มเยาวชนท่าชนะ โครงการศึกษาแนวทางการฟื้นฟูทรัพยากรกลุ่มน้ำคันทุติ อำเภอท่าชนะ โรงเรียนท่าชนะ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

หลังจากนั้นเป็นการแนะนำตัว และร่วมแสดงความคิดเห็นโดยตัวแทนจากกลุ่มเยาวชนอื่นๆ โดยมีนักวิจัยรุ่นเยาว์น้องบูธ และคุณครูระเบียบ คงฉาง จากโรงเรียนไทรงาม ร่วมแนะนำตัวและแสดงความคิดเห็นด้วย

กิจกรรมในช่วงบ่ายเริ่มต้นด้วยจินตลีลาประกอบเพลง บ้านริมคลอง โดยเยาวชนโรงเรียนวัดกาญจนาราม อำเภอกาญจนดิษฐ์ ซึ่งเล่าถึงความเป็นมาของคลอง ในอดีตและปัจจุบัน

จากนั้นเป็นการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชน โดยอาจารย์สอรัฐ มากบุญ จากโครงการวิจัยทั้ง 3 โครงการ โดยอาจารย์สรุปถึง คุณค่า / ความสำเร็จของการวิจัยว่า ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าได้รู้แนวทางในการแก้ปัญหา แต่คุณค่าที่เห็นน่าจะอยู่ที่ ..

1. พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นของเยาวชนผู้ร่วมทำวิจัย

2. เด็กสามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานของมนุษย์ใน ๓ ประการ คือ

2.1) สามารถพัฒนาแนวคิด (Conceptual Skill) เด็กคิดเป็น

และรู้ว่าจะทำอย่างไรกับมันต่อไป เด็กมีความคิดเป็นของตัวเอง

2.2) มีทักษะการอยู่ร่วมกันในกลุ่ม/สังคม (Human Skill) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2.3) มีทักษะในการทำงาน (Technical Skill)

3. จิตสำนึกใหม่ในแต่ละบุคคล 4. รู้สึกผูกพันต่อชุมชนถิ่นเกิด 5. ความรู้ ความเข้าใจในสรรพสิ่งที่เชื่อมโยงเป็นองค์รวม เกิดปัญญา และ 6. มีความสุข ความสนุกจากการเรียน ที่เป็นการเรียนแบบไม่รู้ตัว เรียนโดยไม่ถูกบังคับ

รายการสุดท้ายเป็นการอภิปราย " แนวทางการสร้างความร่วมมือในการปฏิรูปการเรียนรู้ของเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี "

ผู้ร่วมอภิปรายมี ๓ ท่าน คือ คุณมานิต แก้วมณี รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1(ชัยชุด)

ผศ. ดร.ณรงค์ พุทธิชีวิน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี(ตรงช่อดอกไม้) และคุณธานี เทือกสุบรรณ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี(ขวาสุด) ดำเนินการอภิปราย โดย คุณทวีศักดิ์ สุจริตน์จากภาคประชาสังคมสุราษฎร์ธานี(ถัดจากคุณธานี) โดยจะขออนุญาตอ้างอิงถึงคำพูดของแต่ละท่านในช่วงสุดท้ายของการอภิปรายแทนการสรุป ดังต่อไปนี้

คุณธานี : อยากฝากให้อาจารย์ทั้งหลายกลับไปคิดว่า ทำอย่างไรให้เด็กเลิกเรียน แล้วไม่ต้องเรียนพิเศษ เอาเวลาไปทำวิทยุน่าจะดีกว่า และอยากฝากน้อง ๆ ทำวิทยุแล้วไปใช้ในชีวิตประจำวันด้วย มันก็จะเกิดประโยชน์และทำให้เราพัฒนาไปได้เร็ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นองค์กรระบบเปิด รองรับการศึกษาจากทุกท่าน ถือว่าเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เราจะเน้นเรื่องการศึกษา และทำการศึกษาตลอดชีวิตทุกระบบ ทุกเพศ ทุกวัย

คุณมานิต : อยากฝากผู้ประสานงาน คงต้องหาทางปรึกษาหารือกันกับตัวแทนเขตพื้นที่ และสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และ รวมทั้งของท้องถิ่น เพื่อขยายผลในสิ่งที่นักเรียนทำอยู่แล้ว ทำอย่างไรที่จะพัฒนาผู้เรียนไปสู่ความยั่งยืน เป็นสุข ผ่านช่องทางสถาบันการศึกษาและ องค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หารับปากว่าจะประสานความร่วมมือในการขยายผลสู่สถานศึกษาอื่น ผู้การปฏิบัติต่อไป หรือทำให้ครูผู้บริหารการศึกษา หรือผู้ปกครองให้เวลากับลูกศิษย์ ลูกหลานในการศึกษาเรียนรู้ค้นคว้าด้วยตัวเอง เพราะนี่คือรูปแบบของการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างหนึ่ง เรียนรู้อย่างหลากหลาย การวิจัยเป็นวิธีการอย่างหนึ่งของเรียนรู้

คุณณรงค์ : น้อง ๆ ที่เป็นนักวิจัย ต่อไปนี้ใครที่เป็นนักวิจัยจะรับเข้าเรียนราชภัฏก่อนเพื่อน หัวใจสำคัญที่สุดที่จะรับคนเข้าเรียน คือ นักวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ใครที่ทำหน้าที่ให้กับสังคม ใครที่เป็นคนดูแลสังคม และร่วมรับผิดชอบกับสังคมอย่างใกล้ชิด คนเหล่านี้จะได้รับสิทธิพิเศษในการเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อย่างน้อยวันนี้ นักวิจัยทั้งหลายท่านคือ ชาวราชภัฏแล้วนะครับ

คุณทวีศักดิ์ : เวทีวันนี้เป็นเวทีสร้างสรรค์ ทุกคนมองเชิงบวก มองเชิงคุณค่าที่จะร่วมมือ และมุ่งไปข้างหน้า ที่มีพลัง

จากข้อความข้างต้นเป็นที่น่าสนใจที่ผู้ใหญ่ทั้ง 3 ท่าน เห็นความสำคัญ และเปิดช่องให้เยาวชนได้มีโอกาสทำวิจัยเพื่อท้องถิ่น และอีกสิ่งหนึ่งที่เห็นได้เด่นชัดในเวทีนี้คือ ความร่วมมือของทุกองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และความร่วมใจของเครือข่ายเยาวชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่รวมตัวกันเพื่อเรียนรู้ และสรรค์สร้างการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตัวเอง และเพื่อทำประโยชน์แก่ชุมชน สังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีทุนเดิมที่มหาศาล และได้ทำมานานแล้ว จึงสามารถเป็นแบบอย่างให้พื้นที่อื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดนี้ กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นน่าจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้เยาวชนเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข มีจิตสำนึกรักท้องถิ่น ซึ่งจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายไม่ว่า จะเป็นคุณครูและโรงเรียนที่จะเข้าใจแนวคิด และสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้การวิจัยที่เหมาะสมให้กับเด็ก ผู้ปกครองและชุมชนที่เข้าใจ ให้โอกาสและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก เมื่อทุกฝ่ายได้เรียนรู้ร่วมกัน ก็จะเกิดเป็นสังคมแห่งความรู้ สังคมแห่งปัญญา ตั้งแต่ระดับรากหญ้า ทำให้ประเทศไทยมีฐานที่แข็งแรง อีกทั้งยังได้สืบสานภูมิปัญญา รักษามรดกทางสังคมไทยให้ยั่งยืน ดังปณิธานของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ว่า "สร้างสรรค์ปัญญา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น"

เนื้อหาในการประชุม 1 ธ.ค. 48

เขียนระบุปัญหาและความต้องการให้ช่วยเหลือจากทีมสกว.ดังต่อไปนี้

ร.ร.บ้านเขาไม้แก้ว

- ปัญหาของทีมวิจัยที่พบในช่วง ๓ สัปดาห์ที่ผ่านมา และการแก้ไข
 - ไปหาแหล่งข้อมูลแล้วไม่เจอกับผู้รู้ แก้ไข โดยการนัดหมายก่อนไปสัมภาษณ์
 - ได้ข้อมูลมาบางส่วน(ไม่เพียงพอ) แก้ไขโดยใช้เวทีสรุปข้อมูลร่วมกัน ครูช่วยตั้งข้อสังเกตให้
 - ครูไม่ค่อยมีเวลาได้ไปร่วมสัมภาษณ์กับนักวิจัยรุ่นเยาว์
- ต้องการความช่วยเหลือจากสกว.
 - แนวทางการศึกษา วิเคราะห์ รวบรวมข้อมูล สำหรับนักวิจัยรุ่นเยาว์
 - รายละเอียดทางประเด็นประวัติศาสตร์ (กรอบการศึกษารายละเอียด)
 - การประชุมตรงวันหยุดเรียน หรือผู้ประสานงานลงไปช่วยที่พื้นที่เป็นทางออกที่เหมาะสมอีกทางหนึ่ง

ร.ร.บ้านหนองบัวน้อย

- ปัญหาของทีมวิจัย
 - นักเรียนมีเวลาน้อยในการไปเก็บข้อมูล
 - การเดินทาง และการนำนักเรียนมาร่วมงานวิจัย
 - ไปหาข้อมูลแล้วไม่พบผู้ให้ข้อมูล ทำให้ล่าช้า ไม่ต่อเนื่อง
 - ครูไม่มีเวลาไปเก็บข้อมูลกับเด็ก เนื่องจากครูมีภาระงานร.ร.มาก
 - นักเรียนขาดทักษะในการตั้งคำถาม ได้ข้อมูลไม่ละเอียด
 - นักเรียนใช้เวลาในการจดบันทึกมากกว่าใช้ความเข้าใจ
- ความต้องการในการสนับสนุน
 - ต้องการให้สกว.ไปให้คำแนะนำแก่ครู และนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
 - ต้องการให้ทางสกว.ชี้แจงขอบข่ายของงานในแต่ละครั้งให้ชัดเจน
 - ร.ร.ขาดงบประมาณ
 - ต้องการให้สกว.ลงพื้นที่

ร.ร.บ้านหน้าเขา

- ประเด็นปัญหา
 - ครูมีเวลาให้นักเรียนน้อย ไม่ค่อยได้ให้คำแนะนำในเรื่องที่ควรจะแนะนำ
 - นักเรียนบางส่วนยังไม่ค่อยกล้าแสดงออก ขาดความมั่นใจในตนเอง ถ้าจะเปลี่ยนตัวนักเรียนก็ส่งสาร ถ้านักเรียนจะเสียความรู้สึก
 - สิ่งที่ทำให้นักเรียนทำอยู่ ยังไม่แน่ใจว่าตรงประเด็นแล้วหรือยัง

- เครือข่ายนักวิจัยรุ่นเยาว์เพื่อการศึกษาจ.ตรัง

ร.ร.เพาะปัญญา

● ปัญหา

- ทางร.ร.ขาดแคลนบุคลากร ดังนั้นการมาร่วมประชุม จึงมีปัญหาบางครั้ง เพราะขาดบุคลากรดูแลนักเรียน
- แนวทางในการดำเนินงานยังสับสนว่า จุดประสงค์ในการทำวิจัยเพื่ออะไร
- นักเรียนยังขาดความกล้าแสดงออก และยังขาดทักษะในการตั้งคำถามและการจดบันทึกข้อมูล
- บุคลากรในร.ร.ไม่ค่อยให้ความสำคัญในโครงการเท่าที่ควร

● ความต้องการในการสนับสนุน

- อยากให้ทางศูนย์ ช่วยชี้แจงความสำคัญของโครงการให้บุคลากรในร.ร. ได้เห็นความสำคัญ
- เป็นพี่เลี้ยงให้กับนักเรียนในแนวทางดำเนินงานของโครงการ

● ปัญหาร่วม

- เวลาของครู
- การนำพาเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน?
- ทรัพยากรที่เพียงพอพื้นที่(ใกล้ชิด)
- การประสานงานซ้ำ(บางครั้ง)
- การรับผิดชอบนักเรียน
- เอาแค่นี้ไหน
- เด็กได้ไม่เท่ากัน(กังวล)

อ.สุนทรี เรื่องของเครือข่ายถ้าทำให้เห็นชัดจะมี 2 ระดับ คือ เครือข่ายระหว่างโรงเรียนด้วยกัน และเครือข่ายระหว่างโรงเรียนกับคนในชุมชน ยังไม่ได้โยงในระดับเขตพื้นที่ เราเน้นที่ระดับย่อยๆ ก่อน ว่าระหว่างโรงเรียนเราช่วยเหลือกันอย่างไร และระหว่างโรงเรียนกับคนในชุมชนจะช่วยเหลือกันอย่างไร แต่ตอนนี้งานของเราจะเป็นในลักษณะเฉพาะ เราจะหยุดในเรื่องของเครือข่ายไว้ชั่วคราว และจะมานั่งในวัตถุประสงค์ข้อ 2,3,4 ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับรายงาน

ในข้อที่ 2 ที่ว่าเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน โรงเรียน และชุมชน เหมือนอย่างทีอ.อรรถเวชช์ ว่า เราต้องกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการต่างๆ อาจจะยังไม่เห็นตอนนี้ แต่พอไปทำแล้วเห็นออกมา พอเกิดกระบวนการเรียนรู้ก็จะเกิดข้อผลในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือเกิดจิตสำนึก รักท้องถิ่น มันจะไปเป็นขั้น มันจะไปข้ามขั้นไม่ได้ ตัวอย่างเช่น การที่ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือเพราะว่ายังไม่ได้สร้างกระบวนการ พอไม่ได้สร้างกระบวนการจิตสำนึกที่อยู่ข้างในตรงนี้นั่นยังไม่ได้ผลออกมา แล้วการที่นักเรียนลงไป นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์วิจัยเบื้องต้น เราต้องมาคิดกันจุดนี้ว่า วัยของเด็กขนาด ป.5-6 นี้ กับวัยระดับปริญญาโทมันจะต่างกันมาก ดังนั้นเกณฑ์ที่เด็กควรจะได้แค่นี้ไหน เราต้องมาอธิบายร่วมกัน อยากขอให้อาจารย์ช่วยกันสัก

คิดว่า กลุ่มเด็กนักวิจัยของเราซึ่งอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 น่าจะทำอะไรได้แค่ไหน จากที่อาจารย์แต่ละคนได้ทำในชั้นเรียน เราจะได้ไม่กังวลว่า จบโครงการนี้เด็กต้องทำได้นั้นได้ ใ้ฉันได้ขนาดไหน เราจะมาตั้งมาตรฐานกลางๆสำหรับเด็ก ขอให้แต่ละโรงเรียนช่วยบอกกันนะค่ะ เราจะไม่คาดหวังสูงเกินไป เพราะบางทีเราก็อามาเปรียบเทียบกับตัวคุณครูเอง เหมือนกับการตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นวิชาหนึ่งที่ตั้งไว้ว่าเด็กควรจะได้แค่ไหนแล้วเอาแค่นั้นพอ แต่ถ้าจะทำต่อเราก็สามารถเอาเด็กไปปลูกชาวบ้าน

ครูหนองบัวน้อย ความรู้สึกส่วนตัว คือ ไม่รู้ว่าทิศทางของงานนี้จะให้ได้รายละเอียดแค่ไหน

ครูฉวี ไม่รู้ว่าไปถึงตรงไหนถึงจะบรรลุเป้าหมาย

ครูศรัญญา คือตอนแรกคิดว่าให้เด็กไปหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ซึ่งควรจะตรงกัน แต่อาจารย์สุนทรีบอกว่า ไม่จำเป็นว่าข้อมูลที่ได้จะต้องตรงกันเป๊ะๆ แต่ให้เด็กได้กระบวนการ ให้รู้จักคิด ให้รู้จักไปคุยกับชาวบ้านได้ แล้วก็จบงานวิจัยได้

อ.สุนทรี ที่บอกไม่ได้ว่างานวิจัยมันจบตรงไหน เพราะมันจะจบตามสถานะของแต่ละกลุ่ม ซึ่งเด็กเดินเข้าไปในหมู่บ้านแล้วสามารถบอกเล่าเรื่องราวได้ หรือเวลาโรงเรียนจัดกิจกรรม ชาวบ้านสามารถเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น มาบอกมาเล่าด้วยความกระตือรือร้น ซึ่งมันจะสะท้อนในรูปอื่น

ในสุดท้ายที่จะต้องบอกในรายงานก็คือว่า 'วิธีการที่ใช้สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เขาใช้วิธีไหน หรือวิธีการที่ใช้กับชุมชน เอาเข้ามาใช้ในโรงเรียนได้ยังไง อย่างไร หรือวิธีการอะไรที่ชุมชนเต็มใจเข้ามาให้ความรู้ วิธีการที่ทำให้เด็กภูมิใจในท้องถิ่นของตัวเอง หรือเด็กควรจะเขียนอะไรได้แค่ไหนเกี่ยวกับท้องถิ่นของตัวเอง เด็กควรจะตั้งคำถามแล้วกลับมาเล่า มาสรุป ได้แค่ไหนสำหรับท้องถิ่นของตัวเอง และวิธีการที่อาจารย์ทำมาทั้งหมดจะเอาไปใส่ในหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนได้อย่างไร นี่คือการที่เราต้องการคำตอบ และเป็นขั้นระดับของสกว. ของตัวที่จะต้องเป็นคนเขียน และชั้นของอาจารย์จะเป็นดังในกระดาศษาร์ท เราสร้างกระบวนการเรียนรู้ตรงนี้ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างไร คือจริงๆแล้ว ไม่อยากจะบอกตรงนี้เลย อยากจะชวนคุยให้ช่วยกันคิด แต่ในเมื่ออาจารย์ยังบอกวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเด็กไม่ได้ ก็เลยต้องบอก

○ คำโครงในการเขียนรายงาน

1.บทนำ

- ความคิดในการร่วมทำวิจัยในโครงการนี้

(ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา เฉพาะส่วนที่เป็นของโรงเรียน)

- คำถามวิจัย และส่วนอื่นๆ ของโครงการ(รายละเอียดในตัวโครงการ) ซึ่งจะเหมือนกันทั้งหมด

2.บริบทชุมชน

อาจจะเป็นฐานข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้ว และแผนที่ประกอบ ซึ่งอาจารย์อาจจะใช้วิธีการเอาข้อมูลของ อบต.หรือของโรงเรียนออกมา เพราะไม่ใช่ตัวที่เด็กไปหาข้อมูล แต่เป็นตัวที่เราจะต้องให้เห็นภาพรวมของข้อมูลก่อนว่าเราจะต้องไปหาข้อมูลอะไรตรงไหน เป็นฐานข้อมูล อาจจะให้เห็นภาพแผนที่ของตำบล ว่าอยู่ตรงไหนบ้าง และมีลักษณะอย่างไรบ้าง ซึ่งเด็กไปต้องไปเดินสำรวจ เพราะเป็นข้อมูลพื้นฐาน ให้เรารู้จักพื้นที่สักนิด ก่อนจะลงไปหารายละเอียดเรื่องราว

3.วิธีดำเนินการ

- กำหนดประเด็นศึกษา
- ขอบเขตของพื้นที่ ตรงไหนบ้าง
- คำถามวิจัยรอง (ที่อาจจะพบระหว่างทางหรือตั้งไว้ก่อน) ไม่จำเป็นต้องตอบคำถามย่อย เพื่อให้ได้เนื้อหา
- กิจกรรมที่จะทำ (ที่วางแผนและออกแบบเอาไว้ของแต่ละโรงเรียน)

4.ผลการดำเนินงาน ที่ครูอยากจะได้คืออะไรออกมา

- ข้อมูลหรือความรู้ที่ได้จากประเด็นศึกษา (ประวัติ) เพื่อที่จะได้ตรวจสอบกับเอกสารและตอบได้ว่า มันใจได้อย่างไรว่า ข้อมูลที่ได้มานี้มีความถูกต้องแล้ว ถ้าเป็นเรียนปริญญาโทก็คือ มีอะไรเป็นหลักฐานยืนยัน ที่สรุปมาอย่างนี้ สรุปมาจากไหน คิดเองหรือว่ามีทฤษฎีอะไรมารองรับไหม อาจารย์โยนใส่เราแบบนี้เลย หรือถ้าเราไม่สามารถตรวจสอบได้เราสามารถอ้างได้ว่า ยังเป็นที่ถกเถียงกัน หรือเป็นเพียงคำานานพื้นที่สถานที่ ยังขัดแย้งกันอยู่ สรุปตามสภาวะจริง ของอ.ฉวี นี่เป็นคำานาน เป็นเรื่องเล่า คำานานคือเรื่องเล่าที่เกิดจากจินตนาการ ที่เอามาผูกพันกับสถานที่ หรือเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นจริง เพียงแต่ไม่เคยเกิดขึ้นจริง

อ.ฉวี มีหลักฐาน แต่ว่าไม่ตรงกัน

อ.สุนทรี ถ้าไม่ตรงกัน ให้สรุปว่าเรื่องนี้ต้องอาศัยการตรวจสอบที่สูงกว่าการใช้นักเรียนชั้นประถม 6 บอกนักเรียนว่าตอนนี้หนูยังเด็กอยู่ หนูยังตรวจสอบไม่ได้ เมื่อหนูโตขึ้น หนูค่อยๆ ไปตรวจสอบหาข้อเท็จจริง

เราจะดำรงชีวิตอยู่อย่างไรท่ามกลางข่าวสารข้อมูลปัจจุบัน ข้อมูลมันไม่ตรง ข้อมูลมันไม่เหมือน ประเด็นศึกษากับประเด็นในพื้นที่ กิจกรรม ทุกครั้งที่เรทำกิจกรรม เราก้จะมีบันทึกผล คร้งนี้เรทำกิจกรรมนี้ ได้ข้อมูลบางทีเขาไม่งานหรือกิจกรรมของคนในชุมชน เราต้องลงไปช่วยกัน

ผลตามวัตถุประสงค์ ตรงนี้อาจารย์จะเห็นว่าข้อมูลความรู้ที่ได้จากประเด็นศึกษา มันจะมาจากประเด็นศึกษาและขอบเขตพื้นที่ จะเป็นตัวกำหนดกรอบของข้อมูลความรู้ที่ได้ คำถามที่อาจารย์กับเด็กช่วยกันตั้งมา ก็ว่ามันอาจจะมาสมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ก็ได้ หรือบางทีถ้ารู้ว่ามันมีเอกสารก็ไปหาเอกสารมา อย่างโรงเรียนเพาะปัญญา อาจารย์อาจจะแคไปถามลุงไม่พอ คงต้องหาหนังสือ หาเอกสารมาสมทบ จะต้องเป็นส่วนที่แนะนำเด็กแล้ว ไม่ใช่ให้เด็กหาแล้ว ว่าเนี่ยครูมีหนังสือนะ ให้ลองไปอ่านคุณะว่าเหมือนกับที่ไปถามมาหรือเปล่า หรือของที่อื่นๆก็มียอย่างเช่น อ.ศิริยุพา บอกตามตรงว่า ที่นี่มีบทสัมภาษณ์ของน้ำวินเกี่ยวกับประวัติกำนันคล้ายเรียบร้อยเลย แต่เอาไว้สุดท้าย ไว้ให้อาจารย์ไปค้นพบทุกอย่างมาแล้ว แล้วค่อยมาเทียบกัน ไม่อยากให้อาจารย์กังวลมาก เราจะมาพูดถึงกระบวนการที่เหมาะสมแก่วัย อย่างน้อยเด็กได้ข้อมูลมาไม่ตรงกัน ไม่สมบูรณ์ คร้งนี้ที่เราจะต้องมาตั้งคำถามให้เด็กช่วยกันตอบว่าเราจะทำอย่างไร เราจะมารับตอบ แต่เราจะช่วยกันคิดว่า เราจะไปหาข้อมูลกันอย่างไร จะหาใครมาช่วย เป็นต้น แล้วเราจะได้วิธีการตรวจสอบข้อมูล จะเกิดคำถามว่า ที่เขาเล่าเนี่ย มันใจได้อย่างไรว่าถูกต้องตามข้อเท็จจริง เหมือนที่เราโดนอาจารย์ถามว่า มีอะไรเป็นหลักฐานยืนยันที่พูดมาอย่างนี้ ที่คิดอย่างนี้ สรุปมาจากไหน คิดเอาเอง หรือมีทฤษฎีมารองรับไหม เพราะฉะนั้นคร้งนี้เป็นการสร้างวิธีคิดสำหรับตัวเราและตัวเด็ก ว่าทำอย่างไรให้ตรวจสอบได้ ตรวจสอบได้ในระดับไหนมันก็มีทางออก ถ้าตรวจสอบได้ไม่ชัดเจน ก็สรุปว่า “ยังเป็นที่ถกเถียงกัน” ได้ หรือคร้งนี้เป็นเพียงคำานาน แต่ในการตรวจสอบสถานที่ พื้นที่ที่ยังขัดแย้งกันอยู่ สรุปตามสภาวะจริง อย่างของอ.

ฉวี เรื่องนี้เป็นตำนาน เป็นเรื่องเล่า มีเอกสารหรือมีเรื่องเดิมที่เกี่ยวข้องสามารถมาเทียบเคียงกันได้ ซึ่งเราจะต้องทำคอนเซ็ปต์เกี่ยวกับตำนานให้เด็กเข้าใจเลยว่า ตำนานคือเรื่องเล่าตามจินตนาการที่โยงมาเกี่ยวข้องกับสถานที่ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เพียงแต่ไม่ใช่ความจริง ถ้าข้อมูลไม่ตรงกัน ไม่จำเป็นต้องสรุปแต่ให้ได้มาทุกอัน แล้วก็บอกว่าเรื่องนี้ต้องอาศัยการตรวจสอบที่สูงกว่าระดับนักเรียนช่วงชั้นการเรียนรู้ที่ 2 และบอกเด็กว่า ระดับหนูยังบอกไม่ได้ว่า อันไหนจริง ไม่จริง เอาไว้เมื่อหนูโตขึ้น หนูค่อยๆหาข้อเท็จจริง ตรวจสอบยืนยัน เท่ากับค่อยๆ สร้างเด็กเราไม่ได้รับด่วนสรุปกับอะไรทั้งสิ้น แต่เราหาเหตุ หาผล หาวิธีการที่เราจะดำรงชีวิตอยู่ในท่ามกลางข้อมูลข่าวสารปัจจุบัน อยากจะเห็นภาพแบบนี้ เพราะฉะนั้นอาจารย์คงคลายความกังวลลงสักนิดนะค่ะ

คำถามวิจัยรองก็เหมือนกับที่ออกกรณีตัวอย่างให้ อาจารย์ก็ต้องตั้งคำถามไปเรื่อยๆ แล้วอาจารย์ก็ต้องตอบตรงนี้ไม่ใช่เด็กตอบแล้วเป็นระดับที่อาจารย์จะต้องตอบ เพราะว่าอาจารย์ต้องไปผูกพันกับการบริหารจัดการภายในโรงเรียน กับชุมชน ซึ่งทุกครั้งที่ทำกิจกรรม เราจะมีบันทึกผลออกมาว่า ครึ่งนี้ทำกิจกรรมนี้ 1. ได้ข้อมูลความรู้ในเชิงประเด็นศึกษาอย่างไร และ 2. ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้มาอย่างไร เวลาจัดเวทีอาจารย์อาจจะได้เลยว่า ข้อเท็จจริงของมันเป็นอย่างนี้ ราชภัฏที่ 6 มาเปิดโรงเรียนเพาะปัญญา มีคนมาทำอะไร อย่างไรบ้างนั่นคือ ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง แต่อีกอันหนึ่งอาจารย์จะได้ว่า วิธีการที่ได้ข้อมูล วิธีการที่ตรวจสอบข้อมูล หรือวิธีการที่ให้ชาวบ้านมาร่วมมีข้อค้นพบว่า จะต้องทำอย่างไรบ้าง บางทีเขามีกิจกรรมของชุมชน เราต้องลงไปช่วยกัน ลงไปสมทบกับเขา กัน มันจะพบ บทที่ 5 คือบทสรุปสุดท้ายก็ไม่มีอะไรแล้ว สรุปสั้นๆ แล้วก็ตอบคำถามวิจัยว่า สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมได้อย่างไร

สรุปเค้าโครงในการเขียนรายงาน

1. บทนำ

- ความคิดในการร่วมทำวิจัย

(ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา เฉพาะส่วนที่เป็นของโรงเรียน)

- คำถามวิจัย และอื่นๆ ของ โครงการ(รายละเอียดในตัวโครงการ)

2. บริบทชุมชน อาจจะเป็นฐานข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้ว และแผนที่ประกอบ

3. วิธีดำเนินการ

- ประเด็นศึกษา
- ขอบเขตพื้นที่
- คำถามวิจัยรอง (ที่อาจจะพบระหว่างทาง) ไม่จำเป็นต้องตอบ
- กิจกรรมที่จะทำ (ที่วางแผนและออกแบบเอาไว้)

4. ผลการดำเนินงาน

- ข้อมูลหรือความรู้ที่ได้จากประเด็นศึกษา
- ผลจากกิจกรรม
- ผลตามวัตถุประสงค์

5. บทสรุปและตอบคำถามวิจัย

- ความเปลี่ยนแปลงของครู-นักเรียนในโครงการ ก่อนและหลัง

- ความเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน นักเรียนอื่นๆ เพื่อนครู ผู้บริหาร ก่อนและหลัง
- ความเปลี่ยนแปลงของชุมชน ก่อนและหลัง ทำวิจัย

****ตอบ โทษวิชัย**** “จะสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการศึกษาท้องถิ่นให้นักเรียน โดยความร่วมมือร่วมของชุมชนได้อย่างไร?”

อ.สุนทรี คราวนี้เป็นการเปิดเสรี ให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นว่า อะไรมากไป น้อยไป ยากง่ายประการใด เพราะเป็นมุมมองของคนๆเดียวจากประสบการณ์ที่ทำงานวิจัยชิ้นอื่นๆ มา อาจารย์คิดว่า ที่เราทำๆ กันเนี่ย มันไปได้ไหม กระบวนการจะเป็นในลักษณะที่ว่า เอาประเด็นศึกษาเป็นตัวสื่อไปสู่คำตอบอะไรหลายๆอย่าง ที่จะทำให้เด็กและที่ชุมชนมาเรียนรู้ร่วมกันเรื่องชุมชนท้องถิ่น โดยครูเป็นตัวจักรกลสำคัญในการขับเคลื่อน ครูที่มาทำหน้าที่อาจจะต้องมีภาระหนัก คือ 1.ทำยังไงให้นักเรียนลงไปถึงชุมชน ทำยังไงกับชุมชน 2.ทำยังไงกับผู้บริหารและเพื่อนครูในโรงเรียน ให้รับทราบโครงการนี้ ให้เข้าใจ จูงใจยังงั้นให้เห็นด้วยกับสิ่งที่เราทำ เพราะว่าถ้าเขาเห็นดีว่าเด็กทำยังงี้ได้ โรงเรียนกับชุมชนมันจะกลมกลืนกันมากขึ้น แล้วอาจจะไปสู่การกำหนด คุณสมบัติของเด็กออกมาได้ว่า เด็กหน้าเขาต้องเป็นพรรคินี เด็กเขาเทียมป่าต้องเป็นพรรคินี ฯลฯ คือเคยอ่านการศึกษาของเวียดนาม

เด็กของเขาต้องบอก 5 ข้อแรก ต้องบอกเรื่องราวของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เรื่องของหมู่บ้านได้ วันหนึ่งต้องทำงานบ้านเท่านี้ และเด็กต้องบอกอันนี้ได้ และไม่ได้กำหนดคุณสมบัติยากอะไร อยากให้อาจารย์บอกว่า ควรจะพูดถึงอะไร ที่จะนำไปสู่สิ่งที่เราต้องการได้อย่างไร

อ.ฉวี เมื่อได้ศึกษาเรื่องนี้แล้ว ค่อยไปเด็กหน้าเขา จะต้องรู้เรื่องราวของเขาพิเศษ

อ.สุนทรี เฉพาะนักวิจัยตรงนี้แล้ว สิ่งนี้จะขยายผลไปสู่เด็กในโรงเรียน เพราะว่าผลตามวัตถุประสงค์มันจะมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นอีกว่า ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 3 ประเด็น นั่นคือ ทีมวิจัยนักเรียนก่อนการวิจัย และหลังการวิจัย เปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง 2. ความเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนไม่ว่าเป็นนักเรียนคนอื่น ครูหรือ ผู้บริหาร ก่อนการวิจัยเขาอยู่ยังไง คิดยังไง มองยังไง หลังการวิจัยเป็นอย่างไร สุดท้ายคือ ชุมชน ก่อนการวิจัยเคยเดินเข้าไปโรงเรียนบ้างไหม เข้าไป ไปหาก็ไม่พบ แต่หลังจากทำวิจัยไปได้สักพักหนึ่ง มีเสียงตอบรับมันดีขึ้นไหม และก็อย่าลืมตัวเองด้วย ว่าตัวครูเองก่อนทำการวิจัย ตัวเองอยู่อย่างไร คิดอย่างไร ทำภาระหนึ่งหรือทำเสร็จ รู้สึกว่ามีอะไรเปลี่ยนแปลงไหม เรื่องวิธีการชีวิต ตัวชีวิต เป็นเรื่องอาจารย์จะออกแบบกันเอง ให้วัดได้ ให้บอกคนอื่นได้แล้วเขาเชื่อว่าเปลี่ยนจริง เพาะปัญญา กำหนดดูซิว่า เด็กของอาจารย์ควรจะทำอะไร ได้สักแค่ไหน

อ.โกเมศร์ ผมเริ่มมองเห็นแสงสว่างในความมืด เด็กของผมที่เป็นนักวิจัย 4-5 คนในตอนนี้อย่าจะไปขยายไปอีก หลักคือทำยังไงให้ดึงชุมชนเข้ามาได้ ทำยังไงให้ชุมชนเข้าใจ ซึ่งเป็นสูตรใครสูตรมัน

อ.สุนทรี พฤติกรรมเด็กควรจะกำหนดไว้ร่วมกัน เป็นหลักคร่าวๆว่า เด็กควรจะทำอะไรได้แค่ไหน ให้เป็นมาตรฐานกลางๆ ไว้ ส่วนใครจะไปทำมากกว่า น้อยกว่า หรือขยายผลอย่างไรแล้วแต่ อาจารย์จะได้ไม่กังวลว่า ทำไมเด็กเราถึงทำไม่ได้ เราไปตั้งความคาดหวังเหมือนเด็กที่ออกในทีวี อยากให้คุยกันเองว่า เด็กเมื่อทำวิจัยชิ้นนี้เสร็จแล้วเด็กน่าจะพูดอะไรได้สักสิ่งหนึ่ง เขียนอะไรได้สักสิ่งหนึ่ง หรือตั้งคำถามได้แค่ไหน และมาบอกเพื่อนได้ขนาดไหน

อ.ฉวี ปัญหาคือเด็กได้ไม่เท่ากัน บางคนทำได้ บางคนทำไม่ได้ เด็กคนที่ทำไม่ได้ก็ไม่อยากเปลี่ยนกลัวเด็กเสียความรู้สึก

อ.สุนทรี เราไม่เน้นว่าทุกคนต้องทำได้เหมือนกันหมด เพราะเด็กไม่เท่ากัน ในปรัชญาการศึกษาก็เป็นแบบนี้อยู่แล้ว แต่อย่างน้อยก่อนเด็กเข้ามาในโครงการเด็กเป็นอยู่แค่นี้ แต่หลังจากจบโครงการเด็กก็น่าจะมีอะไรที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นนิดนึงก็พอแล้ว ใครไปถึงได้ก็พยายามค้นไปให้ถึง ถ้าไปไม่ถึงก็ยอมรับสภาพว่าเด็กไปไม่ได้แค่นี้ อย่างน้อยที่ไม่เคยอ้าปากเลย พอมาถึงตรงนี้พูดได้ 2 คำ สวัสดิ์ครับกับชุมชนก็ยังดี แล้วเราค่อยขอ ค่อยขูเอา จากงานนี้เด็กน่าจะมีอะไรที่เขียนออกมาสักหนึ่งชิ้น ซึ่งทางเราไม่ได้บังคับไม่ได้ออกแบบว่าของเด็กจะเป็นอย่างไร มันอาจจะมาจากอิสระของเด็ก หรือกับครูที่กำหนดคร่าวๆ คมสลายเลย แต่น่าจะมีการพูดคุยว่า หนูคิดว่ามันน่าจะมีอะไร หนูน่าจะเขียนอะไรออกมาบ้าง เขียนเรื่องนั้นเรื่องนี้ หนูจะเขียนแบบไหน หนูจะวาดรูปหรือ หรือถ้าแต่งกลอนได้ ก็แต่งกลอน ถ้าทำอะไรไม่ได้ หนูก็เขียนเล่าไปเลยๆ ถ้าวาดรูปได้ก็วาดรูป และเขียนคำบรรยายรูป เด็กแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน งานที่ได้ออกมาเป็นชิ้นงานของหนูคนละชิ้น ส่วนอื่นๆ อาจารย์ควรจะกำหนดเด็กที่ผ่านงานวิจัยนี้ว่า นอกจากชิ้นงานของเด็กคนละชิ้น เด็กน่าจะมีพัฒนาการระดับกลางๆอะไรบ้าง คุณครูแต่ละท่านระดมความเห็นเรื่องมาตรฐานกลางๆของพัฒนาการนักวิจัยรุ่นเยาว์ คุณครูอย่าลืมว่า จะต้องวัดได้ด้วย แต่อย่าทำให้เป็นภาระมาก ให้มันพอทำได้

พินิจ สรุปลความคาดหวังนักวิจัยรุ่นเยาว์

- มีทักษะในการตั้งคำถาม การฟัง
- เล่าเรื่อง เป็นเรื่องเป็นราวได้
- สามารถจับประเด็นได้/จับใจความสำคัญได้
- สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง(ไม่ต้องสั่ง/บังคับ)
- มีความกระตือรือร้น กล้าแสดงออก
- มีมารยาทในการฟัง-การพูด
- สามารถหาวิธี/ทางเลือก ทางออก ในการแก้ปัญหาเอง
- มีความรับผิดชอบ
- รู้จักเข้าหาคนเฒ่า คนแก่
- ปัญหา : สร้างการเรียนรู้นำไปสู่การสร้างบทเรียนทั้งครู-นักเรียน-ผู้เกี่ยวข้อง

อ.สุนทรี จากการสังเกตเด็กที่ออกมาพูดจะเตรียม เห็นภาพว่าเด็กทำได้แล้ว แต่อีกอย่างหนึ่งที่อยากจะฝึกก็คือ เด็กมีข้อมูล เด็กมีความรู้ เด็กมีอะไรอยู่ในหัว แล้วพอบอกคนที่ไม่คุ้นเคย เขาตั้งคำถามหรือเขาชวนคุย แล้วเด็กสามารถได้ตอบได้ หลังจากประชุมจบแล้ว เราจะช่วยกันอย่างไรให้เด็กสามารถได้ตอบกับคนอื่นในเรื่องที่ตัวเองค้นคว้ามา เช่นเรื่องหมู่บ้านตัวเอง วิธีการที่ตัวเองไปทำ เวลาทำก็มี 2 อย่าง คือ ส่วนหนึ่งก็คือเรื่องประเด็นเนื้อหา อีกส่วนหนึ่งที่เด็กยังไม่ได้อธิบายตัวเองไปทำอะไรมา อย่างไบบ้าง ที่เป็นปัญหาอยู่ในกระบวนการเรียนรู้คือ ได้เนื้อหา แต่ไม่ได้กระบวนการ เด็กจะได้หมายความว่าบ้านฉันเป็นแบบนี้ มีลักษณะอย่างนี้ ถามว่า เธอทำอย่างไรให้ได้มา เธอทำวิธีไหน มีกี่วิธี และวิธีไหนดีที่สุด หมายความว่า จะต้องมีความคิดที่สูงกว่าการรวบรวมธรรมดา เด็กอาจจะสามารถประเมินได้สักระดับต่ำๆ เลือกได้ว่าอะไรดีที่สุด นี่เป็นการสร้างพัฒนาการให้เด็ก คือ เด็กอาจจะจะมี 2-3 วิธี แต่ถามว่าวิธีไหนดีที่สุด

พินิด เวลาเด็กลงพื้นที่ อาจารย์อยากเห็นอะไรมากที่สุด

อ.ฉวี เขารู้จักคิดว่า ใช้วิธีไหนที่จะทำให้เขาประสบความสำเร็จ

คือทำทุกวิถีทางให้เขาได้มาซึ่งความรับผิดชอบ ให้เขามีความรับผิดชอบ ไปทำตรงนั้นให้เสร็จ

อ.ปริญญ์และอ.จำปี เด็กมีความกระตือรือร้น ค้นค้นที่ได้ทำและอยากให้คุณครูดูผลงานของตัวเอง

อ.โกเมศร์ มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่า อีก 3 ปี โรงเรียนจะมีอายุครบรอบ 100 ปี ถึงมีการจัดงาน มีรูปเล่มถึงคนที่มิชชั่นปรากฏอยู่ในรูปเล่มนี้ก็จะมีความภาคภูมิใจ บอกแค่นี้ คนที่จะให้ข้อมูลมีเยอะแยะเลย

อ.สุนทรี เวลาทำจริง ต้องไปทำประเด็นให้ลึกลงเช่น การตั้งคำถาม เด็กสามารถตั้งคำถามอะไรได้ เอาคำถามที่เด็กตั้งเป็นตัวชี้วัดออกมา ตอบคำถาม ตั้งคำถาม และเล่าเรื่องที่เป็นเฉพาะของแต่ละโรงเรียน เด็กจะต้องเขียนออกมาเป็นงานของตัวเองหนึ่งชิ้น ซึ่งจะมากน้อยแค่ไหนแล้วแต่จะพูดคุยกัน เป็นการออกแบบสร้างสรรค์ปัญหา เป็นตัวสร้างการเรียนรู้ของเด็กว่าจะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะนำไปสู่บทเรียนใหม่ทุกครั้งเลย ซึ่งเด็กจะต้องสรุปบทเรียน เช่น ถ้าไปถามแล้วเขาไม่อยู่ หนูจะอย่างไร ถ้าครูไปกับหนูไม่ได้ หนูจะทำอย่างไร และถ้าครูไปไม่ได้ ครูจะอย่างไรให้กระบวนการตรงนี้นั้นเคลื่อนไป อาจารย์ต้องหาคำตอบแล้วก็นำมาทักไว้ คราวนี้ในที่สุดจะสร้างการเรียนรู้ ถ้าเราคิดในมุมมอง เราก็จะมีความสุขกับมัน ปัญหามันท้าทายเรา ถ้าในที่สุดแล้ว เราไปก็ครั้งแล้วมันไม่ได้ เราต้องมาทักดูสิว่า ก็ครั้งแล้ว เราจะต้องลงทุนต่อไปไหมกับครั้งนี้ ไปที่อื่นคือดีไหม เราจะต้องทุ่มเทต่อไปไหม เริ่มประเมินค่า คราวนี้ที่เราต้องสรุปว่า เราได้ข้อมูล ได้บทเรียนอะไรออกมาทุกครั้ง การไปติดต่อก็จะได้เรียนรู้ว่า การที่จะไปหาบุคคลดังกล่าวต้องทำอะไร อย่างไรบ้าง ทุกคนต้องกลับไปช่วยตัวเองก่อนว่าทำอะไรให้เด็กถามเป็น มีแบบฝึกทักษะการตั้งคำถามให้กับเด็กในโรงเรียนบ้างไหม ครูจะได้พบกับเด็กบ้างไหมสักครึ่งชั่วโมง ในกรณีที่นักเรียนใช้เวลาในการจดบันทึกมากกว่าการทำความเข้าใจ มีวิธีแก้อย่างไรบ้าง

อ.ฉวี ให้เขาไปฟังแล้วกลับมาเขียนเอง เวลาไปฟัง เขาก็ฟังกันทุกคน พอกลับมาเขาก็ช่วยกันเขียนช่วยกันเรียบเรียง

อ.ปริญญ์ เอาที่จดบันทึก มาเทียบเคียงกัน

อ.สุนทรี คนโน้นทำอย่างนั้น คนนั้นทำอย่างนี้ก็คงเอามาใช้กันได้บ้าง คราวนี้ครูมีภาระงานในโรงเรียนมาก จะหาวิธีไหนถ้าครูไม่ได้ไปกับเด็กด้วย

อ.โกเมศร์ ผมจะใช้วิธีจี้จกรยานไปตามบ้านและไปหยุดนั่งคุย

อ.ศรียุพา เด็กจะไปกับผู้ปกครอง และกับเพื่อน

อ.ฉวี เขาจะให้มาช่วยสรุปประเด็นให้

อ.โกเมศร์ อยากให้เด็กใช้ระบบเครือข่าย แต่ละคนมีเครือข่าย มันจะได้ข้อมูลมาก

อ.ฉวี หลังจากเวทีให้ข้อมูลครั้งแรก ลองกระซิบถามเขาว่า ถ้าเชิญให้เขามาฟังข้อมูลที่เด็กได้รับฟังมานำเสนอ ให้เขามาช่วยเสริมจะได้ไหม เขาก็บอกว่าได้ๆ เขาจะชวนคนโน้น คนนี้มาเลย ยังมีอีก เขาจะรู้กันเองว่าคนไหนรู้จริง

อ.สุนทรี สำหรับหนองบัวน้อย ถ้าเขาอยู่ไม่ไกลมากอาจจะมีการจี้จกรยานกันก็ได้ เห็นหลายคนที่เขาอยู่ตรงนั้นรู้ข้อมูลดี

พื้นที่ การที่บุคลากรไม่ให้ความสำคัญ ไม่เข้าใจในการทำโครงการ ให้หรือสักพักหนึ่ง พอเด็กได้ทำโครงการ จะมีพัฒนาการและแสดงออกให้เขาเห็นได้

อ.สุนทรี วันนั้นมาคุยกับเด็กอ.ระเบียบ ถามเด็กว่าไปหาข้อมูลได้ที่ไหนบ้าง.13 เด็กก็จะบอกว่าของพื้นที่ เขาจะไปที่บ้านคนนั้น เอาข้อมูลนี้ไปที่กำนัน ไปที่ผู้ใหญ่ ไปที่คนแก่ก็แล้วแต่ จะไปหาข้อมูลที่ไหน ถามข้อมูลอะไรบ้าง เด็กก็จะตั้งคำถามที่นี้เราก็คำว่าตัวไหนมาก่อน คือจริงๆเราไม่ตรงกับว่าเป็นกรอบประวัติศาสตร์เพราะว่า เด็กเล็กถ้าเป็นกรอบประวัติศาสตร์มากถ้าสมมุติว่าบริบทชุมชน ถ้าจะให้เด็กทำอย่างนี้ วันนั้นเด็กของอาจารย์ ระเบียบจะต่างกับของเราคือเขามีหลายพื้นที่ถึงเด็กแต่ละคนต้องไปทำที่มาของการเมือง การเป็นชุมชนหมู่บ้าน เพราะฉะนั้นเราก็มานึกว่าถ้าอย่างนั้นสถานที่ตั้งต้องถามใหม่ ถ้าต้องถามจะอธิบายอย่างไร บางทีที่ที่ตั้งอธิบายตามความเข้าใจเด็กว่าอยู่ใกล้กับอะไร อยู่ติดกับอะไร คือภาพที่เด็กมองไม่ใช่ภาพที่นักวิชาการมอง หมู่บ้านเราอยู่ติดกับ อันนี้ อยู่ใกล้กับอันนั้น อะไรเป็นต้น ถึงสภาพภูมิศาสตร์บ้านเราก็บอกเขาว่าถ้าเด็กจะบอกให้บอกว่าเป็นที่ราบ เนิน ควน นา ไร่ ป่า เขา หนอง ห้วย สระ มีอะไรอยู่บ้างในหมู่บ้านของเรา เช่นว่าเขาเทียมป่า อยู่ติดกับวัง ซึ่งที่วังก็มี คลอง แล้วก็เขามีเขาชื่อเขาอะไรก็ว่าไป แต่ถ้าทุ่งห้วยก็บอกว่าอยู่ติดกับเมือง มีวัด มีอะไรก็ว่าไป สนามบินที่ สนามบินมีตำนาน ในประวัติ เราไม่ใช่ถามเด็ก แต่รู้ว่ามีที่มาอย่างไร ชัดเจนตั้งแต่สมัยไหน

วังพิเศษเมื่อก่อนเขาเรียกว่า เขาพระวิเศษ เพราะเมื่อก่อนจะมีพระอยู่ใกล้ๆคันไม้ ท่านจะรู้อะไรหลายๆอย่าง

อ.สุนทรีในเรื่องความเป็นมาเอาเท่าที่คนในสมัย นี้ได้สัมผัสกับได้ฟังมา เราจะได้สองอย่างคือความเป็นมาจาก ความเห็นของคนที่เรา เห็นว่าเป็นอย่างไร กับสองคนที่เล่านี้จะบอกว่ามีคนรุ่นก่อนแล้ว ให้ฟัง ซึ่งเรื่องของความเป็นมาจะมาได้สองทางนี้ เราก็ต้องถามต่ออีกว่าเรื่องที่เล่ามานี้คุณเห็นเองหรือได้มาจากใคร มันจะมีสองอย่างของ สถานที่มาคือคนที่เล่าเราประสมกับตัวเองกับคนที่เล่าเราฟังคนอื่นมาอีกทีหนึ่งหรืออ่านหนังสือมา บางทีเราก็ต้องถามด้วยว่าได้จากไหน ทำไมถึงเรียกอย่างนั้น เขาก็อธิบาย ทำไมถึงเรียกว่าเขาพระวิเศษเขาว่ามีพระอยู่ เป็นต้น สรุปแล้วคราวนี้เราไม่ได้หาประวัติศาสตร์ในเชิงของประเทศหรือว่าประวัติศาสตร์ของพื้นที่ใหญ่เราหาประวัติศาสตร์ ในมุมของพวกเราว่าในหมู่บ้านนี้ใครมาอยู่เป็นพวกแรก เช่นเขาเทียมป่าเราถามเขาว่าใครมาอยู่เป็นพวกแรกเขาก็ บอกว่าอยู่สมัยทำเหมืองแร่และกลุ่มที่มาอยู่คือกลุ่มที่นามสกุลสิทธิไชย นอกจากนั้นแล้วเขาก็เล่าว่าตรงนั้นมี ทางช้างเดินมาจากนครฯแต่ก็ไม่มีใครได้สัมผัสได้แค่เล่าๆกันมา เมื่อก่อนบอกว่ามาจากห้วยยอดก็มี คนที่มาอยู่ก็ อาศัยการทำเหมืองแร่ -งานนอกจากเขาสูงเทียมป่า ยังมีถ้า อยู่ทิศไหนอะไร ยังไง ในถ้ามีคนไปขุดพบอะไร อย่างไร อธิบายได้ยังไง มีเอกสารอธิบายหรือไม่ เราควรที่จะหาความรู้ตรงนี้ได้อย่างไร เขาเทียมป่าได้ประโยชน์อะไรจาก การทำที่ท่องเที่ยว ของเพาะปัญญา เรื่องประวัติและแหล่งข้อมูล

โรงเรียนมิตรภาพที่31 มีผู้รู้ข้อมูลที่เคยไปสอบถามอยู่เหมือนกัน แกจะเป็นคนฟังจากกำนันคล้าย และฟัง จากขุนหะลังฯ แล้วแกมาเขียนเป็นประวัติวัดทุ่งห้วย เป็นกลอน ชื่อนายแคล้วเป็นหลานกำนันคล้าย (คุยกันเรื่อง เส้นทาง ไปบ้านแก) อ.ลองถามเด็กว่า ในเครือข่ายของเด็กจะรู้จัก

ถ้าไม่มีประเด็นคุยต่อ จะพูดเรื่องสถานะของโครงการ ตอนนี้ประเด็นศึกษาได้หมดทุกคนแล้ว มีอะไรถ้า นอกเวลาราชการไปได้ ในเวลาราชการไปไม่ได้ พื้นที่ได้หมดแล้ว ที่นี้การศึกษารับทบทวนให้แต่ละโรงเรียนลอง ประเมินตัวเอง ทำให้เราได้รู้ความเคลื่อนไหวของตัวเอง เมื่อได้เห็นภาพตรงนี้แล้ว ควรจะลงไปตรงไหน ลักษณะ ไหน

ของเขาเทียมป่า ลองคิดว่า ได้รายงานของกรมศิลป์หรือยัง ข้อมูลบริบทชุมชนเดินไปอบต.ขอข้อมูลมาตรวจสอบแล้วก็เขียนได้เลย และที่สำนักงานจังหวัด จะมีคำบลด้วย ส่วนเรื่องการจัดกาสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอาจจะเป็นจำนวนครั้งที่ทำกิจกรรมก็ได้ ทำมาแล้วกี่ครั้ง

สรุปสถานะของพื้นที่วิจัย โครงการนักวิจัยรุ่นเยาว์

พื้นที่วิจัย	ประเด็น ศึกษาวิจัย	ขอบเขต พื้นที่วิจัย	การศึกษา บริบทชุมชน	การจัดการสร้าง กระบวนการเรียนรู้ให้กับ นักเรียน
1.ร.ร.บ้านหน้าเขา	มี	มี	50	4 ครั้ง
2.ร.ร.เพาะปัญญา	มี	มี	50	2 ครั้ง
3.ร.ร.บ้านเขาไม้แก้ว	มี	มี	-	-
4.ร.ร.หนองบัวน้อย	มี	มี	50	4 ครั้ง
5.ร.ร.วัดทุ่งหวัง	มี	มี	50	2 ครั้ง
6.ร.ร.ไทรงาม	มี	มี	-	-

อ.สุนทรี ของอ.ศรียุพา ประชุมทำความเข้าใจกับเด็ก และดูข้อมูลจากสมุดของเด็กมาคุยร่วมกันเพื่อหาข้อสรุป
หาคำตอบร่วมกัน

อ.โกเมศร์ ให้เด็กไปเก็บข้อมูลคลองนางน้อยด้วย เพราะว่ามีผลต่อวิถีชีวิตคนในชุมชนกับโรงเรียน
เพราะน้ำท่วมจากคลองนางน้อยทุกปีด้วย

อ.ศรียุพา ก่อนจัดเวทีวันที่ 13 ธ.ค. คงจะไม่ได้ทำอะไร เพราะทางโรงเรียนจัดไปเที่ยวเชิงใหม่ ที่
โรงเรียนทุ่งหวัง ระหว่างวันที่ 13-23 จะมี 2 กิจกรรม เตรียมความพร้อมเด็ก ประมวลข้อมูลจะเชิญน้ำวียงมา และ
ให้เด็กนำเสนอกับผู้ปกครองด้วย

อ.โกเมศร์ จะอาศัยโอกาสวันปีใหม่ ซึ่งเขาจัดที่โรงเรียนกัน และดักบาตรร่วมกัน มาพูดคุยทำความเข้าใจ 1. คือเรื่องงานวิจัยของเด็ก 2.อนาคต 100 ปีโรงเรียนเพาะปัญญา และปีหน้าจะเป็นงานเกษียณผอ. ด้วย

อ.สุนทรี ระหว่างนี้อาจารย์ควรจะมีการเตรียมตัวเด็ก เพราะวันเปิดตัวครูแล้วควรจะไปเปิดตัวเด็กด้วย ให้
ผู้ใหญ่เล่าให้เด็กฟัง แต่เล่าจากเอกสาร คำนานตรงนี้จะมีการเชื่อมโยงกันระหว่างตำนานพระนางเลือดขาว
ตำนานวัดพระพุทธรูปหินศักดิ์

สรุปแผนกิจกรรมของแต่ละโรงเรียน

ร.ร.วัดทุ่งหวัง

-เตรียมความพร้อมเด็ก 13-22 ธ.ค.

-นำเสนอข้อมูลต่อผู้ปกครอง 23 ธ.ค.

ร.ร.หนองบัวน้อย

-เตรียมความพร้อมเด็ก 6-9 ช.ค.

-จัดเวทีนำเสนอ 12-16 ช.ค.

ร.ร.บ้านหน้าเขา

-เตรียมความพร้อม 16 ช.ค.

-จัดเวทีนำเสนอเด็ก 22 ช.ค.

ร.ร.เพาะปัญญา

-เตรียมความพร้อมเด็ก

-จัดเวทีนำเสนองานวิจัยในงานวันปีใหม่ 31 ช.ค.(กลางวัน)

อ.สุนทรี ถือว่าวันนี้เราได้แนวทางในการไปเดินงานวิจัยต่อ คงสบายใจขึ้นแล้วเห็นว่าข้างหน้าจะทำอะไร ที่นี้ต่อไปเราคงไม่พบปะกันแบบนี้ คงจะรอเวลาว่า ให้แต่ละโรงเรียนมีความคืบหน้าไป เห็นผลกันในระดับหนึ่ง แล้วเราจะมาพูดคุยกันอีกครั้งหนึ่งว่า พร้อมหรือยังที่จะจัดการนำเสนอต่อประชุมชนได้แล้ว คืออาจารย์ต้องตั้งคำถามว่า ได้หรือยัง พอใจหรือยัง เด็กของเราได้หรือยัง ไม่ใช่ว่าข้อมูลได้หรือยัง ประวัติได้หรือยัง แต่ปล่อยเวลาให้นานเกินไปก็ไม่ได้ เพราะเวลาของโครงการมี 6 เดือน เพราะฉะนั้นประมาณเดือนมกราคม ความคืบหน้าที่เด็กไปทำอะไรต่างๆ ความคืบหน้าในพฤติกรรมของเด็ก ความคืบหน้าในการร่วมมือของชุมชนมันเกิดขึ้น แล้วเราก็จะมาพบกัน แต่ระหว่างนี้ถ้ามีปัญหาในเรื่องของการได้ข้อมูลมาแล้วต้องการความมั่นใจในการวิเคราะห์ ตรวจสอบ คือ การวิเคราะห์ตรวจสอบแยกกัน ระดับเด็กคือ การตั้งคำถามเพื่อให้เกิดถึงวิธีการที่จะได้ข้อมูลที่ยังแบ่งรับแบ่งสู้อยู่ แต่ถ้าระดับของครูถ้าอยากตรวจสอบให้ลึก ต้องขอบอกว่าป็นรายกรณี แล้วเราก็จะพยายามหาคนที่รู้ข้อมูล หาเอกสาร หาข้อมูลที่จะลงไปช่วย หรือจะมาที่นี้ มานั่งถกกัน 3-5คน *เฉพาะรายโรงเรียน ไม่รวมกัน ตามความสะดวก ประสานงานผ่านตัวก็ได้ จะพยายามดูแลไปตามสภาพของแต่ละโรงเรียน หรือว่าโทรปรึกษาก็ได้ ที่นี้สำหรับเรื่องนี้เป็นกรณีพิเศษ(เครื่องปั้นดินเผา ร.ร.บ้านหน้าเขา) นี่ก็จากเขาเสียใจใหม่ละ พอดีที่นี้หोजจดหมายเหตุเป็นหน่วยงานของกรมศิลปากร ให้ใครสักคนที่เป็นโรงเรียน หรือผู้ใหญ่บ้านอะไรก็ได้ ทำหนังสือสำคัญแจ้งมาว่า ในพื้นที่ของเราได้พบหลักฐานเหล่านี้ซึ่งได้ตั้งข้อสังเกตว่า น่าจะเป็นหลักฐานของประวัติ อยากให้เจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากรไปตรวจสอบแล้วที่จะทำเรื่องนี้ไปสำนักโบราณคดีที่ภูเก็ต เพราะว่าเคยทำให้เขาเทียมปามาแล้ว

กิจกรรมนอกรอบ

อาจารย์ฉวีนำชิ้นส่วนที่พบในถ้ำเสื่อออกมาให้ดู

อ.สุนทรี นี่เป็นเครื่องปั้นดินเผาหลักฐานที่เป็นลายเชือกทาบ มันเป็นหลักฐานร่องรอยว่า ก่อนประวัติศาสตร์มีคนอาศัยในถ้ำนี้ แล้วมีขวานฟ้าบ้างไหม

อ.ฉวี เอาให้ฟังว่า ตอนนั้นมีพระมาอยู่ แล้วก็ให้คนไปเคลียร์พื้นที่ เขาก็ไปขุดๆกัน จนกระทั่งไปเจอของพวกนี้ เขาก็ไม่อยากขุดต่อ ก็เลยเทปูนทำเป็นที่สำหรับพระแบบไม่ถาวรถึงผู้ใหญ่บอกว่า แกเจอปีกหอยด้วย ซึ่งเป็นไปได้เพราะสมัยก่อนแม่น้ำคงจะใหญ่กว่านี้มาก

โรงเรียนบ้านหน้าเขา

กิจกรรมเวทีการถ่ายทอดข้อมูลด้านงานเขาพระวิเศษของครูในพื้นที่

วันที่ 29 พฤศจิกายน 2548 สถานที่ ห้องประชุมครู โรงเรียนบ้านหน้าเขา อำนวยการสรุปเรื่องราว เชื่อมประเด็น โดย
นางหัวไค้ ทีมวิจัยทางซ้าย และวิทยากรทางขวา

แลกเปลี่ยนกันระหว่างคุณครูและวิทยากร

กิจกรรมเวทีนำเสนอและสังเคราะห์ข้อมูลในพื้นที่

วันที่ 4 ก.พ. 2549 เวลา 13.00 น. สถานที่ ห้องประชุมครู ร.ร.บ้านหน้าเขา

- น้องปราชญ์เป็นคนเล่าเรื่องก่อน

- สมัยก่อนมีพระภิกษุสงฆ์ไม่ทราบจำนวน ได้ล่องเรือมาจากศรีลังกา เพื่อเดินทางไปนครศรีเพื่อ นำแก้วแหวน ของมีค่า เพราะได้ทราบว่า เจ้าเมืองนคร ได้จะสร้างพระธาตุขึ้น สมัยก่อนแถวนั้น เป็นทะเล ระหว่างนั้นมีพายุ จึงนำเรือเข้าฝั่ง นำของขลังเครื่องรางขึ้นเขา และทำสมาธิ เจอ เทวดา แนะนำให้เผยแพรศาสนาที่นี่

- ปู่ของหนู กินเหล้าแล้วพูดกับตาแดง ขอให้พรแห่ง แล้วจะนำหนังสือ 2 โรงมาจับแข่งกัน ปู่ลืมแก่นั่น จึง เป็นไข้เกือบตาย แก่นถึงหาย เกิดปี 2501

- เจ้าอาวาสวัดเขาวิเศษ เจอทอง 2 ไห ทำรอยเป็นทาง ระหว่างทาง เมื่อไปถึงวัดนำลูกวัดมาหา แต่ไม่พบ รอย

- หนังสือหรือโน้ตที่เดินทางผ่านมา ต้องทำให้ดูก่อน

- อ.สุนทรี จากที่หนูไปถามมา ไปใครมาก็คน

- น้องตอบ 4 คน คือ ผญ.เขื่อน ตาแดง ตาหอม ยายเพ็ญจันทร์ ตามลำดับ

- อ.สุนทรี ได้แยกเป็นรายบุคคล ว่าแต่ละคนว่าอย่างไร

- อ.ฉวีบอกไม่ได้แยก เพราะช่วยกันเรียบเรียงข้อมูล และประมวลมาแล้ว

- ตาหอม ข้อมูลตรงนี้เป็นข้อมูลสรุปแล้ว

- อ.สุนทรี การเก็บรายคน จะได้ข้อมูลที่ลึก ไปต่อได้สะดวกขึ้น

- ผญ.เขื่อน ถ้าข้อมูลเรื่องยภินิหารต่างๆ เช่น หุงข้าวไม่สุก เรื่องเจ้าอาวาสพบทอง และเรื่องเหล็กไหล

- น้องกุสุมา เจ้าฝัน นำเสนอข้อมูลจากการถามยายเพ็ญ อายุ 41 ปี ข้อมูลจากยาย มีลูกลูกหนึ่งซึ่งเล็ก กว่าเขาลูกอื่น มีความซื่อสัตย์มาก และได้ข้อมูลจากนายของ ผลหาญ ตาข้างบ้าน อายุ 65 ปี เขาวิเศษ ข้อมูลคล้ายกับ แต่เพิ่มเติมว่าคนที่ไปเอาของมีค่าดังกล่าวลงมา จะต้องมียันเป็นไป

- วิทยากรทุกคนให้การรับรองข้อมูลที่เล่ามา

- น้องบัว(ผู้ขาย)เล่าข้อมูลเพิ่มเติม

- น้องเฟิร์น ไปถามตาโชม อายุ 63 ปี มีเรื่องเล่าว่า มีโชดหินที่ขุดใหญ่ขึ้นจนกลายเป็นภูเขาใหญ่

- อ.สุนทรี สรุปว่าท่าที่ฟังมา เรื่องนี้แบ่งออกได้เป็นกี่กระแส
- อ.ฉวี จากที่ได้ฟังหลายๆปี แบ่งได้ 3 กระแส
 - พระเดินทางมาเพื่อบรรจุของที่พระราชแล้วติดพาขุนาหยุคอยู่ที่ภูเขาถุกนี้(กระแสหลัก)
 - เป็นเสนเขาที่ขยายใหญ่ขึ้นในภายหลัง
 - ใครที่ขึ้นไปเอาสมบัติ จะต้องมียันเป็นไป

- อ.สุนทรี เชื่อมโยงเรื่องของประวัติศาสตร์ที่อาจจะเกี่ยวข้องกับตำนานเขาพระวิเศษ

- วัฒนธรรมที่นครศรีธรรมราชและไชยามาจากอินเดีย โดยมาทางแม่น้ำตรังซึ่งจะต้องผ่านเรา ในละแวกนี้ก็มีคลองซีที่ไหลลงแม่น้ำตรัง มีหลักฐานการขุดพม่าผ่านแม่น้ำตรัง

- ชีวิตของคนสมัยก่อนอยู่ในถ้ำ และใช้หินแล่นเนื้อเป็นอาหาร
- มีการขุดพบลูกพระคินอีกด้วยโดยครูชาญ
- มีการบ้านที่อยากฝากไว้ 3 ประเด็น คือ
 - 1.สภาพธรรมชาติของถ้ำเช่น ถ้ำปลา ถ้ำลม เป็นยังไง?
 - 2.พบอะไรในถ้ำบ้าง เช่นสิ่งของ
 - 3.อภินิหารมีอะไร ต้องแยกเป็นประเด็นรายบุคคล

- ตำนานพระธาตุรอบสร้าง 1500 ปี นิทานเกิดในรอบซ่อม 700-800 ปี บ้านหนองหมอ พบสมอเรือ เป็นโลหะที่เข้าใจว่าเป็นส่วนของสมอเรือ คนจากอินเดีย/ลังกา เอาเรือเข้ามาเผยแพร่ศาสนาเกิดเป็นเรื่องเล่า ด้วยความศักดิ์สิทธิ์ทำให้มีพิธีกรรมในวันสงกรานต์(วันว่าง) มาเด็กเมื่อเขาตัดถนน ยังมีคนเชื่อ และบนบานศาลกล่าวทำพิธีกรรม สมัยเรา ใช้ธงขาว ต่อมา ใช้ธงชาติ+ธงเหลือง ยอดเขามี 7 ยอด มีเชื้อ หวังสุด ทำยาเขา คือทำยาสำเนา ยอดถ้ำกลาง ยอดถ้ำพระสูงที่สุด โนห์ร่าได้ คนรีบไปทำบุญ ช่วงสงกรานต์ มีคนไปขุดหินบนภูเขาไปทำถนนที่อื่น ทำให้สมัยนี้ไม่สามารถขึ้นไปบนเขาได้ เด็กๆคิดขึงโง่งบ้าง หินนายประตุ ก่อนเข้าถ้ำพระ เป็นหัวคอก ตัว มีผ้าผูก ต้องเปลี่ยนไปขึ้นทางต้นไม้ ก็คยงัง ไปใหม่
- ที่ยายเพ็ญเล่าว่า มีชีก้างขาว จะเอาไว้ในข้อไหน 1,2,3 ฟังแล้วต้องแยกได้
- เข็บ คือ ตะแกรงที่ร่อน ไร่ร้อนจี๋คำวาททำนุย
- จี๋กูรา(โค้ว)เถียงผา เหมือนแพะแต่ใหญ่กว่า จี๋เหมือนแพะ ถ้ามีหินย่อย เหมือนขนมก้านบัว และเหมือนขนมบัว เป็นหลุมๆ เหมือนกับเพชร ควรใส่รองเท้าผ้าใบเข้า ไปสำรวจ หมวกกันน็อกด้วยก็ดี ช่วงแสงเหมาะที่จะเข้าไป

- วิทยากรเล่าต่อเรื่องขนบาน ไม่มีใครกล้าบน เพราะมักเป็นจริง และต้องแก้แบบใหญ่โตใช้เงินเยอะ
- อ.สุนทร
 - ต้องรู้จักสภาพพื้นที่ เช่น มีคลองซีเชื่อมต่อแม่น้ำตรัง ลงทะเลอันดามัน ลงมหาสมุทรอินเดีย เป็นเส้นทางเผยแพร่ศาสนา แสดงสมัยก่อนแม่น้ำตรังเป็นแม่น้ำใหญ่
 - สอง มีตำนานเรือแตก และมีคนมาอาศัยอยู่ จนกระทั่งเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์
 - สาม โขงตำนาน ความเชื่อ ประเพณี กับการทำบุญวันว่าง
 - สี่ มีการขุดหิน ทำให้ประเพณีหายไป แต่ความเชื่อยังคงมีอยู่
- วิทยากรให้ข้อมูลสภาพพื้นที่ มียอดใหญ่ๆ อยู่ 3 ยอด คือ 1.ถ้าพระวิเศษ (ที่มีการยกธง) 2.ถ้าคันเทียม (หินงอก-ย้อยสวยงาม) 3.ถ้าเสือ(มีเศษถ้วยชาม) และถ้าปลา ที่ในน้ำมีปลาอาศัยอยู่ และยังมีหนองอีกมากมาย อาทิเช่น หนองหมอบใหญ่ หนองจิก หนองคลองช้าง เป็นต้น ซึ่งมีชื่อที่บ่งบอกความเป็นมาของสถานที่และอาจเชื่อมโยงกับประวัติ หรือตำนานได้
- ผญ.เขื่อน มีคนมาวิจัยว่า หินที่เขาวพระวิเศษนี้ทำถนนได้ จึงเขวาระเบิดทำ ประมาณปี 2527 บริจาคเงินเพื่อสร้างโบสถ์วัด
 - เล่าเรื่องไม่หินใช้งานไม่ได้ ต้องทำพิธีก่อนถึงใช้การได้
 - เรื่องนกแร้งที่เบตขนาดใหญ่มาก บินพลัดฝูง มาตกที่บ้านแกเมื่อประมาณ 16 ปีที่แล้ว หรือประมาณปี พ.ศ.2533 แกพาไปหาหมอจึงได้รู้ว่าเป็นนกแร้งที่เบต เอาไปออกงานวัดที่ ร.ร.กถึง ๆ ห้วยยอด ได้เงิน 7000-10000 ทำให้ฐานะดีขึ้น ถ้าลองประมาณดูเงิน 10000 ในสมัยนั้นน่าจะเท่ากับ หนึ่งแสนในสมัยนี้
 - ทุงหน้าพระ (เข้าใจว่าเป็นพื้นที่หน้าถ้ำเขาวพระวิเศษ) สมัยก่อน ใครไปอยู่ไม่ได้ หรือทำนา ก็ไม่ได้ จนกระทั่ง ผู้ใหญ่เขิน มาทำนาปี 2498 เป็นที่น้ำ แต่ไม่ลึก และมาสร้างบ้าน ปี 2513
 - เส้นทางเดินทางในสมัยก่อน คือ จากวัดไปทางเขา และออกไปยังนาท่ามเหนือ
 - สภาพเมื่อ 100 ปีก่อน เป็นพรุใหญ่
 - เหตุการณ์ปี 2534-35 สมัยท่านชวนเป็นนายก มีเด็กมาเข้าค่ายจากกันตัง แล้วจมน้ำหลังจากนั้นก็ไม่มีใครมาเข้าค่ายอีก
 - ก่อนเข้าถ้ำต้องไปพัฒนาก่อน 1 วัน เพราะอุปกรณ์พวกเลื่อน บันไดผุ
 - เส้นทางการเดินทางนั้น เด็กป.1 ก็ขึ้นไปได้ เอาพลทขึ้นไปเขียนได้ ควรนั่งกางเกงวอร์มเพราะหินจะขูด ใส่รองเท้าผ้าใบรองเท้าผ้าใบเพราะมีเหลี่ยมหินเยอะ ควรนั่งกล้องถ่ายรูป
- อ.สุนทร อยากให้เขียนนกแร้งประกวด มีการแสดงรูปนกแร้งจากผู้ใหญ่มากด้วย 1 รูป เชิญไปคุยกันที่สถานที่จริง ให้ผู้รู้ช่วยชี้ว่า อะไรอยู่ตรงไหนในวันหยุด
- วิทยากรในท้องถิ่นร่วมกันให้ข้อมูลที่ถูกต้อง รับรองข้อมูล และให้ข้อมูลเพิ่มเติม และระบุพื้นที่ที่เป็นบริบทของเขาวิเศษเพิ่มเติม เพื่อเชื่อมประวัติศาสตร์เมืองตรัง

โรงเรียนมิตรภาพที่ 31 วัดทุ่งหวัง

กิจกรรมเวทีเตรียมความพร้อมการจัดเวทีตรวจสอบข้อมูลประวัติกำนันคล้าย ทวีสุวรรณ

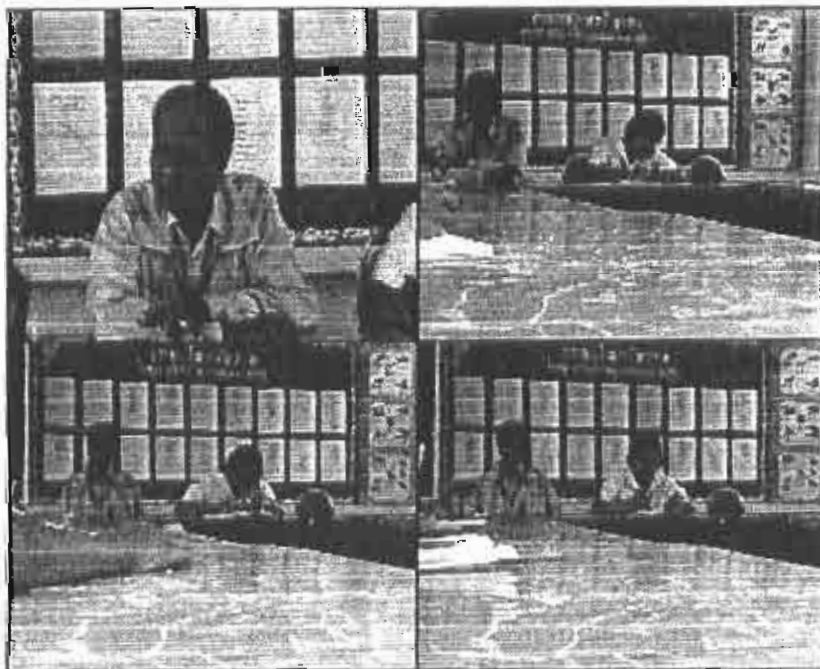
วันที่ 26 ธ.ค.2548 เวลา 15.00 น. โรงเรียนมิตรภาพที่ 31 วัดทุ่งหวัง

- นักวิจัยนำเสนอข้อมูลรายบุคคล
- ระดมความคิดเห็นเรื่องวิธีแก้ไขเวลาคิดไม่ออก
 - ลองเขียนบนกระดาน
 - ปรีกษาผู้รู้, ตามพ่อแม่
 - ช่วยกันคิด
 - อยู่อยู่กับที่
 - คั่นคว่ำจากห้องสมุด
 - หั่งสมาธิแล้วคิด
- การวางแผนการนำเสนอของเด็กเป็น มโนราห์
- วิธีการสอนที่ใช้ในการวิจัย คือ จะต่อไว้กระตุ้นให้คิด
- รูปแบบเวที
 - วิชชากร ได้แก่ อดีตผู้ช่วยกำนันคล้าย, กำนันคนปัจจุบัน
 - ผู้เข้าร่วม เชิญผู้ปกครองด้วย
 - เด็กเตรียมคำถาม

กิจกรรมเวทีถ่ายทอดข้อมูลประวัติกำนันคล้าย ทวีสุวรรณ โดยอดีตผู้ช่วยกำนันคล้าย

นายวิง แสงคำ

วันที่ 11 มกราคม 2549 เวลา 15.00 น. ณ ห้องประชุม โรงเรียนมิตรภาพที่ 31 วัดทุ่งหวัง

นำวงเล่าเรื่องราวประวัติกำนันคล้ายอย่างซ้ำๆ ให้ทีมนักวิจัยรุ่นเยาว์ และนักเรียนชั้น ป.5-ป.6 ทั้งหมดฟัง และจดบันทึกในสมุดเหมือนเป็นกิจกรรมหนึ่งของการเรียนการสอน โดยมี.ศ.วิฑูรย์บันทึกการถ่ายทำเป็นซีดีเก็บไว้

กิจกรรมเวทีการเสวนาประวัติกำนันคล้าย ทวีสุวรรณ
 หมายเหตุ จัดร่วมกับ การประชุมผู้ปกครอง พิจารณารวมอรางวัลการแข่งขันแปดองระดับประเทศให้นักกีฬาร.จ.ว.ลู่หว่ง
 หวัง โดย ศ.ศ.สุวรรณ กุสุจริต

วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2549 เวลา 14.00 น.

เนื้อหา อาจารย์ในทีมวิจัยพูดคุยเกี่ยวกับโครงการกับผู้ปกครองเด็ก

- แนะนำวิทยากรและเปิดเวทีเสวนา
- นำวงเกร็ดประวัติที่น่าสนใจของกำนันคล้าย

- กำนันเล่าความเกี่ยวข้องกับกำนันคนก่อนหน้า คือ ขุนทะเลลังคณินทรพิสัย
- หมอสุกิจเป็นผู้รวบรวมประเด็น เชื่อมโยง กับเรื่องราวที่บรรพบุรุษเคยเล่าให้ฟัง
- อ.อรรถเวทย์ สรุปเรื่องราว และซักถามกับผู้ปกครอง

